

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

ISSN 0032-339-x

4.5
Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 KM,
Црна Гора 1.00 EUR

29. 3. 2002. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIV • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2616

КЛОПКА ЗА НЕУТРИНО

Ф

АНТАСТИКА

АБЕЦЕДА ТЕЛА

СТРИП

ИЗНОГУА

За сбе од 7 до 107

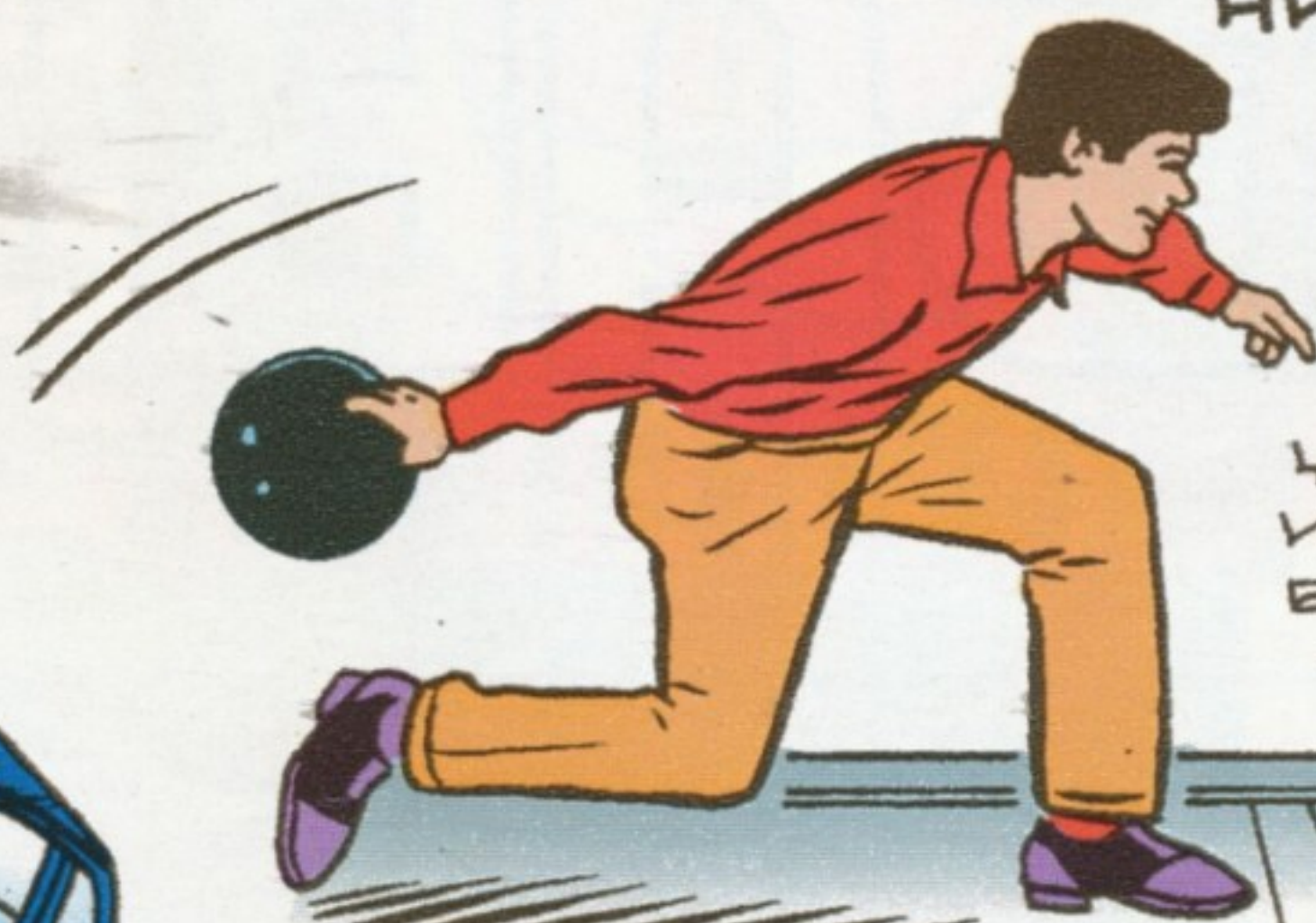
ЕРУПЦИЈА КАНАЛИЗАЦИОНОГ ПОКЛОПЦА

БАЦИЛА ЈЕ 18,5 МЕТАРА УВИС АУТОМОБИЛ КОЈИМ ЈЕ УПРАВЉАО АЛИСТЕР МАРЕЈ ИЗ АБЕРДИНА У ШКОТСКОЈ.

900 ПОЕНА ИЗ 36 УЗЯСТОПНИХ БЯЦЯЊА

ПОСТИГАО ЈЕ КАО ЈЕДИНСТВЕН РЕЗУЛТАТ У АМЕРИЧКОМ КУГЛАЊУ ЏЕРЕМИ СТЕНФИЛД ИЗ ОМАХЕ У НЕБРАСКИ ЈАНУАРА 1997. ГОДИНЕ.

Улов од 10 риба дневно

из ваљреног оружја дозвољен је риболовцима на језеру Темплејн у Вермонту.

ЈЕСТЕ ЛИ већ чули да...

●●● чувени њуфаундлендски пас пореклом је из Португала■

●●● прва графитна оловка, израђена 1565. године, имала је златан омотач и графитно срце дугачко 2,5 центиметара■

●●● Астеци су, између осталих закона, имали и такав којим је било одређено право на опијање. Оно је било дозвољено само старијима од осамдесет година и то ако су имали децу и унуке■

●●● аустралијски пацов никад не пије воду■

●●● први топ у историји била је арапска модфа, у ствари само цев кроз коју су избацивани каменчићи и гвоздени штапови■

●●● барит, минерал, који код нас може да се нађе недалеко од Пљеваља, код Петровца на Морю, има кристале који обликом и бојом подсећају на руже■

●●● на зидном мозаику старом 1600 година који се налази у сачуваној вили римског цара Максимилијана у Ени, на Сицилији, приказане су купачице у бикинију■

●●● кад Индуси добију кијавицу, лече је на тај начин што више пута дневно ушмркују слану воду, по могућству морску или из реке Ганга■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ХОГАРЕ, ЈЕСИ ЛИ ИКАДА
ПОЖЕЛЕО ДА ОПЕТ БУДЕШ
ДЕТЕ?

НЕ!

ДЕЦИ ЈЕ СВЕ ЗАБРАЊЕНО!
ПРВЕНСТВЕНО РУМ!

OKS/DIST
BULLS

А КАДА БИ МОГАО ПО-
НОВО ДА СЕ РОДИШ, ДА
ЛИ БИ ИШТА МЕЊАО
У СВОМ
ЖИВОТУ?

ЈОШ ПИТАШ!
НАРАВНО ДА БИХ
МЕЊАО!

ШТА?

НАБАВИО БИХ БОЉИ БРОД!

King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

ХЕЛГА МЕ
ПОЉУБИ-
ЛА?!

5 30

DIK BROWNE

Ц
М
О
К!
♥

ВРСНОГ ОЦА
ВРСНОЈ КЋЕРИ

МИНИ У СПО

Како је сама записала у својим сећањима, на Бадњи дан 1849. године у бучном и гостољубивом очевом дому добила је Вукова љубимица Мина на дар – споменар. Поклон од неког очевог пријатеља. Лепа тамнозелена кутија попут мање књиге, корица и хрбата украшених златотиском и с металном копчом помоћу које се затвара, чува се и данас у Архиву Српске академије наука и уметности. За сусрет с бројним читаоцима који у овај храм знања немају приступа, Минин споменар, сад као књигу, приредио је и поговор и белешке записао др Голуб Добрашиновић 1974. године, у издању Вуковог и Доситејевог музеја.

Према сопственом запису, Мина је одмах прихватила „књижицу споменицу“, па за ређала од госта до госта да јој свако у њу нешто запише. Лепој, стаситој, умној и об-

разованој, живахној и непосредној Вуковој кћери која је пленила пажњу и оних који су је, због значаја њеног оца, поштовали, али и оних који су се баш њој дивили, жељу нико није одбио.

А гостију је било на претек. И не само на Бадњи дан, већ и других, обичних дана (према једном податку сваке недеље, по другом сваког четвртка), и не само Срби којих је у Бечу средином 19. века било на хиљаде, међу 50.000 Словена: Чеха, Словака, Пољака, Руса... И не само значајни и угледни, већ и обични, млади и мање познати који ће можда то тек постати, сви су били топло примани у намештеној соби невеликог станa „у којој се и ручавало и походе примале и у којој је једна једина ствар од луксуза била – Минин клавир“, како је записао један од ревно-

сних посетилаца др Зигфрид Капер, лекар, преводилац наших народних песама. „На дуварима висиле су зејтин-бојом моловане слике Карађорђа, Милоша Обреновића, кнеза Мијаила, владике црногорског Петра II Његуша.“

Друштво је било шаролико, па се говорило немачки, српски, руски, француски, италијански, или како је већ приличило према гостима. Сати су пролазили „да и не осетиш како и кад... Разговор би се повео о политици, о Србима и српству, о књижевности и вештини (уметности), о људима и стварима, и тој озбиљности давали би доста времена, па би тек напослетку превладали часи весели. Забаву би повела, ако се нико други не нађе, кћи Вукова, безазленом често и задиркујућом умешношћу.“

То је вероватно и био тренутак када је Мина прилазила гостима са својим споменаром нудећи им празне листиће да их попуне како желе. И заиста, њена упорност уродила је плодом велике документарне вредности: у споменару су сачувани записи не само њених, већ и очевих пријатеља, често веома значајних имена чији су се, на тај начин, и факсимили рукописа сачували. Међу њима су: патријарх српски Јосиф Рајачић, тада митрополит, са поучним двостихом

„**Лепо лице умиљато
сваку децу краси
ал' доброте вредност
Сербску Ђерцу дичи!**“

мислећи при том, наравно, на лепу и вредну Мину; Његош са 14 мисаоних стихова под насловом „Г. Мини Караџића“, без потписа; познати преводилац наших народних песама Тереза Јакоб-Робинсон уписала је 13 стихова песме „Шта би која најволила“ на немачком, напоменом дописаном Вуковом руком; запис Леополда Ранкеа, значајног немачког историчара,

„**Сећајте се кадијад
пријатеља оца Вашег и
нације српске!**“;

кратки записи проте Матеје Ненадовића, Михаила Обреновића, Павела Јозефа Шафарика. „Врдничка вила“ Милица Стојадиновић Српкиња посветила је својој блиској пријатељици две песме од којих друга почиње стиховима

„**Врсног оца врсна
кћери
Прими спомен срца мог!
У изливу слабе песме
А за спомен лика твог.**“

*Врсног оца, врсна кћери
Прими спомен срца мог!
У изливу слабе песме
А за спомен лика твог.*

Два сина избеглих устаничких војвода, Стевана Книћанина и Момира Стојановића, послали су своје прилоге у Минин споменар, један из Берлина, „за спомен виђења нашег“, а други из Карлових Вари две песме у акростиху у славу Мининог оца. Ту је и потпис старог војводе Книћанина, затим рукопис славног Јакоба Грима, поштоваоца нашег народног стваралаштва, нарочито бајки, и преводиоца Вукове „Српске граматике“

*Ако ми се јављао да је
Книћанин,
Ал' Доброта вртност Србску
Ђерцу дичи.
Zwengfals Karajewitsch
aus Berlin u. Mithras
Karlowitz.*

ОМЕНАР

**„... Ви сте Србије Хомерида, оцу
кћи, Младе Србије Ви сте лепота.“**

Виктор Григорович,
руски слависта и путописац
кроз наше крајеве,
Беч, 13. фебруар 1846.

*Wäpf' in das Loh
Oben links steht das Wäpfchen*

који је забележио Мини у споменар 9. марта 1849. године, вероватно кад га је са оцем посетила у Берлину:

**„Срби, које је остала
Европа
можда за сиромашне
држала, веселе је
својом
богатом поезијом, а чили
ратар зове се
Вук, чији је име
постало вечно, па лепо је
бити кћер тога човека.“**

ја је надахнула и два бечка уметника: песника Лудвига Аугуста Франкла који јој је посветио стихове које је уписао и у споменар и сликара Габријела Декера. Он је израдио Минин портрет, литографију која је красила зидове многих пријатељских домова.

Нескривену наклоност према Мини Карацић гајила су и оба „вучића“, скоро свакодневни гости у дому њеног

Бранков прилог Минином споменару захтева да се исприча цела прича, а за то је можда најбоље цитирати одломак из „Сећања на Бранка“ која је, на захтев уредника „Орла“, Вукова кћерка послала овом часопису. Описујући сликовито његов изглед и карактер: „Лака корака, заваљене главе, ево га где иде, па ко би га видео, од прва би помислио: Овога је вила посинила, па сада ходи по земљи, гдје му мјесто није, да тек пјева и друге весели“, Мина даље пише: „У друштву бјеше весео, али смјеран. Из његовијех обичнијех разговора нијеси морао судити да је така дара. Из његовијех уста нијесам чула ни рјечце од онога што је његово, и можда се не бих још за дуго право увјерила о његовој пјесничкој снази, да се не указа красна прилика.“

Та прилика је била Бадње вече 1849. године када је Мина замолила госте да јој се у споменар упишу, па тако „дођох и до Бранка. Док се окренух, а Бранко већ написао:

**„Певам дању певам ноћу
Певам селе штогод оћу,
И што оћу оно могу,
Само једно још не могу:
Да запевам гласовито
Гласовито силовито,
Да те дигнем са
земљице,
Да те метнем међу
звездице,
Кад си звезда, селе
моја,
Да си међу звездицама
Међу својим, селе моја,
Милим сестрицама.“**

Нажалост, оригинални рукопис песме у споменару недостаје, а факсимил стихова, додат према једној репродукцији, изгледа да је препис ове песме, својевремено намењен Вуковом албуму. Рукопис подсећа на Минин.

Ова кутија величине 15,5×9,5 cm садржи шездесетак листића, различитих по боји и величини, али и

друге драгоцености, важне за боље упознавање њене власнице: нека за њу значајна писма, затим визит-карте очеве, њене и неке туђе, па прамен косе, вероватно њене мајке, програм игара „Коло“, свакако са неког словенског бала на коме је, како рекосмо, била редован посетилац.

Понеки записи говоре да је сакупљање ових спомен-записа Мина почела много раније, још као девојчица, али најзначајнији листићи потичу из четрдесетих и каснијих година, када се Мина од споменара није никако одвајала носећи га са собом чак и на путовањима.

Неколико прилога су цртежи, међу којима је и један нашег познатог сликара Уроша Кнежевића, док је двостих студента медицине Флора Ивановича Огњева, касније Мининог вереника (до брака ипак никад није дошло), власници споменара тада био најдрагоценији:

**„Никада Вас се нећу
сећати
Јер Вас никад не могу
заборавити.“
Беч, 2. фебруара 1846■**

С. Ненадовић

*У Србији видјети се оубоје,
А у крајини оубоје се држе,
Оубоје ми као сиромашна,
Српска била кудроста одина,
Родина сви народи се држе,
Богословље црквице црквице,
Напојетина постанатица млада,
Уме српска негараба млада,
26. 1849. у Берлину. Радко Вукотић*

Међутим, Мина није само „кћер свога оца“. Висока, витка, тамне пути и отмених покрета, где год би се појавила окружена удварачима изазивала је дивљење, а нарочито када би била у живописној шумадијској ношњи, „као да је девојка та и сама чаробни лик бајки свога завичаја, загоркиња вила песме народне“ (Г. Д.). Учествојући од свег свог младог

срца на словенским баловима који су се у Бечу одржавали у време месејећа, пратећи оца и уживајући у музици и покрету (једном од балова присуствовао је и

тада млади Рихард Штраус обећававши да ће компоновати „Српски марш“), повела би коло. Била је то слика ко-

оца, Ђуро Даничић и Бранко Радичевић. И, ево обојице у споменару. Озбиљни Даничић уписао је лепим рукописом, Вуковим ћириличним словима, пет народних стихова:

**„Узми звјезду пред
собоме,
А сокола на десници:
Звјезда ће ти свијетлити,
Соко ће ти кажевати
Кудијер ћеш путовати.“**

*Узми звјезду пред собоме,
А сокола на десници:
Звјезда ће ти свијетлити,
Соко ће ти кажевати
Кудијер ћеш путовати. свт*

Ђ. Даничић

*Певам дану певам ноћу
Певам селе штогод оћу,
И што оћу оно могу,
Само једно још не могу:
Да запевам гласовито
Гласовито силовито,
Да те дигнем са земљице
Да те метнем међу звездице
Кад си звезда, селе моја
Да си међу звездицама
Међу својим, селе моја
Милим сестрицама.*

ЖИВОТ У КРОШЊАМА

Пењање по циновском дрвећу није само екстремни спорт – „tree climbing” пре свега је израз љубави према природи и склоност ка медитацији

Силу Земљине теже многи људи доживљавају као неку врсту насилног притвора, па покушавају да се тих окова – бар на извесно време – физички ослободе одвајајући се од тла и освајајући све опасније висине. Један од покушаја могао би бити и спорт назван „пењање по дрвећу”, односно „tree climbing”. Додуше, „освајајући” секвоју високу стотину или више метара, спортиста не доживљава оно што и алпинисти који приликом пе-

њања на највише планинске врхове света стављају на коцку чак сопствени живот. Њихов напор је мањи, али ужитак – како тврде – неупоредиво већи. Због чега? Због тога што им се пружа прилика да живе животом дрвећа.

Пењање по дрвећу стога говори и о филозофским, односно медитативним склоностима оних који се пењу, али пре свега о њиховој љубави према природи. Управо та жеља да буду у непо-

Како не би повредио
свог „домаћина“ за
кога су у бебеним дан
тако зна шта
се дешава, пољани
акошто народом
можемо констати

средној вези с природом и њеним најстаријим живим „представницима“ објашњава шта је крајњи циљ пењања: остати извесно време у наручју дрвета, обгрљен крошњама из којих се пружа прекрасан видик. Свет посматран са високог дрвета истински је тродимензионалан и одише спокојством, тврде они који су имали прилике да бораве у високим крошњама. Јер, они успевају да се угодно сместе и на највишим гранама направе

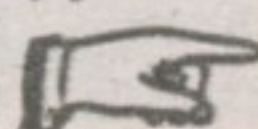
своја „гнезда“. Ту читају, размишљају, једу, а неки чак и спавају.

Подразумева се да су то људи који се не плаше висине и, уз то, сви до једног су убеђени како дрвеће „осећа“ њихово присуство. То је разлог што дрвећу дају имена, покушавају чак да науче „језик“ дрвећа како би њихово споразумевање било потпуно. Труде се да, пењући се, не повредe свог домаћина и зато користе нарочите мекане ко-

нопце како не би огревали дрво. А о ципелама са ексерима нема ни говора.

„Tree climbing“ могао би да се сврста у екстремне спортове, иако поклоници ове вештине нису спортисти, већ углавном „обични“ љубитељи природе, ботаничари или баштовани. Ипак, разрађене су технике пењања, зависно од дрвета које желе да освоје. За разлику од осталих екстремних спортова, пењање по дрвећу је спорије од „free climbing“-а тако

да је у пустиловину могуће повести и дете. За љубитеље овог спорта постоји читав низ алатки и помагала који им омогућавају сигурност и удобност: од нарочито направљених конопца, са омчама, до мрежа у облику шатора које штите од комараца и других инсеката док се одмарају на грани.

Године 1983. Американац Питер Ценкинс основао је Међународно удружење за „tree climbing“ које има велики

Гнездо с предивним погледом:
на гранама огромног чемпреса
(*Cupressus macrocarpa*)
као у чаурама, заштићени
мрежама против инсеката,
окачени су љубитељи пењања
на дрвеће

Медени месец
на дрвету:
заљубљени парови
висе са грана секвоје
у мрежама,
носиљкама,
не плашећи
се висине

број чланова. Осим
што уживају међу
крошњама, размишљајући и
гледајући лепоте природе,
баве се и корисним радом:
спасавају одбегле мачке!

Како су показала новија
психолошка и психијатриј-
ска истраживања, боравак
на дрвету може благотвор-
но да утиче на људе обо-
леле психе јер смирује и
подстиче на позитивно
размишљање. Дobar учи-
нак показује и код случаје-
ва агресивних адолесце-
ната који се тешко прила-
гођавају друштвеним пра-
вилама.

О многобројним активно-
стима поменутог Међуна-
родног удружења пењача
могуће је сазнати и нешто
више путем Интернета на
адреси: www.treeclimbing.com. Али, уколико сте

доследни амбијенталиста,
борац за очување природе,
па стога не желите да у
својој близини имате комп-
јутер, онда, истим пово-
дом, можете узети књигу у
руке: прочитајте новелу
„Барон на дрвету“ италијан-
ског писца Итала Калвина.
Не морате се пењати на др-
во да бисте је прочитали

М. О.

Џералд
Беранек,
један од
посвећеника
„tree
climbing“-а

Политички маркетинг Катарине Велике

Царица уредница

Може се рећи да је Катарина II пре осталих наслутила да у савременом животу веома важну улогу имају новине, нарочито дневне. Свакако да је и пре Катарине било дневних листова, али није било правих политичких у данашњем смислу речи.

Катарина се служила рекламом тако вешто да је у томе ни касније нико није надмашио, чак је и немачки државник Ото фон Бизмарк у том погледу само подражавао руску царицу. Није имала само своје људе који су по њеном упутству писали чланке и дописе, него и „извештајну службу“ и пропаганду помоћу летака.

Царица Катарина и сама је учествовала у тој врсти борбе. Њена преписка са Волтером, Гримом, Цимерманом има и политички и рекламни циљ. Волтер има милион читалаца; сва Катаринина писма упућена том филозофу и пре него што се штампају позната су јавности. Волтер често пише по нарочитој наручбини која подражава и новчану награду. Тај политички маневар био је тада мало у употреби и значао је у ствари веома лукав начин да Катарина намеће своје мисли и ставове. Грим, пак, има сопствени часопис који шаље на све стране Европе и у коме објављује царичине мисли...

Тако је руска царица отворила нове путеве у политичком животу, то јест прва је спровела оно што се данас обично назива политичким маркетингом.

Поред тога, Катарина Велика повукла је још један, за то време крајње неуобичајен политички потез: покренула је часопис који је имао за циљ да успостави неку врсту отвореног разговора са јавношћу, а водила га је и уређивала – царица лично. Посебно обележје листа „Сабеседник“ (тако се

Руска царица Катарина II измислила је и увела у политику дотад непознат начин политичког деловања: рекламу!

звао часопис Катарине Велике) било је то што се у њему водила слободна расправа између уредништва и читалаца, то јест између царице и читалаца.

„Сабеседник“ је због тога изазвао велико узбуђење у Русији. Читаоци почињу да критикују уредника нимало се не устручавајући. Зар се сме допустити да се тако критикује царица свих Руса? Царичини сарадници покушавају да наговесте читаоцима ко је у ствари њихов противник не задижући ипак вео тајанствености под којим царица и даље жели да остане. Али, јавност не разуме те танане наговештаје, те упорно и жестоко напада уредника.

Занимљив је случај са Денисом Ивановичем Фонвизином, значајним руским писцем тога доба, аутором популарне комедије „Бригадир“: он је непознатом писцу једног чланка (то јест царици) упутио читав низ неугодних питања.

– Зашто – пита Фонвизин – сада видимо толико поштених људи без посла иако су они можда способнији за службу од оних који заузимају њихова места?

– По свој прилици – покушава да буде духовита царица – што се овима учинило zgodније да се повуку...

Фонвизин одлази тако далеко са својим неугодним питањима да га други упозоравају ко стоји иза уредништва. На то уплашени полемичар хитно шаље уредништву писмо којим се извињава. Рђаво је, каже, схватио улогу испитивача. То Фонвизиново писмо Катарина објављује под насловом „Добровољна исповест писца покајника“.

У оно време, у коме су кметови још стењали под јармом својих спахија, царичина слобода да се упушта у расправе са својим поданицима запањила је не само њену околину, него и цео свет. Чињеница је, додуше, да прича о слободи није ослободила ни једног руског кмета, али је зато царици свих Руса донела углед најнапредније и најслободарскије владарке свог века ■

Ива Драшкић Вићановић

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

29. 3. 2002.

Илустровао Добросав Боб Живковић

девет

ЧАРОЛИЈА ЗА НЕВЕСТУ

Све више цркава у Аустралији не дозвољава да се младенци након венчања по обичају засипају пиринчем и латицама ружа, као и конфетама. Уместо тога на управо венчане пуштају се лептири из кутије.

Поводећи се за модом која влада у Сједињеним Америчким Државама, извесна Џил Мареј направила је пре две године прво узгајалиште лептирова у западној Аустралији и тако омогућила да гости на венчању могу код ње да се снабдеју необичним „реквизитима“ за свадбе.

– Свака невеста воли мало чаролије, па зашто да јој ускратите тај магични тренутак – рекламира своје лептирове Џил Мареј.

Потражња за њеним лептировима је велика, а најтраженије врсте су домаћи наранчасто-црни примерци чији размак крила износи осам центиметара■

ЧЛАН, А НОГЕ...

Један тридесетдеветогодишњак из Ротердама оптужен је за ремећење мира (и мириса) у градској библиотеци. Кад је скинуо ципеле, присутни су почели журно да напуштају храм књиге.

Управник библиотеке изјавио је за ротердамски „Телеграф“ да су већ дуже покушавали да том човеку скрену пажњу да се од његових ногу шири неугодан мирис, али све је било узалуд. Када је почео да се изува, то је била кап која је прелила чашу, јер је у читаоници зачас остао сам. На захтев запослених у библиотеци управник му је саопштио да ће уколико не буде прао ноге морати да му забрани улазак у библиотеку.

Обећања да се то неће поновити држао се неколико дана, а онда наставио по старом и поново изуо ципеле. Запослени су на крају позвали полицију која се на лицу места уверила да су били у праву■

ЦЕЛЕР ПОГАЂАЧ

Како су наши давни преци још у средњем веку могли да знају да ли ће жена родити девојчицу или дечака? У неким европским земљама испод кревета труднице се стављала стабљика целера, кришом од жене. Кад жена устане, треба добро пазити које ће име прво изговорити. Ако помене неког мушкарца, загонетка је решена; на свет ће донети дечака. Овакво веровање постојало је у средњем веку у Европи ■

КО НОСИ

У средњем веку прстен с дијамантима носили су само мушкарци, јер се сматрало да је овај драги камен симбол мушкости и храбрости. Немачки краљ Максимилијан I прекинуо је ову традицију. Када се 1477. године оженио Маријом, кћерком Карла Смелог

КО ЈЕ ПРОБИО ЛЕД?

Данас је сасвим уобичајено да се у реклами за неки производ појави оскудно обучена (или свучена) жена, што је некада било незамисливо. Ипак, неко је морао да пробије лед.

Да би привукли што више купаца, директори фабрике сапуна „Вудбери“ одлучили су да запање јавност. Далеке 1936. године нови сапун рекламирао се у Америци фотографијом Едварда Стајшена. А на фотографији? Обнажена дама која се сунча само у сандалама. Продаја сапуна већ прве недеље се учетворостручила ■

ДИЈАМАНТЕ?

Бургундског, будућој супрузи, у знак љубави и оданости, поклатио је прстен с дијамантима. Сматра се да је Марија била међу првим женама чију је руку красио златан прстен с овим драгим каменом који и данас слама женска срца ■

ЗАОБИЋИ НАС, САТАНО!

Градоначелница градића Инглис у америчкој савезној држави Флориди издала је званично саопштење којим је забранила сатани, „господару таме и уништитељу свега онога што је добро и праведно“, да улази у њен град.

Ово необично саопштење градоначелнице Каролин Ришер преко локалног радија није прошло незапажено, посебно код друштава за заштиту грађанских слобода, која сматрају да је ово мешање у верска и лична убеђења појединаца.

Градоначелница сматра да нису у праву. Желела је само да упозори грађане „да буду спремни ако сретну зло кога је у последње време све више“ ■

ПОЉУБАЦ ДИВЉЕЊА

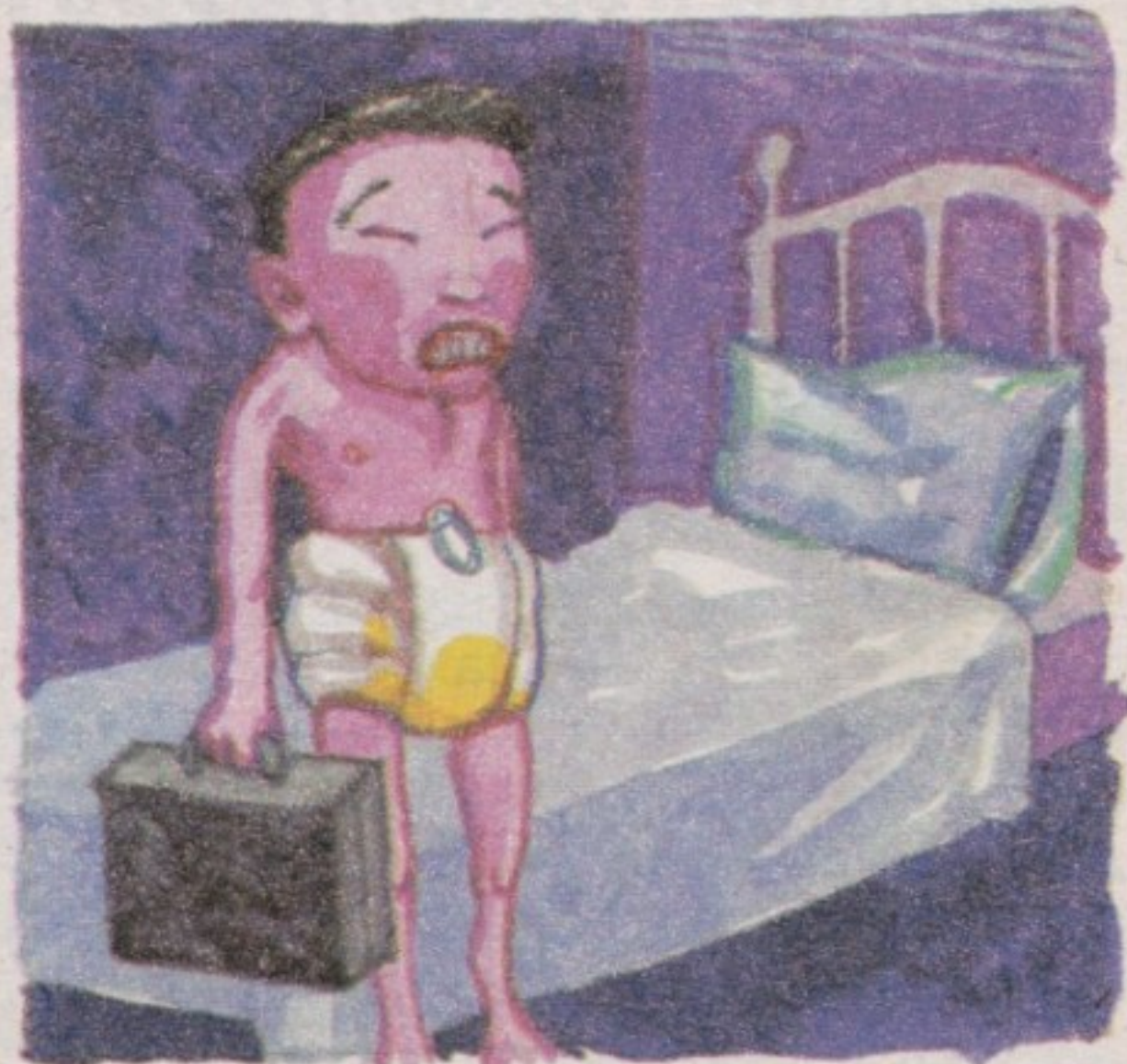

Прсти се принесу устима и уз гласан „цмок“ овлаш пољубе... То често урадимо кад желимо јасно и гласно да изразимо дивљење према добром залобају, лепој девојци, уметничком делу... На овај начин одушевљење ће изразити било који становник неке европске или латиноамеричке земље. Откад и откуд потиче овај обичај? Из доба старих Грка и Римљана, сматра се. Они су, улазећи и излазећи из храма, из даљине слали пољубац ка статуама богова или у правцу олтара ■

МОКРИ КРЕВЕТИ

Истраживање Кинеског универзитета у Хонгконгу показало је да више од 60.000 људи у овој земљи мокри у кревет, а четвртину од њих то се дешава сваке ноћи, углавном због невоља на послу. Они који имају ову муку чине само 2,4 одсто укупног броја одраслих између 16 и 40 година, а половина ће се, кажу истраживачи, упишати у кревет три или више пута недељно.

Доказано је да се овакве незгоде дешавају углавном у време избора или промене посла, а занимљиво је да је мало оних који су затражили помоћ лекара ■

Чега све има у нама

Отровни
арсеник
саставни је
део многих
лекова
традицио-
налне
кинеске
медицине.

Абецеда тела

Свих деведесет елемената који на Земљи постоје има и у нама, бар у траговима – укључујући ту и злато, уранијум и европијум кога је овде веома мало, а на Месецу напретек

As – арсен

(7 милиграма)

Много острига, дагњи и ракчића у исхрани једнако је поприлично арсена у организму, али ипак ни издалека довољно да би се умрло од тровања. Умире се од арсентриоксида, отровног једињења арсена у народу познатијег као арсеник... Мада и у томе има изузетака.

дванаест

У 19. веку аустријски сељаци из планинских делова земље прочули су се по великим количинама арсеника које су свакодневно уносили у организам: ти су два до три пута недељно „јели“ двоструко више од дозе која би усмртила сваког другог. Запрепашћеној јавности објаснили су да им арсеник олакшава живот на великој надморској висини (читај: уместо да напорно пешаче,

просто су лебдели по том делу Алпа).

У одређеним количинама арсеник је још и: афродизијак коме није одолео чак ни славни енглески писац Чарлс Дикенс, саставни део многих лекова у традиционалној кинеској медицини и неких лекова који се због тога што поспешују производњу крвних зрнаца примењују у лечењу леукемије ■

Au – злато

(0,1 милиграм)

Тога у нашим телима има сасвим мало. Највише чему чак и они који хронично запаљење зглобова лече лековима обогаћеним златом могу да се надају јесте бедних пола грама чистог злата које су на тај начин наталожили ■

ПОПУЛАРНИ
ЗАБАВНИК
29. 3. 2002.

Br – бром

(260 милиграма)

О учинку соли овог неметала на љубавни нагон могле би да посведоче генерације војника широм света. Најједноставније речено, бром у облику соли (бромид) дође вам као некаква антивијагра. У престрогом викторијанско доба бромид је у Уједињеном Краљевству прописиван као умирујуће средство, лек за сву силу психичких поремећаја, али – у првом реду, као моћно средство за обуздавање „грешника“ с наглашеном потребом за полним задовољствима. Како се у међувремену далеко одмакло, бромид се (зато што је благо отрован) више не користи у те сврхе. Кома није до вишка брома, нека избегава целер и зелену салату. Не и воће које је у том смислу посве безопасно будући да у њему брома нема ни у траговима ■

Dy – диспрозијум

(око микрограм)

Не зна се тачно шта ће нам он у костима, јетри и бубрезима. То је, иначе, метал који улази у састав халогених лампи и компакт-дискова ■

Eu – европијум

(око микрограм)

У сасвим малим количинама, имамо ми и овог метала у телу, опет без уверљивог

Co – кобалт

(2 милиграма)

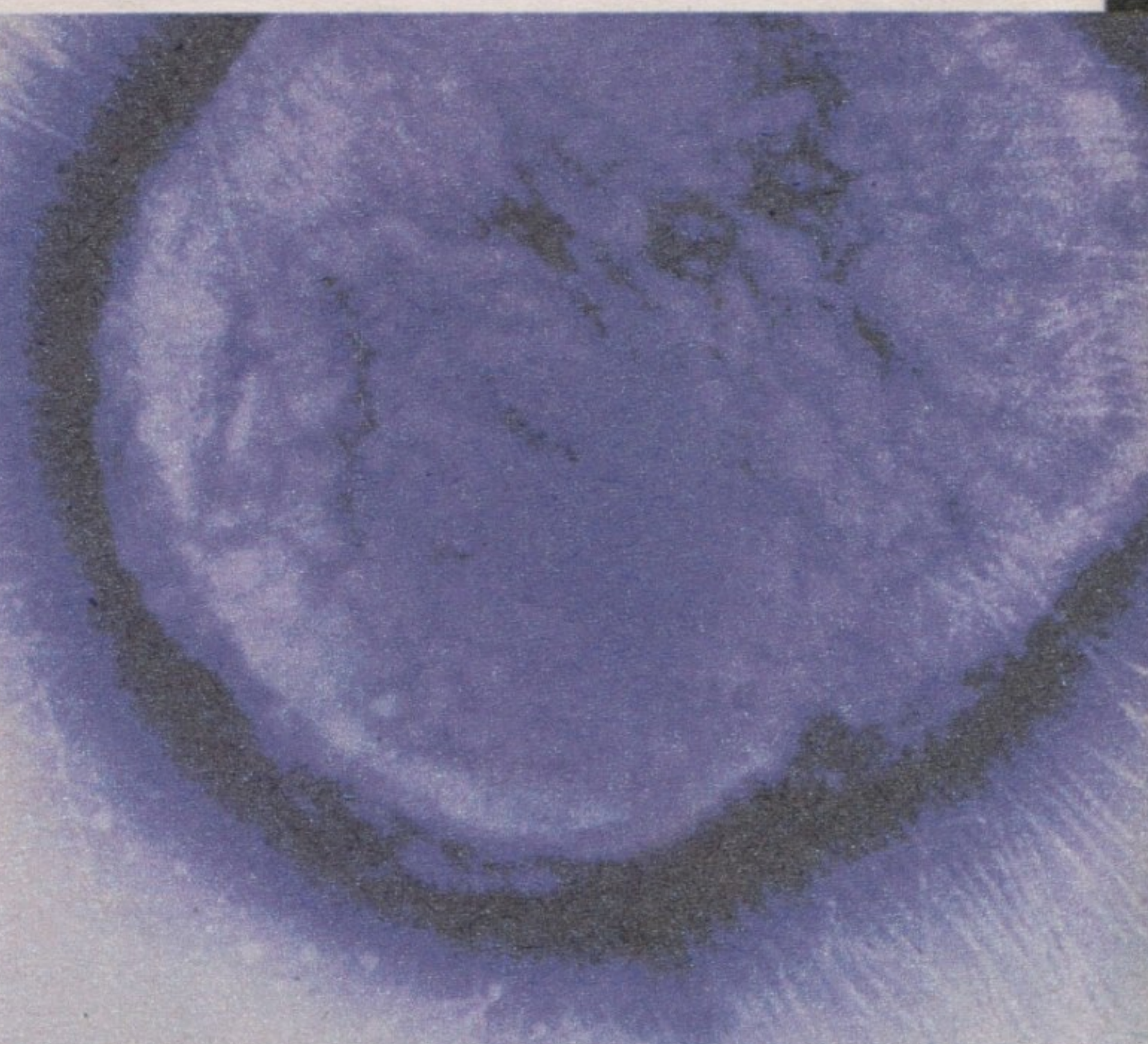
Кобалт (ем метал, ем природно намагнетисан) служи нам као нека врста „моторног уља“ за подмазивање истањених нерава, али искључиво као саставни део витамина B12 који су животиње у стању да самостално произведу, људи не. Ми то надокнађујемо исхраном. Ако сте нервозни, једите више јаја, сардина и лососа.

Здравом човеку потребно је тек 1,5 микрограма кобалта дневно, али у виду витамина B12. Што закине на препорученој исхрани, свако од нас делимично може да надокнади „крађом“ од бактерија које код нас (свих) живе у цревима.

С је и ознака за угљеник (16 kg на просечних 70 kg телесне тежине), при чему је угљеник преовлађујући део већине молекула људског тела. У хемији људског тела

вог одговора чему би могао да служи. На Месецу га има много више него на Земљи. Можда ћемо, када се једног дана тамо трајно населимо, захваљујући храни коју будемо узгајали на Месечевом тлу обогаћеном европијумом добити одговор на ову загонетку ■

Бог зна шта ће нам европијум. Можда сазнамо истину када се једног дана трајно настанимо на Месецу.

С стоји и као знак за: калцијум (1,2 kg), бакар (70 милиграма), хром (бедна 2 милиграма) и хлор (95 g) ■

Кобалт нам подмазује истањене нерве. Зафали ли нам у исхрани, увек можемо да га отмемо од бактерија које нам живе у цревима.

F – флуор

(6 грама)

Флуор нам је неопходан, али искључиво у малим дозама. Без њега би нам кости биле крхке, а зуби јадни... Зато се флуор додаје води за пиће и пастама за зубе, али је правилна исхрана најбољи начин да се обезбеди. Препоручују се: пилетина, свињетина, јаја, кромпир, сир – и чај! Једна шоља чаја садржи чак 0,4 милиграма флуора. Најзад, зато што је море препуно флуора, ништа боље од морске рибе за чврсте кости и здраве зубе ■

Ge – германијум

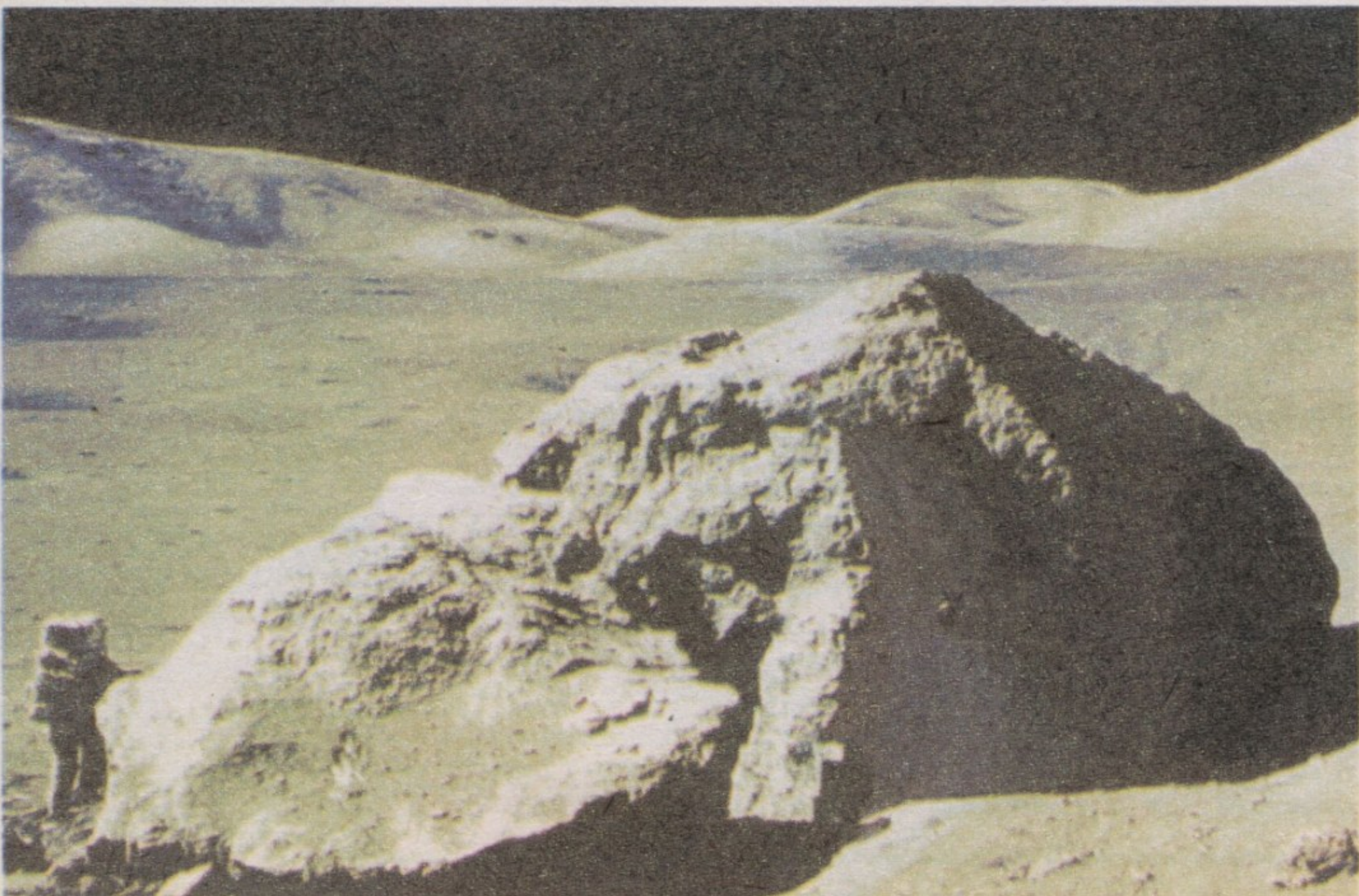
(5 милиграма)

Кома би то уопште пало на памет: али, бели лук и корен женшена који су пребогати германијумом имају и те какве везе с транзисторима! А германијум вам је метал чија су природна полупроводничка својства пружила основ за развој савремене транзисторске технике. Што се здравља тиче вишак германијума у организму ничему не служи. Укратко, како је показало једно истраживање из 1999, претеривање с белим луком и женшеном не доприноси јачању природне отпорности тела на заразе и болести, о таблетама које их садрже да се и не говори ■

H – водоник

(7 килограма)

Тог гаса без боје, укуса и мириса кључног за стварање воде, имамо богами поприлично. Без њега, тешко да бисмо личили на родитеље јер је водоник незаобилазни део дезоксирибонуклеинске киселине (ДНК), основног преносиоца наследних генетских особина и свих осталих ћелија нашег тела. ■

Свима нам је
неопходно око
2,5 литара
течности
дневно.

Како због недостатка воде не бисмо издахнули на лицу места, сваком од нас неопходно је отприлике 2,5 литара течности дневно. Половина те потребе да се задовољити обичном водом и безалкохолним напцима,

друга половина исхраном. Течност, односно вода, зна и да убије. Дате ли превише воде некоме ко је данима умирао од жеђи, очекујте да сте ту особу, мада нехотично, лично погубили. Вишак водоника и пратећи вишак течности у људском организму нарушиће природну равнотежу натријума и калијума у срчаном мишићу жртве и, врло вероватно, проузроковати смртоносно јак срчани удар ■

Какав гас:
кристали и
љубичаста
отровна пара
јода.

четрнаест

Десило се, у нама нема елемента чија би хемијска ознака почињала овим словом. Мада је било предлога да се хемијски елемент 105 назове жолиоцијум, по француском физичару Фредерику Жолио Кирију, зету Марије Кири. Овај изразито нестални елемент на крају

К – калијум

(140 грама)

Имамо га највише у црвеним крвним зрнцима, мишићима и možданом ткиву. Да бисмо сачували здравље, потребно нам је око 3,5 грама калијума дневно што се да обезбедити уколико редовно једемо: суво грожђе, кикирики, банане, кромпир, сланину, печурке и чоколаду. У одговарајућим количинама, разуме се.

Но, калијум-хлорид зна и да убије. У многим државама САД то је основни састојак инјекција које се користе при погубљењу осуђеника на смрт. Смртоносна доза калијум-хлорида зауставља рад срчаног мишића.

Није наодмет да се зна и ово: калијум је радиоактиван. У сваком од нас око 2500 атома калијума распада се сваке секунде. Неки кажу да је то „матрица“ по којој природа из часа у час производи измене које доприносе генетском развоју врсте ■

Ј – јод

(20 милиграма)

Највише га је у штитној жлезди, а ту се ствара хормон који подешава телесну температуру и рад нерава. Недостаје ли вам јод, рачунајте на: хроничну узнемиреност, то да вам стално буде хладно и на отицање гуше због увећања штитне жлезде. Имате ли га сувише, очекујте: повишену температуру, „буљаве“ очи, убрзан рад срца и мршављење без дијете.

Донедавно, мањак јода озбиљно је угрожавао

здравље чак 750 милиона људи у земљама у развоју какве су Индија и Кина у којима је због настојања да се произведе што више хране тло испошћено од многих хранљивих састојака, па и јода. Светска здравствена организација успела је да се избори за пропис по коме су све земље обавезне да до 2000. године користе искључиво јодирану со (5 g по kg) и на тај начин становништву обезбеде неопходну дневну дозу јода ■

Ј

се ипак изборио за место на таблици хемијских састојака који улазе у састав наших тела, али под називом дубнијум (Db). Кад је већ о дубнијуму реч, свега неколико атома овог елемента угледало је светлост дана у лабораторији, а и тада је све потрајало једва минут... ■

Li – литијум

(7 милиграма)

Кад год једемо кромпир, поморанце, зелену салату или купус, с њима у организам уносимо и литијум кога у природи има напретек. Мада се дуго веровало да нам баш ничему не служи, литијум се од пре пола века користи у психијатрији за лечење маничне депресије. Лек делује тако што зауставља производњу хемијске супстанце у мозгу чији вишак поспешује депресивна стања ■

Последња од три различите инјекције које се у САД користе за погубљења осуђеника на смрт садржи калијум-хлорид јер он зауставља рад срца.

Mo – молибден

(5 милиграма)

Ко зна кад би се они који претерају у пићу отрезнили да није молибдена, саставног дела ензима јетре који им, када претерају, одстрањује алкохол из организма. Да би дошли к себи, у јетри треба да се наталожи најмање 0,05 милиграма молибдена мада ни у томе не ваља претеривати: више од 0,4 милиграма и ето могућности да се отрујете. Намирнице у којима га има највише: свињско месо, јагњетина, телећа цигерица, грашак, јаја, семе сунцокрета, овас■

Мањак никла, и ето вама могућности да никада не порастете. Ипак, ван онога што уносимо кроз храну, никл зна да буде незгодан. Питајте жене које су некада носиле појасеве за чарапе...

Ni – никл

(15 милиграма)

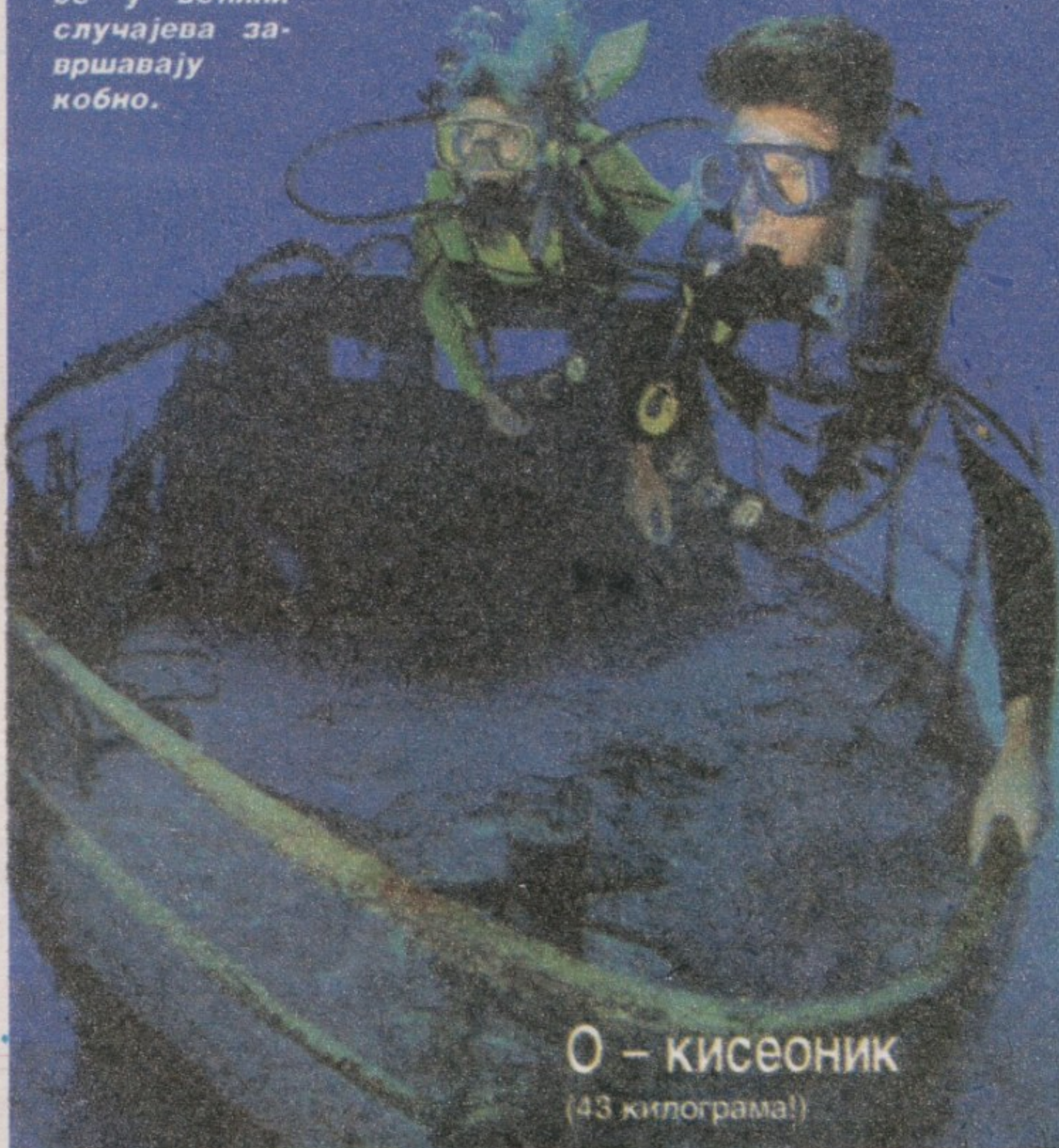
Рачунајте да сте око Нове године и Божића углавном безбедни кад је реч о потребној количини никла у организму: тог метала има напретек у пребранцу (због пасуља, наравно). Има га и у чају, што ће рећи да бар у сезони грипа, углавном, не морамо да бринемо.

За сада није сасвим јасно до које нам је мере никл уопште потребан мада је извесно да животиње без њега не могу. Ипак, доказано је: мањак никла у организму чест је узрок престанка раста код људи.

Ако је никл у облику који уносимо с храном у реду, то се никако не би дало рећи за тај исти метал у „чистом“ стању. У додиру с кожом он зна да изазове тешке осипе и свраб, што су лично искусиле хиљаде јадних жена из времена када је ношење најлон чарапа подразумевало и кулук појасева са штипаљкицама од никла које су их држале на месту ■

Кисеоник зна и да убије: на дубинама већим од десет метара испод површине мора удисање чистог кисеоника изазива код ронилаца грчеве, који се у већини случајева завршавају кобно.

O – кисеоник

(43 килограма!)

Звучи застрашујуће, али је научно доказано: чак су и наша тела у ствари тек нешто мало више од неухватљивог ваздуха. Тачније, сви се ми заправо састојимо од 60 одсто кисеоника (углавном оног који улази у састав воде) и четрдесетак процената уистину опипљивих твари. Од 60 одсто течности која чини људско тело 89 одсто отпада на тежину молекула кисеоника.

Без кисеоника нема живота ни нама ни животињама. Тек неколико минута недостатка кисеоника неповратно ће оштетити људски мозак, али је и његов вишак једнако опасан. То најбоље знају рониоци којима је искуство показало колико је опасно удисање чистог кисеоника на дубинама већим од десет метара испод површине мора. На тим дубинама удисање „чистог“ кисеоника завршава се грчевима и смрћу. Ронилачке боце с кисеоником зато, заправо, садрже разблажени ваздух са тачно одређеном количином додатог чистог кисеоника ■

Кад је о људима реч, нигде више фосфора него у костима.

P – фосфор (780 грама)

Неупућенима може да зазвучи као назив за некакав отров. А истина је да без молекула фосфора који се везује за четири молекула кисеоника ми не бисмо имали шта да удишемо јер у том случају не би било ни кисеоника.

Највише га је у костима, али га имамо поприлично и у мозгу. Ипак, далеко најистакнутија улога фосфора у хемији људског тела јесте она коју овај елемент игра у саставу енергетског моле-

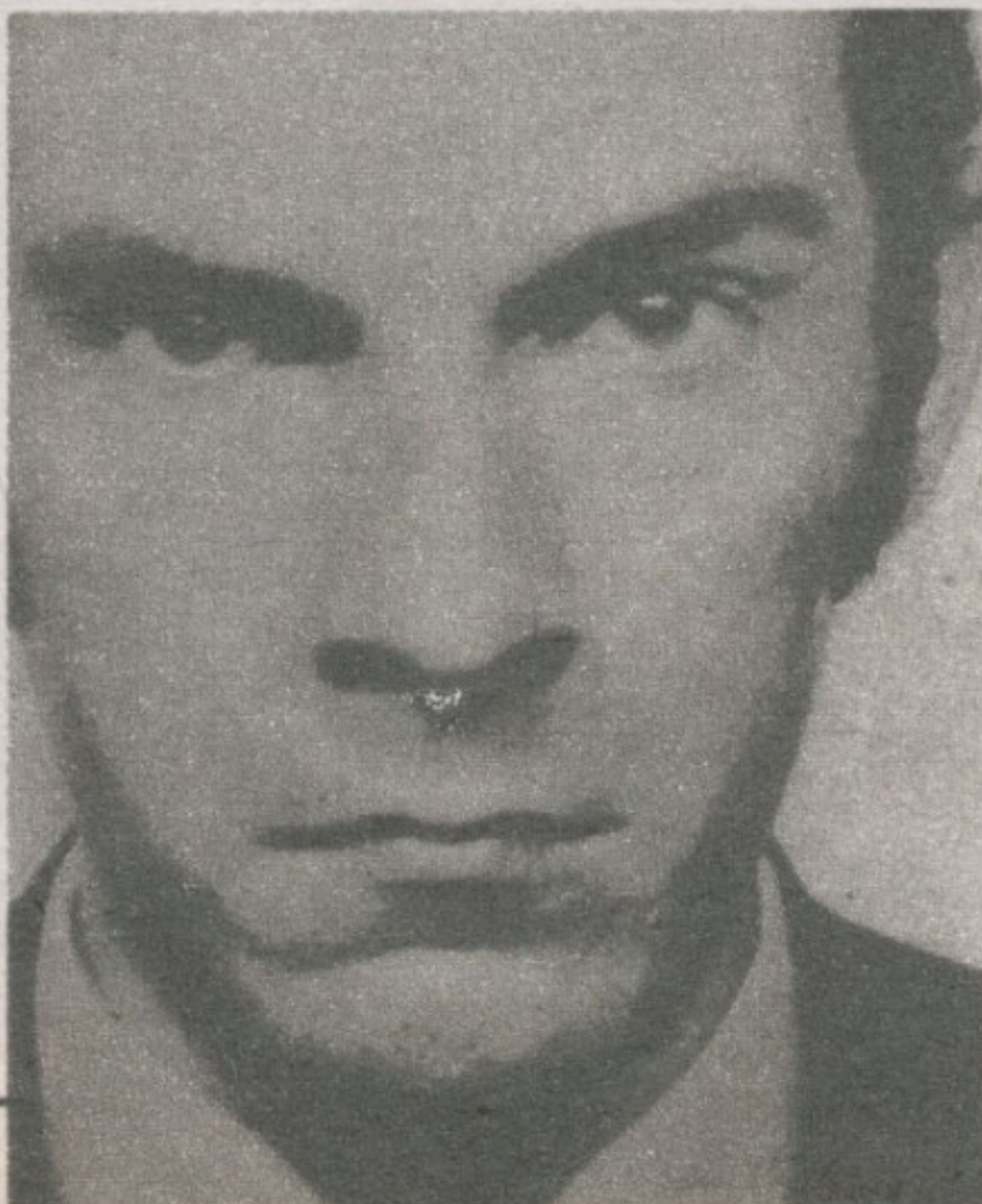
кула познатог под скраћеницом АТР који сви ми, и не знајући, производимо и потом прерађујемо за даљу употребу – у просеку, око килограм на сат.

Нигде више фосфора не у људским костима и скелету, а што се хране тиче, садрже га туњевина, лосос, сардине, цигерика, ћуреће месо, пилетина, јаја и сир... ■

Rb – рубидијум (680 милиграма)

Ничему нам не служи, а за то што га, ипак, имамо у организму крив је калијум за који се овај елемент у природи везује. Највише га има у соји и јабукама, али га има и у кафи и чају ■

Шеснаест

Se – селен (14 милиграма)

У свакој ћелији нашег тела налази се више од милион атома селена који нас штити од рака и неплодности. Највише га је у коси, бубрезима и тестисима. Мука са селеном је то што, уколико га наталожимо чак и у количини незнатно већој од потребне, постоји могућност тровања с изразито незгодним последицама од којих су најочигледније непријатан, „сумпораст“ задах из уста и воњ који се шири из сваке поре тела јер се у једном

од својих облика селен јавља и као смрдљив гас сличан сумпору.

Препоручена дневна доза за мушкарце је 75, за жене 60 микрограма, што ћете обезбедити редовним узимањем житарица и бразилских ораха... Селеном су још богати и туњевина, бакалар и кикирики. Ипак, ништа се не да упоредити с печуркама *Albatrellus pes-caprae*: 100 g ове врсте печурки садржи 3700 микрограма селена, што је осам пута више од препоручене дневне дозе ■

Si – силицијум (грам)

После кисеоника ово је најраспрострањенији хемијски елемент на планети. Нама је неопходан за раст костију и глатку кожу. Има га у хлебу и житарицама. Верује се да би неиздржива, изненадна жеља неких трудница за киселим краставцима, па чак и обичном земљом, могла да има везе с недостатком силицијума јер се у трудноћи потреба за силицијумом из разумљивих разлога увећава.

Пре двадесетак година приличан број жена широм света одлучио се за трајни вишак силицијума у организму у виду силиконских груди – заправо, вештачких силицијумских једињења, такозваних силицијуморганских полимера. Мање је познато да су таблете с тим истим полимерима одлично средство против лоше пробаве, односно стомачних гасова... ■

Tl – талијум (0,5 милиграма)

Прилично језиво, али истинито: зато што се у природи везује за калијум, сви га имамо у телу. Што смо старији, то се више талијума таложи у бубрезима и јетри. Застрашујуће је што талијум спада у тешке метале и што је толико отрован да озлоглашени тровач о коме је снимљен и филм, Енглез Грејем Јанг који је између 1962. и 1971. године отровао најпре своју породицу, а затим и све колеге с посла који су

му се замерили преким погледом, није могао да му одоли. Додавао га је чају који је кувао својим жртвама без икаквог зазора, то јест док не падну мртве. Да не помињемо основану сумњу да многе тајне службе мрачних режима широм света данас користе талијум како би се отарасиле политичких противника.

Колико да не спавате мирно: чак и када никоме на памет на пада да вас намерно отрује, руковање једињењима која садрже талијум могло би скупо да вас стаје. Овај сјајнобели метал до те мере је отрован да би већ и то што сте га додиривали могло да се заврши тако што ћете остати без иједног нокта на рукама ■

Вероватно најпознатији тровач на свету о коме је снимљен и филм: Енглез Грејем Јанг.

U – уранијум

(0,1 милиграм)

Када би било начина да се уранијум који имамо у телима претвори у атомску енергију, лоше бисмо се провели. За почетак, свима би нам прокључала крв. Како се то, хвала богу, ипак не дешава, сви ми исхраном днев-

уранијум: када би се залике које имамо у телима претвориле у атомску енергију, крв у нама би прокључала.

но у организму унесемо око микрограм уранијума, а да највећи део тога не апсорбујемо већ се он крвотоком разноси и таложи у костима одакле га је потом готово немогуће odstrанити■

V – ванадијум

(0,1 милиграм)

Изгледа да нам је овај сивкасти метал неопходан за раст. Зашто га, по правилу, имамо више од неопходне дневне дозе од 40 микрограма, тешко је рећи. Највише га је у морској риби и цигерици, с тим што су сунцокрет и пиринач такође пристојни извори снабдевања ванадијумом■

W – волфрам (тунгстен)

(20 микрограма)

Процењује се да дневно у организм унесемо око 12 микрограма тунгстена, али су испитивања показала да тек мањи део бива апсорбован. Оно што остаје таложи нам се у костима и слезини. У биљке доспева из тла, па га је тако могуће наћи у гржљу и, рецимо, јечму■

Волфрам (или тунгстен) употребљава се за израду влакана у сијалицама и специјалних челика, али га богами имамо и ми.

He – ксенон

(у траговима)

Овај инертни гас који нам ничему не служи кола по нашем телу растворен у крви у незнатним количинама, просто зато што га удишемо с ваздухом чији је саставни део. То је исти онај гас који се употребљава као „гориво“ за јонске моторе што покрећу васионске летелице. Јед-

нога дана могао би да нађе примену у хирургији као одличан анестетик чију примену, за разлику од средстава која се данас користе, не прате нежељене последице. Нажалост, на то ћемо мало причекати, јер би његова примена у те сврхе била прескупа■

Y – итријум

(0,5 милиграма)

Икад чули?! А ваљало би да јесте јер је свако кога је мајка дојила с мајчиним млеком попио и нешто мало овог изузетно ретког метала. Нејасно је откуда он ту, за сада изгледа као да нам мало чему служи, а једино што се зна јесте да се оно

мало итријума који носимо у себи таложи у јетри и костима. У незнатан број намирница које га садрже спада, рецимо, купус. Узгред, радиоактивни изотоп итријума користи се у лечењу рака. Везујући се за ћелије рака, он их уништава својом радиоактивношћу■

ТОП-ЛИСТА 24 ЕЛЕМЕНТА БЕЗ КОЈИХ НАМ НЕМА ЖИВОТА

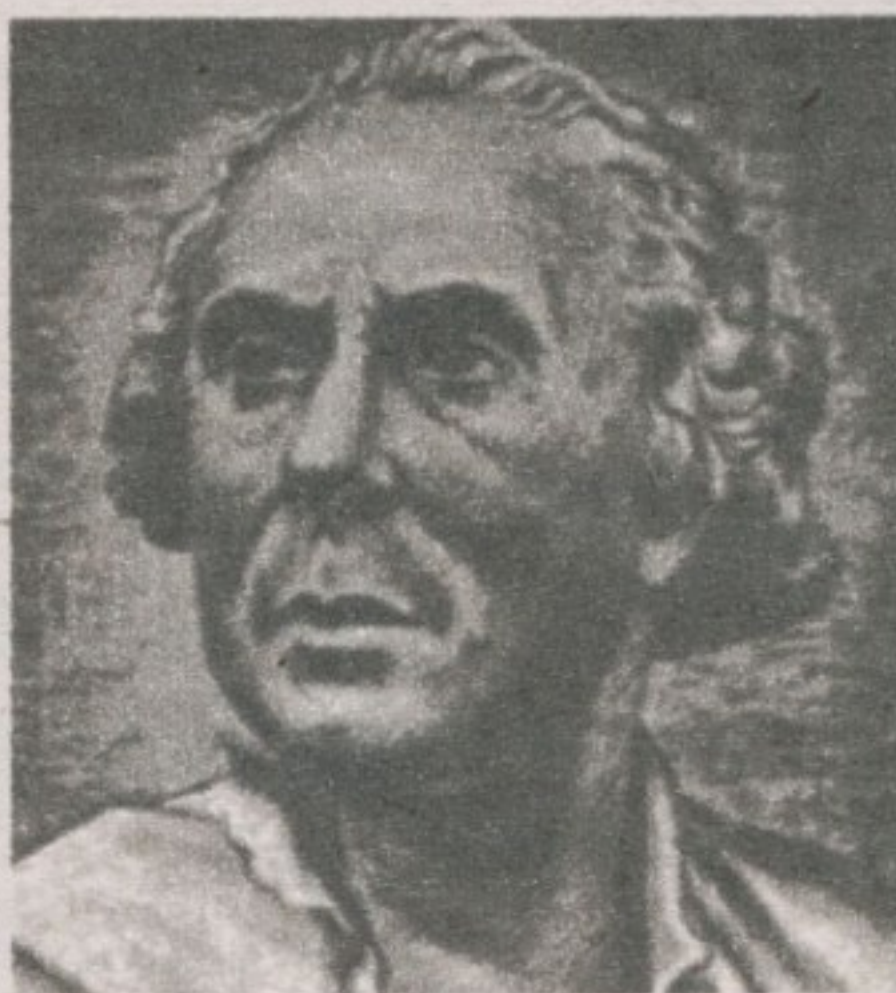
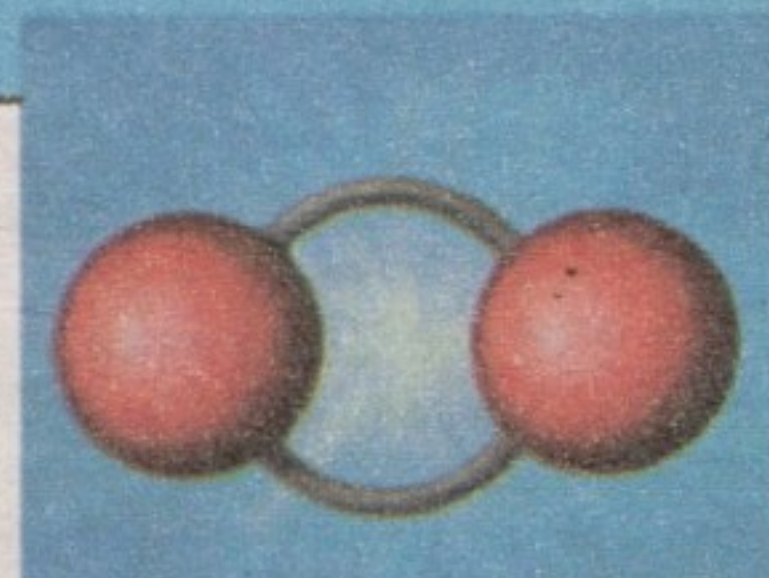
Елементи од којих смо састављени

Њихова заступљеност у укупној тежини тела

КИСЕОНИК.....	61%
УГЉЕНИК	23%
ВОДОНИК	10%
АЗОТ	2,6%
КАЛЦИЈУМ	1,4%
ФОСФОР.....	1,1%
СУМПОР.....	0,2%
КАЛИЈУМ.....	0,2%
НАТРИЈУМ.....	0,14%
ХЛОР	0,12%
МАГНЕЗИЈУМ.....	0,027% = 270 мд
СИЛИЦИЈУМ.....	0,026% = 260 мд
ГВОЖЂЕ.....	60 мд
ФЛУОР.....	37 мд
ЦИНК.....	33 мд
БАКАР	1 мд
МАНГАН.....	0,2 мд
КАЛАЈ.....	0,2 мд
ЈОД.....	0,2 мд
НИКЛ	0,1 мд
МОЛИБДЕН.....	0,1 мд
ВАНАДИЈУМ	0,1 мд
ХРОМ.....	0,03 мд
КОБАЛТ.....	0,02 мд

(мд = милионити део)

Молекул кисеоника (O₂)

Јесу ли остриге заиста објашњење за славу коју је Казанова стекао?

Zn – цинк

(2,3 грама)

Од два и нешто грама цинка колико је природа прописала као неопходну „дозу“ за мушкарце, највећи део отпада на цинк садржан у семенијој течности. Отуда је недостатак овог метала и један од основних узрока мушке неплодности: недовољно цинка, недовољно сперматозоида који би обавили посао...

Од намирница биљног порекла цинком су најбогатији пшеница, млади кукуруз и зелена салата. Има га поприлично и у разним врстама ме-

са, али се у том смислу ништа не да поредити с остригама! Неки су спремни да се зајакну: никаква случајност што је највећи љубавник свих времена Казанова просто гутао остриге...

Кад сви остали уобичајени поступци лечења закажу, многи препоручују цинк као лек за: анорексију (патолошки недостатак апетита и мршавост), неурозе, предменструалну напетост и постнаталну депресију, бубуљичавост, чак и – обичну прехладу ■

Припремила
Мина Илић

седамнаест

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Шим Тарпли је у пола шест ујутро на прстима изишао из спаваће собе да не би пробудио своју жену Џуди. Пред њим је био дуг летњи дан и скупљање сена на, по свој прилици, пакленој врућини.

Четрдесетдеветогодишњи Тарпли, висок, снажан и преплануо, био је фармер већ двадесет година. Његово имање Коколала кетл компани које је заузимало више од хиљаду хектара, налазило се на пустом и удаљеном месту на истоку државе Ајдахо, 50 километара од најближег града Дјбоа. Тарпли се поносио својим крдом од 450 говеда хердфорске пасмине и најбољим коњима које је успешно одгајао.

Тешка времена у индустрији говеђег меса отерала су га у дугове, али се стање поправљало и већ је могао да се нада дану када ће имање издржавати целу његову породицу: жену, четворо деце и деветоро унучића.

Његов четворогодишњи ердел теријер по имену Лорд весело га је дочекао испред куће. Када је Тарпли наручио штене од познатог одгајивача са Аљаске, очекивао је да то буде снажно грађени ловачки пас. Уместо њега стигло му је мршаво, кошчато створење на коме су се виделе само велике ноге.

Тарпли је помислио да псић заиста изгледа веома тужно, али од силних послова на имању никако није имао времена да га пошаље назад. У међувремену му је ово ружно, веома привржено штене освојило срце.

Оклизнуо се

Када је Лорд одрастао у снажног, трапавог пса, њих двојица су навикла да се играју. Тарпли би се често искрао из куће, седао у свој камионет и кретао пре него што га Лорд примети. На пола пута низбрдо пас би се, као да је из земље изникао, указао и ускачао у отворени део камионета.

А када је Тарпли проверавао систем за наводњавање на ранчу, говорио би псу: „Лорде, окупај се!“ и пас би се, сав срећан, одмах плуснуо у најближи канал. И то је био део њихове игре.

И овога дана Тарпли се тихо и, мислио је, неприметно приближио камионету, упалио мотор и кренуо. „Један нула за мене!“, тихо је рекао. А пас га је, као и увек, стигао и ускочио у камионет. Тарпли се само насмејао.

Далеко од куће, на неколико километара низ пут, зауставио се на ливади од шездесетак хектара где су бале сена лежале разбацане на све стране. Тарпли је паркирао камионет и сео у велики трактор на дизел-гориво. Трактор је имао већ закачену машину-приколицу чији су зупчаници, ланци и хидраулични клипови служили да се бале сена што брже покупе.

Зачас је скупљачицу натоварио теретом од четири тоне сена и избацио га на велики пласт на ивици ливаде. Када је кренуо по други пут, ланци скупљачице почели су да спадају с главног зупчаника и неколико пута морао је да силази с трактора и намешта их. Око пола девет ланац је поново спао.

Тарпли је, бесан, нагло зауставио трактор. Док се дизао са седишта да би

по 50 центиметара, било је још и по 450 литара воде за боље трење. Тарпли је осећао како му пуцају и ломе се карличне кости. Точак му је онда прешао и на груди ломећи му ребра.

Надао се да ће трактор пробити ограду и ући у суседну ливаду где ће га приметити фармери који су косили траву на растојању од око 800 метара од њега и доћи да виде шта се догодило.

Прегазео га двапут

Уместо тога, предњи точкови трактора одбили су се о балу сена и трактор се оштро окренуо улево. Ударио је у још неколико бала и прешао преко два канала за наводњавање окрећући се сваки пут све док није затворио велики круг. И, у ро-

ЛОРДЕ, ОКУПАЈ СЕ!

**Када је трактор без возача прегазео
Џима Тарплија, на далекој ливади
где је лежао осетило се присуство
смрти. С тешко повређеним
човеком био је само његов пас
који му се, кад га је добио, нимало
није допао**

сишао, десна нога му се оклизнула о мрљу уља за подмазивање и избацила га из равнотеже. Покушао је да се задржи и при том ударио ручицу мењача што је трактор убацило у брзину.

Пуцају кости

Трактор га је, нагло се нагињући напред, избацио на тло и он је у паду ударио полугу ручног гаса која се широм отворила и тако и остала. Када је пао на земљу, точак трактора који је пошао ухватио му је леву ногу и повукао је на доле. Нашао се лежећи на леђима.

Јекнуо је од бола док му је кост ноге пуцала. Трактор је тежио више од четири тоне, а у свакој од задњих гума, широких

ку од неколико минута, по други пут је јуришао право на рањеног ранчера.

Тарпли је чуо његов мотор. Видео га није јер му је десно раме било тако повређено да није могао да подигне главу и погледа шта се то дешава. Здравом руком ухватио се за косу и тако мало подигао главу. И пренеразио се видећи да уклету трактор пуном брзином иде према њему.

„Ово је ван памети, не верујем да ми се то дешава!“, помислио је у секунди. Без обзира на болове, скупио је сву снагу и вољу и, котрљајући се, трипут се окренуо. Није могао ни центиметар даље, али му је и ово спасло живот. Трактор је промашио његову главу!

Одмах затим једна гума одбила се о конзерву с уљем и точкови су се уз нагли трзај окренули на десну страну. Трактор је направио круг у правцу кретања казаљке на сату гурајући своју приколицу с тонама сена поново према Циму Тарплију. Осетио је тупи ударац два точка која су поскочила преко његових ногу.

Исти трактор прегазио га је два пута!

Као поломљено страшило

А тај трактор поново је јуришао право на њега. Срећом, приколица са сеном закичила је његов камионет и трактору променила правац. Захваљујући томе, трактор га је промашио, попео се узбрдицом, пробио ограду од бодљикаве жице и ту, на врху, зауставио се.

Тарпли је лежао у сену лицем надоле као поломљено страшило. Лорд је дотрчао до њега и почео да му лиже лице. „Здраво, Лорде“, прошаптао је Тарпли. „Веровоа или не, још сам жив!“

Време је пролазило, Сунце се ближило зениту и пржило га. Била му је неопходна вода

Онда су навалиле муве. Лорд, који је скокнуо до канала да би се окупао и охладдио, вратио се. Чим је на свом господару видео муве, у њему као да је оживео заштитнички нагон. На Тарплијево изненађење, пас је полизао све муве које је видео и отерао рој.

Са пса је цурила вода. „Лорде, лези!“, тихо му је рекао Тарпли. Лорд му се одмах посадио код лица и Тарпли је почео да сиса воду с његовог крзна као из сунђера. Вода му је пријала и мало га смирила.

Читавог преподнева Тарпли је слушао како на свом имању, испод његовог, сусед Том Штелцер коси траву машином. Када је звук мотора престао око један после подне, знао је да су Том и његов син Дејв отишли у кућицу да се мало одморе и ручају. „Можда ће се попети да виде зашто мој трактор стоји у огради“, понадао се Тарпли.

Нећу доживети јутро!

Сат касније поново је зачуо мотор суседове косилице. Штелцерови, очигледно, нису ни видели трактор нити помислили да се ту, крај њих, одиграва драма на живот и смрт. „Ако ме до мрака нико не нађе, готов сам“, помислио је Тарпли. „Јутро нећу доживети!“

Сада је осећао присуство смрти, али је одбио да га прихвати. Опет је био страшно жедан. Ако жели да преживи, мора да пије воде. „Лорде, окупај се!“, рекао је псу као да се и сада, по обичају, играју. Пас је скочио, одјурио до канала за наводњавање, поквасио се и вратио се.

И човек је поново сисао воду с његовог крзна и осећао се много боље. „Хвала

Богу што је Лорд јутрос успео да ускочи у камионет“, помислио је. Пас је неколико пута одлазио да се купа и Тарпли се више није бојао да ће умрети услед недостатка течности.

Тарпли је размишљао о својој породици. На шта ће то личити ако сада умре! Иза њега ће остати само дугови.

Звук аутомобила

Око четири по подне, готово осам сати пошто га је трактор први пут прегазио, чуо је звук мотора аутомобила на путу који је ишао упоредо с његовом ливадом. Лежећи и даље на стомаку, напипао је свој сламни шешир и почео њиме да маше иза својих леђа.

Цери и Керол Хупс ишли су аутомобилом да виде свога сина који је радио на њиховом имању само неколико километара од Тарплијевог. Керол је видела трактор где му место није, а Цери је угледао човека који лежи и маше шеширом.

Одмах је зауставио кола и пошао да види шта се догађа, али му се испречио Лорд бранећи свога господара од непознатих људи. Тарпли није имао ни толико снаге да га позове и нареди му да дође.

Хупсови су се одвезли до ливаде где су Штелцерови косили траву. „Горе је неко повређен“, викнуо им је Цери Хупс показујући рукама према Тарплијевој ливади. „Пожурите!“

Лорд је добро познавао Штелцерове и пустио их је да прођу. „Господе, Циме, шта се догодило?“, питао је Тарплија запрепашћени Дејв Штелцер. „Умирем“, прошаптао је Тарпли. „Снажан си ти, нећеш још на онај свет!“, рекао је Дејв не зато што је у то заиста веровао, већ да би му улио мало храбрости.

Почасно место

Из Покатела, удаљеног 190 километара, хеликоптер је стигао око шест после подне. Тарпли је у болницу стигао у тешком стању. Бешика му је била пробушена, на карлици је имао неколико прелома, а лево стопало и нога као и десно раме, рука и шака били су сломљени на више места. Одмах је подвргнут операцији која је трајала шест сати.

Како Цим Тарпли није имао здравствено осигурање, молио је да га што пре отпусте. Болницу је напустио само тринаест дана после операције, тако рећи право из шок-собе. Вратио се кући с рукама и ногама у гипсу. Из бешике је ишла цев до кесе коју је носио са собом.

Упркос томе што је из болнице изишао много пре времена, рачуни за лечење били су огромни и он никако није могао да их измири. У помоћ су му притекли сви становници Дибоа приређујући разне приредбе, чак и родео, у добротворне сврхе. Хирурзи који су га оперисали одрекли су се хонорара.

Цим Тарпли, који се још није сасвим опоравио, каже: „Породица, пријатељи, познаници и лекари дали су све од себе и док живим бићу им захвалан. Али, не бих извукао живу главу без Лорда који ми је стално доносио воду!“

У кући Тарплијевих загладала су нова правила. Лорд раније није смео да улази у кућу. Данас му је омиљено место фотеља испред телевизора у дневној соби! ■

Б. Д.

Илустровао Брана Јовановић

ПО ЦИПЕЛЕ У

Теразије, центар Београда, снимљене 1911. године и...

Београд
је тек
између
два светска
рата почео
озбиљније
да добија
изглед европске
вароши.
Иза сваке
бројке стоје
знани и незнани
Београђани

● Тридесете године 20. века биле су и лепе и узбудљиве за Београд. Последњих дана марта прве године те деценије обављен је попис становништва у целој Југославији. Београд, престоница и главни град, имао је 288.938 становника (са Земун и Панчевом који су му припојени), од тога 154.839 мушкараца и 134.099 жена. Такозвани ужи Београд имао је 238.775 становника. Градом је управљала Управа града Београда.

● Према попису становништва из 1931. године, Београд је имао 92,9 одсто писмених мушкараца и 84,7 одсто жена. Завидан број којим нису могли да се похвале ни већи градови у Европи.

● У ужем делу вароши срушено је готово све оно што је било старо, турско и почео је брз урбанистички развој. Периферија је одолевала. У архитектури су били очигледни европски утицаји. Издваја се зграда Министарства саобраћаја на углу Немањине и Сарајевске улице с видљивом куполом и сатом која је подигнута 1932. године. Пројектовао ју је Светозар Јовановић. Око Капетан-Мишиног здања, подигнутог 1863, ствара се културни центар - изграђен је Природно-математички факултет, а 1932. године, по пројекту Петра Бајаловића, Коларчев народни универзитет.

● Завршен је велики ланчани мост преко Саве према Земуну 1934. године. Пре свечаног отварања сигурност моста ис-

пробана је тако што је преко њега прешло 12 тешких камиона и 800 коњаника. Мост је срушен приликом бомбардовања у Другом светском рату. Од њега је остао само стуб у Карађорђевој улици. Изградња моста омогућила је подизање Сајмишта на левој обали Саве по пројекту архитекте Игњата Поповића.

● Београђани су устали против замисли да се на простору садашњег Новог Београда подигне ново насеље - наравно, пошто се претходно исуши бара Венеција. Допремљени су чак багери из Данске за извлачење песка из Дунава и Саве за насипање баре. Идеја није остварена. Нови Београд настао је тек после Другог светског рата.

● Мост преко Дунава за Панчево, и за друмски и за железнички саобраћај, подигнут је и освештан 1935. године.

● Једна од највећих мука Београђана било је то што многи нису имали купатила, па су се Београђани купали, углавном, у неколико јавних купатила плаћајући улазницу. „Политика“ хвали градитеље који су 1935. године у 802 нова стана уградили чак 752 купатила.

● Управник града Београда жали се одборницима како, иако се куће граде, нема довољно станова, па „више од 76 одсто Београђана спава са осталим укућанима, 42 одсто сами у постељи, док 82 одсто има само једну собу!“

● Београд је 1932. године имао 950 ули-

ца. Њихова укупна дужина износила је 350 километара. Лепо уређена калдрма (коцка) прекривала је 210 улица, обична калдрма 290, а око 450 улица чинила је само чврсто утабана земља!

● Београду су припадала и околна насеља: Карабурма, Мокри Луг, Бањица, Топчидер и Раковица. Заједно са Ратним острвом и Адом Циганлијом, град се простирао на 75 квадратних километара. У то време Женева је заузимала површину од 18, Софија 26, Цирих 45, Копенхаген 70, а славни Беч 378 квадратних километара!

● Поред Народне банке основане 1833. и Државне банке основане 1862. године, у Београду је 1931. године постојало 48 новчаних завода, банака и штедионица. Поменимо најважније: Енглеска трговачка банка, Српско-америчка банка, Француско-српска банка (највећа по капиталу), Бечка удружена банка, чак и пет филијала загребачких банака. На промет капитала значајно су утицали и осигуравајући заводи: Шумадија, Адрија, Русија фонсијер и Југославија.

● После Првог светског рата у Београду су радиле само три пијаце: Велика пијаца код данашњег Студентског трга, Цветни трг и Палилулска пијаца. Током 1926. године, када је уклоњена Велика пијаца, почеле су да раде нове: на Зеленом венцу, Косанчићевом венцу и у Господар-Јовановој улици.

Године 1933. постављене су пијаци на Душановцу, Вождовцу и Карабурми, а највећа у то време била је Бајлонијева пијаца.

● Крајем Првог светског рата у целој Србији постојало је само 70 фабрика, али су Немци у рату велики број разорили и опљачкали. Рушењем моста преко Саве град је остао одсечен. Од непријатељског бомбардовања остао је и без поште, телеграфа и телефона, а разорени су и водовод и канализација. Кренуло се изнова.

● Почетком 1930. године у граду је било 4488 занатлија, највише бравара, бербера, ковача, кројача, фризера, грађевинара, пекара... Занатлије су тешко добијале кредит за проширење радњи мада су на сво-

тал је прерађиван у 26, а намештај је прављен у 11 предузећа. Постојало је и десет фабрика хемијске индустрије и једна фабрика хартије. Године 1939. у Београду је радило 107 предузећа са око 50.000 радника!

● На изласку из светске економске кризе 1935. године, коју је и Београд и те како осетио, тргује се, продаје, купује, гради... Београд и Земун имали су тада 6010 трговачких радњи, а годину дана касније, укључујући кафане, хотеле и друге радње, укупно је било – 10.218 ситних приватних фирми.

● Стари Београђани добро памте бучно рекламирање нове робне куће „Та-та“,

● Прва улица у Београду асфалтирана је 1911. године. Била је то Македонска. Асфалт затим добија Скопљанска, данашња Нушићева, а потом Кнез-Михаилова улица...

● Београд је проглашен за туристичко место. Држава је давала бесплатан повратак железницом путницима и гостима ако проведу најмање десет дана у Београду који је са Земуну имао укупно 23 хотела, 33 ресторана, 433 гостионице, 427 кафана, 197 бифеа, 412 народних кухиња, 318 крчми и 239 здрављака (у којима се пило млеко и јогурт)!

● Крајем 1932. године у Београду је било тринаест трамвајских линија, а укупна дужина трамвајских пруга износила је 65 километара! Први трамвај за Земун прорадио је 1935. године. Он је од Скупштине, преко новог моста, ишао до хотела „Централ“ у Главној улици. Носио је број 14.

● Предлог за увођење прве поштанске марке у Београду и Србији потекао је 1863. године од београдских трговаца. Захтевали су да се због удаљености поште од центра отвори једна поштанска филијала код Саборне цркве, а уколико то не буде могуће, предложено је да пошта има у продаји „печатне марке у виду штампа“ које би имале вредност поштанске марке. Предлог је усвојен, па је 1866. године штампана прва марка од 20 пара са ликом кнеза Милоша. Те године постављени су у Савамали и први поштански сандучићи. Крајем 1939. године по граду је било размештено 287 сандучића.

● Први телефон уведен је у Београду 1882. године. Уочи самог избијања Другог светског рата у граду је било само 25 јавних говорница. Најпознатије су биле на улазу у Калемегдан, код железничке станице, на Новом гробљу, код Јованове пијаце, у кафани „Руски цар“, на Славији...

● Београд је 1936. године имао 68 хектара под зеленим површинама: парковима и скверовима. Тих година уређује се и парк код „Мањежа“. На том месту раније су биле војне коњушнице. У новинама су нападани радови на уређењу парка, „Јер шта ће Београђанима тај скуп парк кад ионако код својих кућа имају баштице!“ „Боље је распродати земљиште и на том месту саградити болницу или још које општинско купатило!“

● Београдски универзитет имао је 1931. године шест факултета: Правни, Медицински, Филозофски, Технички, Пољопривредни и Богословски на ком су студирали и три жене. Девет година касније – 1940 – град је имао 22 мушке, 12 женских и две мешовите гимназије. Мислило се и на најмлађе. Те године град је могао да се похвали 31 забавиштем. Уочи Другог светског рата у Београду је студирало 10.000 студената.

● Године 1931. постојале су четири државне болнице са 1971 креветом, 58 лекара и 147 медицинских сестара. Радило је и 7 приватних санаторијума који су располагали са 168 кревета (по један у свакој соби!). Опслуживао их је 21 лекар и 32 сестре! Приватна пракса била је дозвољена, па су лекари пре подне радили у државним болницама, а по подне у својим ординацијама! Памте се лекари Коста Тодоровић, инфектолог, Бранислав Станојевић, интерниста, Владимир Вујић, неуропсихијатар, Леон Коен, хирург-уролог, Александар Игњатовски, интерниста... У неким хроникама налазимо да је Игњатовски својим новцем подигао данашњу „Интерну Б клинику“. По свој прилици, клиника је првобитно радила као приватна установа.

Београд је тада већ стасао у европску варош ■

Миленко Тодоровић

ВОСТОН!

... Балканска улица, стотинак метара даље

јим леђима носиле привреду Београда. Било је примера да је држава откупљивала од приватника мале фабрике и остваривала велику производњу. То се догодило са фабриком шећера на Чукарици, која је преуређена 1932. године. Модернизована, могла је да прерађује око 120 вагона шећерне репе дневно. Годишње је производила 15 милиона килограма шећера. Од једне приватне фирме држава је откупила и клиницу код Панчевачког моста. Уговор је склопљен 1937. године.

● Фабрика обуће „Бостон“ на Ђерму у Улици краља Александра постала је право чудо: са само 160 запослених производила је годишње 200.000 пари „грађанске“ и 300.000 пари „војне“ обуће! Имали смо и фабрике авионских мотора и авионских делова, једну у Раковици, другу у Земуну.

● Уочи Другог светског рата Београд је био економски снажан град. У њему је радило 16 предузећа текстилне индустрије, 22 предузећа прехранбене индустрије, ме-

1934. године, на почетку Кнез-Михаилове улице где је данас Робна кућа „Београд“.

● На левој обали Саве 11. септембра 1937. године отворен је нови београдски сајам. Учествовала су 833 излагача од којих 99 из готово свих европских земаља. На Сајмишту је за време Другог светског рата био усташки логор који је одвео у смрт многе Јевреје.

● Уређење улица била је честа тема на седницама општинских одборника. Модернизацију су отежавали радови на уређењу водовода и канализације. Зачудо, један од противника асфалтирања београдских улица био је и председник београдске општине Милутин Петровић. Човек је волео зеленило и паркове, али је тврдио да је калдрма непревазиђена јер издржљивишћу „одговара саобраћају“. Асфалтирање улица показало се као скуп посао и било је непрактично за београдске прилике. Таквим улицама немогуће је одржавати саобраћај због клизавости, а лети се, брате, претерано загрева и шири спарину!

У сложеним термонуклеарним реакцијама до којих долази у унутрашњости Сунца рађа се сићушна честица неутрино. Иако нас Сунце непрестано бомбардује овим честицама, број који показује колико их је стигло до Земље дуго је збуњивао научнике. Изгледало је да недостаје бар половина тих честица, или да „теоријски модел“ који је објашњавао појаве на Сунцу није тачан. Научници су их много пута пребројавали, мада то није нимало лако, али резултат је увек био исти – различит од онога који су предвиђале њихове једначине. Почеле су да се јављају сумње да неутрини на свом путу до Земље на необјашњив начин нестају.

У јуну прошле године група од стотинак канадских, британских и америчких физичара најзад је решила ову загонетку и утврдила да је теоријски модел Сунца сасвим у реду. А разлог што се један део неутрина не појављује на земаљским детекторима крио се у природној тежњи неутрина да се претварају у друге две врсте – у своју „браћу“!

Електрон, муон, тау

„Малу неутралност“ односно неутрино (на италијанском), како је ову честицу крстио чувени Енрико Ферми, предсказао је још 1930. године аустријски физичар Волфганг Паули, али је ова честица откривена тек двадесет шест година касније. То је зато што је врло брза, има врло малу масу а нема наелектрисање. Касније је утврђено да неутрино постоји, како би то физичари рекли, у облику три „укуса“: као неутрино-електрон, неутрино-муон и неутрино-тау.

Наравно, ни једна од ових честица нема ни укус ни мирис. Једино по чему се разликују јесте начин на који настају и како реагују са другим честицама. Њихове особине зато су и назване „укусима“. На пример, када се створи неутрино-електрон, он се увек појављује поред електрона, а касније ће првенствено реаговати са другим електро-нима. Отуда и његово име. Неутрино-муон у присној је вези са муоном (честицом која има исто наелектрисање као електрон, али има

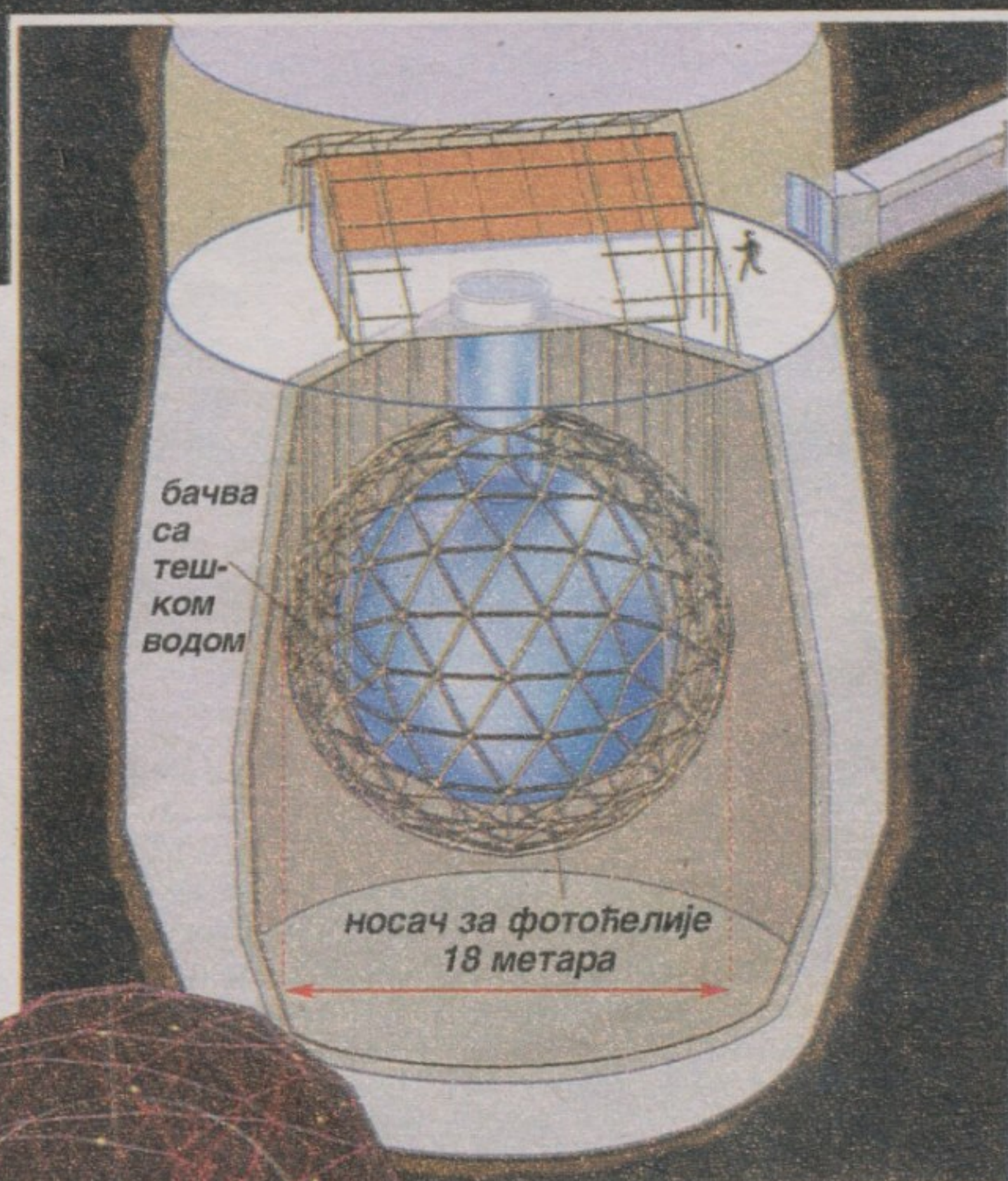
Честица са три укуса

Клопка

за

неутрино

Већ тридесетак година физичари се питају да ли су добро схватили појаве које се одигравају на Сунцу. У средишту ове сумње налази се сићушна честица која се рађа у врелим утробама звезда – неутрино

Подземна лабораторија

Клопка за неутрино спуштена је у рударско окно на дубину од 2070 метара. Тако дубоко могу да продру само неутрини.

много већу масу), а неутрино-тау у вези је са честицом тау (која има још већу масу од муона).

Већ неколико година неки

физичари су сумњали да неутрини имају способност да „осцилују“, то јест да прелазе из једног „укуса“ у други – чак и пре него што избију на

површину Сунца. Сматрали су да је то једино могуће објашњење помањкања неутрина на Земљи. Знало се да Сунце производи само неутрине „укуса“ неутрино-електрон, па су прве генерације детектора биле тако направљене да могу да открију само ове честице. То је значило да, ако су ове њихове претпоставке тачне и ако би се један број неутрино-електрона на свом путу ка Земљи претварао у друга два укуса, постоји велика вероватноћа да земаљски детектори не би могли да их открију. Научници су закључили да је то основни разлог зашто број неутрина на Земљи не одговара њиховим прорачунима.

Ћири-бу, ћири-ба!

Али, како да се докаже ова заносна идеја када је и „обично“ хватање неутрина ђаволски тешко?

Без обзира што је ова честица далеко најраспрострањенија у васиони – има је чак милијарду пута више од атома водоника који је најраспрострањенији хемијски елемент у свемиру. Како још

ПОДТИПНИ
ЗАБАВНИК

29. 3. 2002.

Супер
клопка
Детектор
за неутрине
састоји се од једне
бачве направљене од
провидног акрила, која садржи
1000 тона тешке воде. Око ње налази се око 10.000
фотоћелија које вребају светлосне импулсе настале при
судару Сунчевих неутрина са честицама тешке воде.
У просеку, било их је само пет у току једног дана.

доказати да воли и да се претвара (трансформише)?

Пошто нема наелектрисање, не може се довести у било какву везу са наелектрисаним честицама. Није осетљива чак ни на дејство „јакe нуклеарне силе“ која честице држи заједно, унутар атомског језгра. Неутрино тако слабањо реагује са материјом да је она за њега практично потпуно пропусна. Прорачуни показују да може проћи кроз чврсту материју која је дебела и хиљаду светлосних година пре него што буде заустављен на том путу! А сваке секунде 65 милијарди Сунчевих неутрина пролази кроз сваки квадратни центиметар нашег тела, а да ми то уопште не осећамо нити смо тога свесни!

Лабораторија у руднику

Да би уловили овакву невероватну честицу и доказали да тежи да се претвара у своју „браћу“, канадски, британски и амерички научници морали су да смисле клопку без премца.

Детектор за неутрино на-

прављен је по замисли ове међународне групе физичара која је радила на „Садбери неутрино опсерваторији“ у канадској држави Онтарио.

Састојао се од огромне лопте која је послужила као бачва за смештај 1000 тона тешке воде. То је вода у којој су атоми водоника замењени деутеријумом (протон плус неутрон). Бачва је направљена од провидног акрила и морала је да се спусти на дубину од око 2000 метара како би била заштићена од утицаја космичких зрака који би такође могли да изазову сличне реакције као и неутрини. За ту сврху искоришћен је рудник Крејтон у близини Садберија, један од најстаријих рудника никла и бакра у Онтарију. Откривање неутрина (и њихово бројање) заснива се на слабашним светлосним импулсима који настају када се они сударе са атомским честицама. Зато је око бачве постављена мрежа од око 10.000 фотоћелија које бележе њихову појаву.

Детектор из Садберија био је права клопка за неутрине јер је имао много боље особине од својих претходника. Не само да је могао да забележи појаву неутрина сва три „укуса“, него је, захваљујући тешкој води, могао да направи разлику када се појаве неутрино-електрони. Једино они реагују са деутеријумом – а при њиховом судару јавља се другачији светлосни импулс.

Проучавајући вредности добијене огледима и знајући какве се реакције одигравају приликом судара неутрина са атомским честицама, научници су успели да утврде тачан однос између броја неутрино-електрона и друга

два „укуса“. У своју клопку хватали су једну трећину неутрино-електрона и две трећине неутрино-тау и неутрино-муона. Пошто Сунце производи само неутрино-електроне, јасно је да су се његове две трећине претварале у друга два типа неутрина који до тада нису могли да буду откривени.

Донекле сличан оглед изведен је 1998. године на јапанском детектору Суперкамиоканде, али су у њему проучавани неутрини који настају при судару космичких зрака са слојем Земљине атмосфере. Због тога је оглед изведен у руднику Крејтон био први непосредан доказ претварања неутрина који потичу са Сунца. А мали „шаљивчија“ неутрино-електрон научнике више не вуче за нос.

Занимљиво је да је извесно време неутрино био у жижи занимања астрофизичара због велике загонетке која је (и још је) пред њима – никако не могу да објасне огроман недостатак масе у васиони. Помишљали су да би неутрино, захваљујући свом великом броју и присуству у сваком њеном кутку, могао да буде решење. Другим речима, он би био основни и највећи састојак невидљиве, црне материје која чини више од 90 одсто укупне масе васионе. Али, најновија сазнања о неутрину показала су да је његова маса изузетно мала (укупна маса сва три неутрина не прелази 8,4 eV, што је 60.000 пута мање од масе електрона), тако да, колико год да их има, не могу покри-

Одаје их светлост

Било које да је врсте (укуса), то јест без обзира да ли је неутрино-електрон, муон или тау – сваки од њих може да реагује са електроном и да ослободи одређени светлосни импулс (блесак). То је случај реакције А. Међутим, само неутрино-електрон може да реагује и са деутеријумом. Тада се поред електрона и два протона јавља светлосни блесак који је различит од онога који се догађа при судару са електроном – види реакцију Б. Зато је било могуће да се утврди тачан однос између броја неутрино-електрона и неутрина друга два „укуса“.

ти ни 18 одсто недостајуће масе.

Зато су научници наставили потрагу за непознатим честицама које ће моћи да објасне ову велику тајну васионе. Ни најбоља машта сада не може да замисли какве ће клопке морати да направе.

Припремио
Горан Војиновић

двадесет три

НАШ ЧОВЕК У ЗЕМЉИ ЛАЛА

1.

Херојски еп
„Смрт Смаил-
-аге Ченгића“
написао је:

- А. Петар Петровић Његош
- Б. Иван Мажуранић
- В. Љуба Ненадовић

2.

Колпортер
(француски:
colporteur)
је:

- А. Особа која нас с
малог екрана
обавештава о
садржају
сутрашњих новина
- Б. Новинар на
ноћном дежурству
- В. Улични продавац
новина

3.

У Заливу свиња
на Куби 1961.
године покушај
инвазије извели
су:

- А. Амерички маринци
које су послале САД
- Б. Кубанци избегли због
режима Фидела Кастра које су послале САД
- В. Припадници колумбијске нарко-мафије које
су послале САД

4.

Главни
град
Холандије
је:

- А. Амстердам
- Б. Ротердам
- В. Хаг

6.

Кћерку
Вука
Караџића
звали су:

- А. Нина
- Б. Мила
- В. Мина

5.

Кемал
Ататурк
био је:

- А. Турски државник,
војсковођа и ре-
форматор
- Б. Турски филозоф
- В. Турски књижевник

7.

Ихтиологија је:

- А. Начин
прорицања
према утроби
риба
- Б. Чорба од
морских риба
- В. Наука која се
бави
проучавањем
риба

8.

На Светском
првенству у
фудбалу 1986.
године у Мексику
гол руком дао је:

- А. Гери Линекер
- Б. Дијего Армандо Марадона
- В. Паоло Роси

9.

Иберија је назив за:

А. Пиринејско полуострво на коме су Шпанија и Португал

Б. Апенинско полуострво на коме је Италија

В. Острва Гвадалупе и Мартиник у Малим Антилима

10.

Јохан Бернули познат је по:

А. Делу из кривичног права

Б. Основама статике

В. Диференцијалним једначинама

11.

Ad hoc, онедавно омиљени латински израз људи који се појављују у Скупштини и на телевизији, значи:

А. За ову прилику

Б. Случајно

В. Изненада

12.

Муж лепе Јелене због које је, према легенди, почео Тројански рат звао се:

А. Менелај

Б. Агамемнон

В. Ахил

13.

Песник Јован Јовановић Змај, чика Јова, по професији је био:

А. Правник

Б. Банкар

В. Лекар

14.

Хромозоми, органеле које се стварају у ћелијском језгру, носиоци су:

А. Наследних фактора или гена

Б. Заразних болести

В. Белих крвних зрнаца

15.

Дело „Капитал“ написао је:

А. Фридрих Енгелс

Б. Карл Маркс

В. Владимир Илич Уљанов Лењин

16.

Берлински конгрес одржан је после Руско-турског рата, године:

А. 1878.

Б. 1879.

В. 1880.

17.

Метафора је:

А. Алхемичарски процес

Б. Метафизички појам

В. Стилска фигура

19.

У нашем језику, без обзира како се говори на улици, телевизији или у Скупштини, једино је правилно рећи:

А. Ми би радо урадили

Б. Ми бих радо урадили

В. Ми бисмо радо урадили

Решење на страни 49

18.

Алтамира, пећина у Шпанији, славна је по:

А. Колонијама слепих мишева

Б. Сталактитима и сталагмитима

В. Сликама на стенама старијим од 20.000 година

20.

Афоризам „У рату се за напад јављају најбољи, у миру најгори“ написао је:

А. Брана Црнчевић

Б. Милован Витезовић

В. Влада Булатовић Виб

Једна
пустоловина
великог
пустолова

ИЗГУБЉЕНИ У ПУСТИЊИ

Шта раде два пилота у Сахари, без воде, хране и било чега што може да их спасе? О овом искуству касније је један од њих, **Антоан де Сент Егзипери**, написао књигу

Кроз прозор кокпита, без обзира на светло на крилима авиона, два човека нису видели ништа осим дубоке, недокучиве таме. Налазили су се на четири сата лета од Бенгазија, на путу ка Каиру, безнадежно изгубљени. Жмиркајући уморно, Антоан де Сент Егзипери понудио је свом копилоту Андреу Превоу још једну цигарету. Био је 30. децембар 1935. године. Њих двојица покушавала су да прелете од Париза до Сајгона брже него било ко пре њих. Ако би оборили рекорд пре краја године освојили би награду од 150.000 франака!

Сент Егзипери је знао да су им животи у опасности. Испод њих се простирала пустиња Сахара, а гориво је непрестано дурело из летелице. Не угледају ли неку реку или град како би могли да се оријентишу, нема им спаса. У тим мислима су, и то обојица у исто време, угледали светионик како трепће у тами. Мора да су били изнад мора.

Авион се срушио

Сент Егзипери је спустио авион ниже надајући се да ће наћи погодно место за

слетање на коме би могао да добије податке шта даље да ради. Али, авион је убрзо ударио о тло опасно подрхтавајући док је понирао у пустињски песак. Летачи у кокпиту храбрили су један другог плашећи се смрти у пожару. Међутим, авион није експлодировао већ је само завијао међући песак пред собом да би се најзад зауставио.

Схвативши да су још живи, два човека су се брзо извукла из пилотске кабине. Напољу, на сигурном, прегледали су дрхтавим рукама своја тела проверавајући да ли су им све кости читаве. Неким чудом, ниједан од њих није имао повреду већу од модрице. Осврнувши се око себе, схватили су зашто авион није експлодировао приликом пада. Већим делом спустили су

се на округли црни шљунак него на песак, преко кога се летелица котрљала као на точкићима.

Али, где су то они били? Брзи поглед наоколо потврдио им је да је светионик био привиђење, можда одблесак светла са командне табле у прозору. Мора није било нигде.

Проверивши залихе, испоставило се да им је резервоар с водом пробушен и натопљен честицама неплодног тла на ком су се нашли. Ипак, имали су мали термос с кафом, пола боце вина, парче колача, један грозд и поморанџу. Сент Егзипери и Прево увукли су се назад у авион и ту сачекали свануће. Ниједан није могао да спава. Чинило им се да је њихов положај безнадежан. Уколико су се срушили на уобичајеној ле-

После спасавања Сент Егзипери је желео да се за успомену слика поред слупаног авиона

тачкој путањи, могли би бити спасени за неколико дана. Али, они нису знали где су. Били су потпуно изгубљени – тек тачка у огромној, непрегледној пустињи. Спасиоци могу и неколико месеци без успеха да их траже. На подневној врућини њихове залихе могу издржати око пет сати, а Егзипери је знао да у таквом окружењу човек не може дуго да издржи без воде. Обојица су почела да мисле како би било боље да су погинули када је авион ударио о тло.

Зора није донела олакшање. Свуда око њих, подижући се у дине и спуштају-

ПАРИЗ - САЈГОН

Двојица авијатичара желела су да оборе рекорд у брзини прелета од Париза до Сајгона

ћи у удубљења, црни шљунак протезао се унедоглед. Ни усамљена влат траве није се назирала у пустом пределу. Околина је била беживотна као површина Месеца. Егзипери је узео карту из авиона и узалудно је проучавао. Када би бар знали на ком се месту налазе и то би било некакво олакшање. Бескрајну празнину пустиње на карти прекидале су само ознаке за изворе воде и верска обележја. А и њих је било тек неколико и на великој међусобној удаљености.

Извиђање пустиње

Било је прерано за губљење наде. Можда се у близини ипак налази нека оаза. Свој план за тај дан исписали су на тлу словима великим десет метара, за случај да неко нађе авион кад они оду. Кренули су у правцу истока вукући за собом своје чизме како би оставили траг који би им помогао да се врате до авиона. Убрзо су заборавили на овакво обележавање пута и после пет сати трагања почели су да се брину да ли ће успети да се врате. Када је изашло сунце, врућина је извлачила снагу из њихових тела и почела су да их муче привиђења. Обриси који су се назирали на хоризонту могли би да буду обриси града или утврђења, тамна сенка на западу, можда некакво растиње. Угледали су језеро у даљини, али оно је нестало кад су се примакли.

После шест сати жеђ је била једино на шта су још обраћали пажњу, па када су набасали на сопствене трагове које су изгубили неколико сати раније, готово радосно вратили су се авиону и преосталим залихама у њему.

Кафа и вино брзо су нестали и два човека потом

су покушала да запале ватру скупљајући расуте делове крила авиона и натапајући их горивом. Када се густ црни дим виноу у небо, обојица су стајала гледајући у пламен. Егзиперију се чинило да види лик своје жене како га тужно гледа испод обода шешира. Прево је такође размишљао о својим вољенима и о томе како би поднели бол због његове смрти.

Пустињска лисица

Али, појавио се трачак наде. Егзипери је у песку нашао животињске кости. Нешто је успевало да преживи у овом беспућу, па зашто не би и они, помислио је.

Следећег јутра пробудили су се одлучни да савладају пустињу. Дан су започели скупљајући крпом кап росе са авиона. Из ње су успели да исцеде само кашику течности, и то мешавину воде, боје и уља.

Прево је одлучио да остане поред авиона како би могао да упали ватру у случају да угледа спасилачки авион, а Егзипери је кренуо у пустињу у потрагу за намирницама. И заиста, ускоро је угледао неке трагове. Био је сигуран да је у питању пустињска лисица. Пратио је њене трагове све док није наишао на плодно тло где би животиња могла да се прехрани – неколико бедних жбунова с малим златним пужићима на границима. Пужеви су вероватно били отровни, а из жбунова, готово сасушених, није могао да исцеди ни кап воде, па их је бесно изгазио.

Жеђ га је све више мучила и већ је једва успевао да разлучи шта је стварност а шта оптичка варка. Најпре је угледао човека како стоји на узвишењу, а онда се човек претворио у стену. Затим је угледао бе-

дуина како спава, па је повикао да га пробуди. Сада се он претворио у стабло, труло и исушено, да би на крају постало мекани угаљ. Најзад је на хоризонту спазиио пустињски караван бедуина на камилама и поново позвао у помоћ. И они су нестали. Егзипери је био мудар човек, па је учинио све како би умањио значај овог мучења и почео да се смеје оном што му се дешавало.

Одблесак језера на хоризонту

Пао је мрак и привиђења су нестала. Очајање га је потпуно обузело. Повикао је, а његов промукли глас, не јачи од немоћ-

ног цвиљења, болно је одјекнуо. Вратио се до Превоа који је запалио ватру како би му олакшао повратак. Нажалост, дошао је празних руку. Али, у дрхтавој светлости, Егзипери је угледао нешто од чега му је срце брже закуцало. Прево је разговарао са двојцом бедуина. Спасени смо, готово да је викнуо. Нашли су их људи који могу да их одведу из ове недођије. Али, два странца су нестала чим је пришао ближе. Било је то још једно привиђење.

Те ноћи два човека су покушала да од падобрана простртог преко камења направе „дестилатор“ који би им омогућио да дођу до какве-такве количине воде. Потом су поделили поморанџу и исцрпљени заспали.

Следећег јутра установили су да су сакупили око два литра воде – слила се у једину посуду коју су имали на располагању, у празну канту за гориво. На несрећу, ова вода била је загађена, зеленожуте боје и одвратног укуса.

Сент Егзипери
руком
Хуга Прата

Прево и Сент Егзипери схватили су да никаква спасилачка екипа није пошла у потрагу за њима. Остати поред авиона и чекати било је равно самоубиству. Нису имали другог избора до да крену у непознато с надом да ће наћи на неког или нешто што би их спасло.

Без одређеног разлога кренули су у правцу истока. С напором су корачали кроз песак, пржећи се на сунцу, погнутих глава да би избегли мучна привиђења. Егзипери се осећао као да га гони нека звер и на лицу да осећа њен дах.

У сумрак су били толико жедни да нису могли ни да гутају, а уста су им била прекривена дебелим слојем слепљеног песка. Али, када је сунце зашло, Прево је угледао одблесак језера на хоризонту. Егзипери је знао да је то оптичка варка, али његов пријатељ био је тако сигуран да је оно стварно, да се у жељи да стигне до њега и даље тетурео напред.

Време је пролазило, а Прево се није враћао. Лежећи, Егзипери се загледао у месец који му се сада чинио неприродно велики, а онда је спазио светло у тами. Спасиоци, понадао се и повикао. Тог тренутка из мрака је изронила нека прилика. Био је то Прево.

Заједничка несрећа прокључала је у бесмислену нетрпељивост. Замерали су један другом глупост, неразборитост и лошу процену. А онда су занемели.

– Изгледа да ниједан од нас није у праву – рекао је Прево.

Неиздржива жеђ подсетила је Егзиперија на малу боцу с алкохолом коју су имали у торбици за прву помоћ. Окусивши течност из ње ионако очајно стање учинили су још горим. Алкохол им је изгорео оштећено грло и још више појачао осећај жеђи.

Хладна је ноћ

Иако је у пустињи преко дана врело, ноћи су веома двадесет осам

Сент Егзипери, лево, са копилотом Превоом неколико дана пре полетања

хладне. Оштар ветар пролазио је кроз кости двојице измучених људи. Претходне три ноћи авион је био добра заштита, а сада су се нашли у пустињи без икаквог заклона. Смрзавајући се, Егзипери је у очајању ископао удубљење у песку и укопао се тако да му је само глава вирила. Овакво склониште Превоа је исувише подсећало на гроб, па се трудио да топлоту сачува ходајући у круг. Покушао је да запали ватру како би се угрејао, али она се брзо гасила.

Изгледало је да ће ноћ трајати заувек, а када је коначно свануло, није било ни капи росе. Ипак, још су били у стању да говоре. Када људи умиру од жеђи, језик им се у устима укрути, не могу да говоре, у очима им блешти јака светлост. Ниједан од њих није био у таквом стању и зато су пожурили решени да превале колико год могу пута пре него што сунце високо одскочи. Обојица су већ била толико дехидрирала да су престали да се зноје. Када се Сунце дигло, Егзипери је био толико слаб да му је пред очима био сам блесак светла. Мелодија неке француске народне песме мотала му се по глави, али није могао да се сети њених речи. Мада се упињао да корача, ноге су почеле да му се извијају, клонуо је, а мучио га је и некакав одвратан укус у устима. Потреба да легне на мекани песак и утоне у бескрајан сан потпуно га је обузела.

Али, шесто чуло говорило му је да је живот у близини. Трачак наде блеснуо је пред њима као лешкарење на површини језера – како је то Егзипери касније описао. Наишли су на трагове стопала! Чули су гласове! Егзипери је у даљини угледао три пса како радосно трче ка њима.

Али, Прево их није видео. Било је то још једно привиђење.

Ипак, обојица су убрзо угледала бедуина на камили. Почели су да машу и да вичу, али су њихови гласови били толико слаби да је прилика, која није могла да их чује, нестала иза једне пешчане дине. Човек је поново изронио из песка и овога пута видео је и он њих! Избезумљеном Егзиперију и Превоу изгледало је као да Бог корача ка њима.

Бедуин који их је нашао знао је шта да ради са преживелима у пустињи без воде и било каквог другог освежења. Ставивши руке на њихова рамена објаснио им је да легну на песак. Помоћу птичјег пера раздвојио је њихове слепљене усне и кашом од сочива дуго им трљао десни како би повратио влажност у устима. Тек после овога дао им је чинију воде не дозвољавајући им да пију ни брзо ни много.

Прево и Егзипери имали су среће да их нађе овај бедуин. Да су сами набасали на некакав извор, напили би се воде и тако се вероватно убили.

Двојицу изнурених летача бедуин је сместио на камилу и одвео их до најближег насеља. Противно свим очекивањима, успели су да преживе иако су у врелој пустињи провели три дана без воде.

Шта је било после...

После ове несреће у пустињи, Сент Егзипери је провео остатак живота покушавајући да стекне углед на два поља: као писац и као пионир авијације. Своје искуство у Сахари описао је у књизи *Земља људи (Ветар, песак и звезде)* објављеној 1939. године. Његова најпопуларнија књига *Мали принц* изашла је 1943. године.

За време Другог светског рата служио је у француским ваздухопловним снагама, а после предаје Француске одлетео је за Њујорк. Вратио се да служи у француским ослободилачким снагама у Северној Африци, и погинуо приликом прелетања Корзике. Имао је 44 године. После смрти влада Француске доделила му је орден Легије части ■

Снежана Ђукановић

Шта раде

Један део књиге Арнолда фон Харфа садржавао је неку врсту међународног речника који треба да послужи за савладавање тешкоћа око сналажења у страним земљама, затим

Године 1499. путник по имену Арнолд фон Харф дошао је у Шпанију, посетио многа места, успут записивао своје утиске и после их издао у виду путописа, веома корисног каснијим намерницима који су пролазили истим крајевима

упутства где се шта може набавити, где добри коњи изнајмити, а где нешто добро и јефтино појести. Прави водич какав и данас путнику намернику добро дође!

„Сан Доминго ваља посетити“ – пише племенити Фон Харф – „макар само због његове предивне катедрале из 12. века. Улазећи у катедралу путника ће, нарочито за ране јутарње мисе, дочекати мирис тамјана и звукови грегоријанског корала који испуњавају пространу црквену лађу. Одједном, кроз ове племените звуке пробиће се продорно петлово кукурикање, а затим задовољно кокошије кокодакање. Кад сам се снашао и средио своје утиске, истегао сам врат тражећи извор тог дијалога: угледао сам на задњем црквеном зиду нешто налик олтару, у ствари неку врсту кавеза с дрвеним решеткама иза којих се шепурио велики бели петао с величанственом црвеном крстом и дебела округла кокош, такође потпуно бела. Још док сам их зачуђено посматрао, попео се петао на нашушурену кокош – и за час је црква опет одјекивала победоносним кукурикањем заљубљене птице. Очигледно сам био једини у цркви који се овом призору чудио.“

Оживео после 36 дана

Да би се објаснила ова бестидна игра на светом

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК

29. 3. 2002.

кокошке у катедрали?

месту, ваља се вратити неколико векова унатраг. У другој књизи „Кодекса Каликстинуса“ записано је како је неки гостионичар лажно оптужио два немачка ходочасника, оца и си-

на, да су му украли сребрни пехар. Месни судија са слушао је млађег, утврдио кривицу, осудио га на смрт и казна је одмах извршена. Свети Јаков, светац чијем су светишту ходочасни-

ци хрлили, забрине се због оваквог поступка према његовим поклонцима, пише даље у „Кодексу“, и оживи младића који је већ 36 дана висио на ужету. Сматра се да се то чудо збило поред катедрале у Тулузи, а и у тамошњој катедрали је слика светог Јакова с неким младићем до његових ногу који пружа према свецу руке. Али, откуд сада ту она живина?

Као и многе друге приче, и ова има још једну верзију: догађај је премештен у

судија га, као и у првој причи, осуди на смрт.

Пресуда је одмах извршена, а младићево тело остало је да виси као опомена крадљивим ходочасницима. Сломљени од бола, родитељи ипак наставе пут у Компостелу, изјадају се светом Јакову, и, после 36 дана, врате се у Сан Доминго. Тело њиховог сина још је висило на тргу. „Нисам мртав“, проговори син. „Свети Јаков ми је спасао живот. Зато вас молим, идите код градског судије, замолите га да дође и да ме скине са вешала.“

Бело перо за срећнике

Судија је управо био за ручком, пред њим су се у огромној чинији пресијавале две масне кокоши, тачније петао и кокош. – Ха, ха! – рекао је судија. – Ваш син је већ 36 дана на конопцу и мртав је као и ове птице на столу! – У тај мах те исте две птице залепршале су печеним крилима и са стола одлетеле право кроз прозор.

Тако су, дакле, бели петао и бела кока прошетали Европом уз помоћ ове у најмању руку чудесне

Божји суд у Сан Домингу

Илустровао Добросав Боб Живковић

Сан Доминго, а уз оног младића помињу се овог пута и отац и мајка. Све троје преноћили су у неком свратишту, идући ка истом циљу – светишту Светог Јакова у Компостели. Лепи младић свидео се гостионичаревој кћерки, која му се преко ноћи завукла у кревет и покушала да га заведе. Младић се одупро напасти, казује даље прича, али је зато на себе навукао девојчин бес. Смили она освету и у младићеву торбу стави сребрни пехар пре него што је цела породица сутрадан наставила пут. Девојка је рекла оцу да зна ко је лопов и потеру усмерила на траг честитих ходочасника. Кад су их сустигли, нађу пехар у торби, ухапсе младића, доведу га пред судију, а

приче и сместили се у онај дрвени кавез на зиду катедрале у Сан Домингу. Додуше, зими их, због хладноће, из цркве склопе и у пролеће поново врате на исто место, а поставе се сваких седам година мења. Ходочасници би понекад ставили на врх свог штапа нешто хране и пружили је светим птицама, па ако би оне ту понуду одбиле, био је то неповољан знак и могла је да се очекује и погибија на путу. Ако су је, напротив, прихватиле, пут се настављао под повољним околностима. Ти би срећници добијали бело кокошије перо које би затакли за шешир, као знак да су добро прошли на Божијем суду у Сан Домингу ■

С. Н.

двадесет девет

ПАНЦИРИ ЗА ПСЕ

У решавању многих криминалистичких случајева полиција користи увежбане псе. Ипак, ови храбри помагачи чувара реда често страдају на задатку.

Да би их заштитили од рањавања, припадници специјалних јединица у Енглеској захтевали су да се за псе направе панцирна одела попут оних каква носе полицајци на опасном задатку. Њихов захтев подржала су

и удружења за заштиту животиња, па су полицијски пси добили заштитну одећу.

Направљена је од материјала отпорног на метке и ватру, а обликом је прилагођена животињском телу. Иако прекрива цео труп пса, није решено како да се заштити глава, што захтевају удружења за заштиту животиња јер пси не могу да носе кацигу ■

Панцирно одело за полицијске псе израђено је од материјала отпорног на метке и ватру

Мали, али свестран: „MP-EGI“ може да сними 3000 фотографија или двадесетоминутни филм

ДВЕ КАМЕРЕ У ЈЕДНОМ АПАРАТУ

Јапанска фирма „Хитачи“ представила је на тржишту свој нови производ „MP-EGI“, фото и видео-камеру у једном апарату. Не већи од диктафона, овај апарат може да сними двадесетоминутни филм резолуције 352x240 или да направи 3000 фотографија резолуције 704x480, а све то захваљујући такозваном поступку компресије података о сваком од снимака који стају на меморијску картицу од 260 мегабајта.

Без обзира да ли се фотографисање прекида снимањем и обрнуто, фотографије се нижу једна за другом као и кадрови филма јер их меморијска картица тако бележи. Због једноставности употребе, овај апарат намењен је аматерима ■

ПИЛОТ ТАТА – ЖДРАЛ

На прво путовање с једне на другу Земљину полуопту, младе птице селице предводе родитељи. Без њих се не би снашле у ваздушним струјама и не би стигле на одредиште. На жалост, многе птице остану без родитеља. Да би их спасао од најгорег, амерички биолог Кент Клег дуго је проучавао понашање селица желећи да открије шта то младунци следе у лету својих родитеља. Дошао је до сазнања да они прате глас.

– Преслушавањем снимака птичјег кликтања схватио сам да је неке могуће опонашати. Звук мотора лаког једнокрилца невероватно је подсећао на оглашавање ждралова и дивљих патака. Да бих се уверио у тачност својих запажања, надлетео сам авионом јато ждралова на једној ледини у Канади. Птице су се узнемириле, а неке су и полетеле за мном –

записао је у свој радни дневник професор Клег.

Било је то у лето 1997. године. Те исте зиме Кент Клег је спровео прво јато младих ждралова без родитеља од Канаде до Мексика. Птице су пратиле авион и тата-ждрала свих 2500 километара.

Од тада многи пилоти на себе преузимају улогу птичјих предводника ■

Лаки једнокрилац с биологом Кентом Клегом и јато ждралова који их следе

тридесет

ПРВИ ВЕЛЕМА

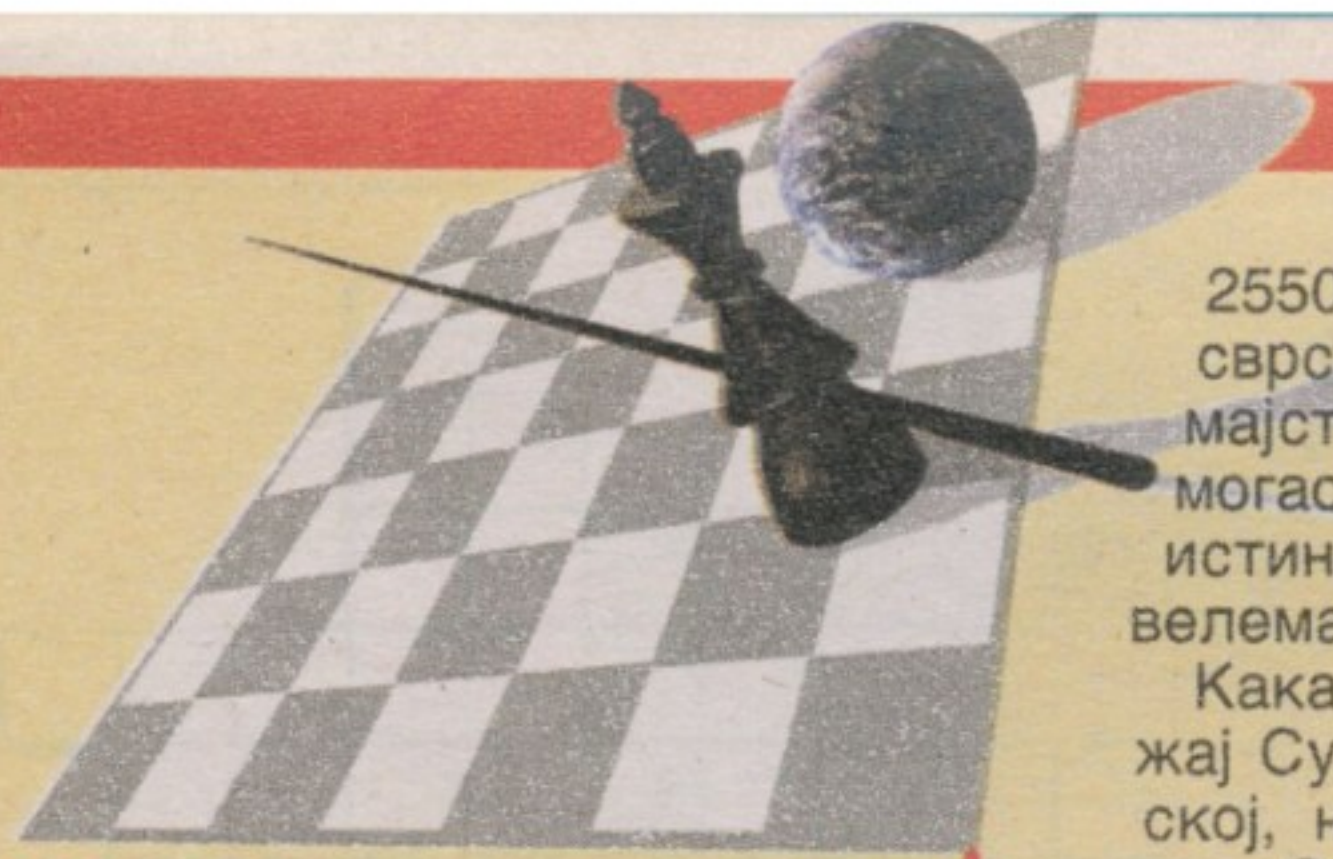
Једна од најнеобичнијих личности у историји шаха је Султан Кан (1905–1966). Сиромашан и неписмен, био је слуга код индијског махараџе сер Умар Хајат Кана. Још као дечак показао је занимање за индијску варијанту шаха у којој је постигао успехе. Тај шах разликовао се од оног који се у то време играо у Европи јер су се пешаци покретали увек само за једно поље напред. Када би пешак стигао до последњег поља, могао је да се претвара само у фигуру испред које је био постављен приликом почетне позиције. Поред тога, и правила око рокаде разликовала су се од савремених.

Неколико година пре него што се са господаром упутио у Европу, Султан Кан је научио и шах који се играо у његовом новом боравишту Енглеској, а и у другим државама. Године 1929. сер Умар Хајат кренуо је као достојанственик краља Џорџа V у Енглеску и са собом повео Султана Кана и госпођицу Фатиму која је такође припадала његовој послужби. И она је волела шах и чак успела да победи на једном женском првенству Енглеске у шаху.

Султан Кан, растом низак, мршав, у Енглеској је често боловао због влажне климе на коју није навикао. Али, његова шаховска снага дошла је до изражаја само неколико месеци пошто се са својим господаром нашао у овој земљи. Учествовао је на Британском шампионату у шаху и освојио прво место што је одјекнуло као бомба међу енглеским шахистима. Његова победа била је изненађујућа и због тога што се

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

29.3.2002.

2550 поена, што би га сврставало у ред велемајстора шаха. Због тога могао је да се сматра, истина незванично, првим велемајстором из Азије.

Какав је био правни положај Султана Кана у Енглеској, није сасвим познато. Остало је забележено да је једном приликом његовог господара сер Умар Хајата по-

сетио амерички велемајстор Рјубен Фајн и, док су њих двојица седела за столом и обедовала, Султан Кан их је служио.

Но, у шаху је био прва виолина Енглеске, па је играо на првој табли за ту земљу на олимпијадама у Хамбургу 1930. године, у Прагу 1931, а у Фолкестону 1933. године. На Олимпијади у Хамбургу играо је свих 17 партија и постигао 9 победа, 4 ремија и 4 пораза.

Султан Кан био је првак Индије 1928. године, а затим и Енглеске 1929, 1932. и 1933. године, док је 1931. делио 2-3. место. После успешне игре на Олимпијади у Прагу позван је на један од највећих турнира који су икада играни, на Бледски тур-

мецени сер Умар Хајату, који се тада налазио у Индији, с питањем: на ком турниру да игра. Одговор да игра у Ворчестеру вероватно је одредио даљу судбину даровитог шахисте из Индије.

На Бледу су се окупили великани шаха 20. века, сви на челу с Алехином који је убедљиво победио са 5,5 поена предности. Недостајао је једино бивши првак света Капабланка. С друге стране у Ворчестеру, Султан Кан је, вероватно незадовољан што се није нашао у високом друштву на Бледу, играо слабије и прво место препустио је Јецу. Морао је да се задовољи другом наградом.

Повратак у Индију

На својој турнеји око света (1923-1926) велемајстор Бора Костић из Вршца нашао се и у Њу Делхију и тамо се упознао са шаховским мецењом сер Умар Хајат Каном који је, према писању нашег шахисте, био истакнути индијски генерал. Генерал је волео шаховску игру и на његовом двору непрестано су се налазили истакнути шаховски мајстори. Он их је налазио у Индији, доводио к себи у двор и запошљавао као своје намештенике. Један од њих био је и Султан Кан кога је Бора Костић тада упознао. У тексту „Мој пут око света“ Костић даље пише да је овог даровитог шахисту 1929. године у Енглеску довео сер Умар Хајат и помагао га четири и по године.

Али, Султан Кан је озбиљно оболео и у децембру 1933. године вратио се са својим заштитником у Индију. Више није наступао на шаховским такмичењима, али је остало сећање на његове најбоље резултате: Скараборо (1930) - 4-5. место, Лијеж (1930) - 2, Хестинс (1930/31) - 3, (1931/32) - 4, (1932-33) - 3-4, Лондон (1932) - 3-4, Берн (1932) - 4, Кембриџ (1932) - 1. У мечу је победио др Тартакова, 1931, са 4:3, уз 5 ремија. Изгубио је од Флора 1932. са 1:2 уз 3 ремија. Последњи његов резултат забележен је 1935. године када је победио првака Индије В. Кадилкара са 9,5:0,5. И то је био крај шаховске каријере човека који је годинама живео у Лахореу, у Пакистану. Окружен бројним потомцима живео је на свом имању као земљорадник. Живео је са успоменама из света шаха до 1966. године када је објављена вест: умро је Султан Кан ■

Славко В. Домазет

тридесет један

Са шаховских меридијана

ЈСТОР ИЗ АЗИЈЕ

Како је неписмени слуга индијског махараџе постао славан шахиста и победио такве величине као што су Капабланка, Рубинштајн, Тартаков

сазнало да је само неколико година пре тога научио правила европског шаха.

На Бледу или у Ворчестеру?

У партијама је показивао стрпљивост, дубоко разумевање позиције, посебно средишнице и завршнице. Забележено је да у почетку није чак знао ни да бележи шаховске потезе, па је уз себе имао помоћника који је био записничар. Резултати Султана Кана били су задивљујући: реми са др Алехином, победе над Хозе Раулом Капабланком, Акибом Рубинштајном, др Савијелијем Тартаковом... Стручњаци су израчунали да би по данашњим мерилима имао рејтинг од око

Султан Кан био је првак Индије 1928. године, а затим Енглеске 1929, 1932. и 1933.

нир, 1931. године. Но, у исти мах Султан Кан је добио позив да учествује на Шампионату Енглеске који се играо у Ворчестеру. У недоумици шта да ради, обрати се своме

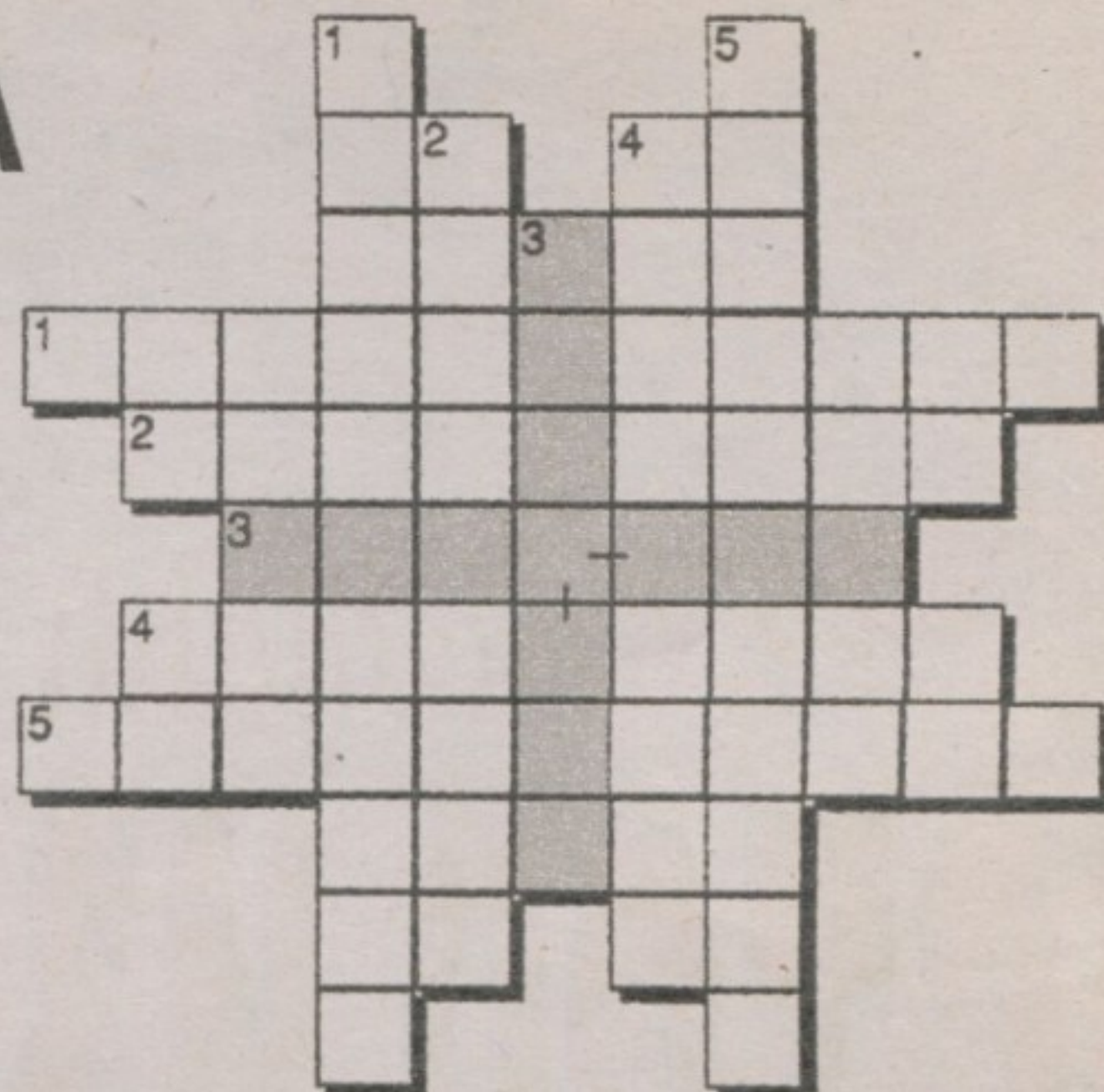

ЗВЕЗДА

БА, БЕ, БИН, БОР, ДЕ, КА, КА, ЛА, ЛИ, НАЛ, НО, ПИ, ПРО, РА, РИ, РИ, СПЕ, ТЕТ, ТО, ТОР.

ВОДОРАВНО И УСПРАВНО:

1. Напредак, развој, 2. Апарат за депилацију, 3. Црногорично дрво, 4. Кратка, лагана пушка, карабин, 5. Које има особине баритона, блиско баритону ■

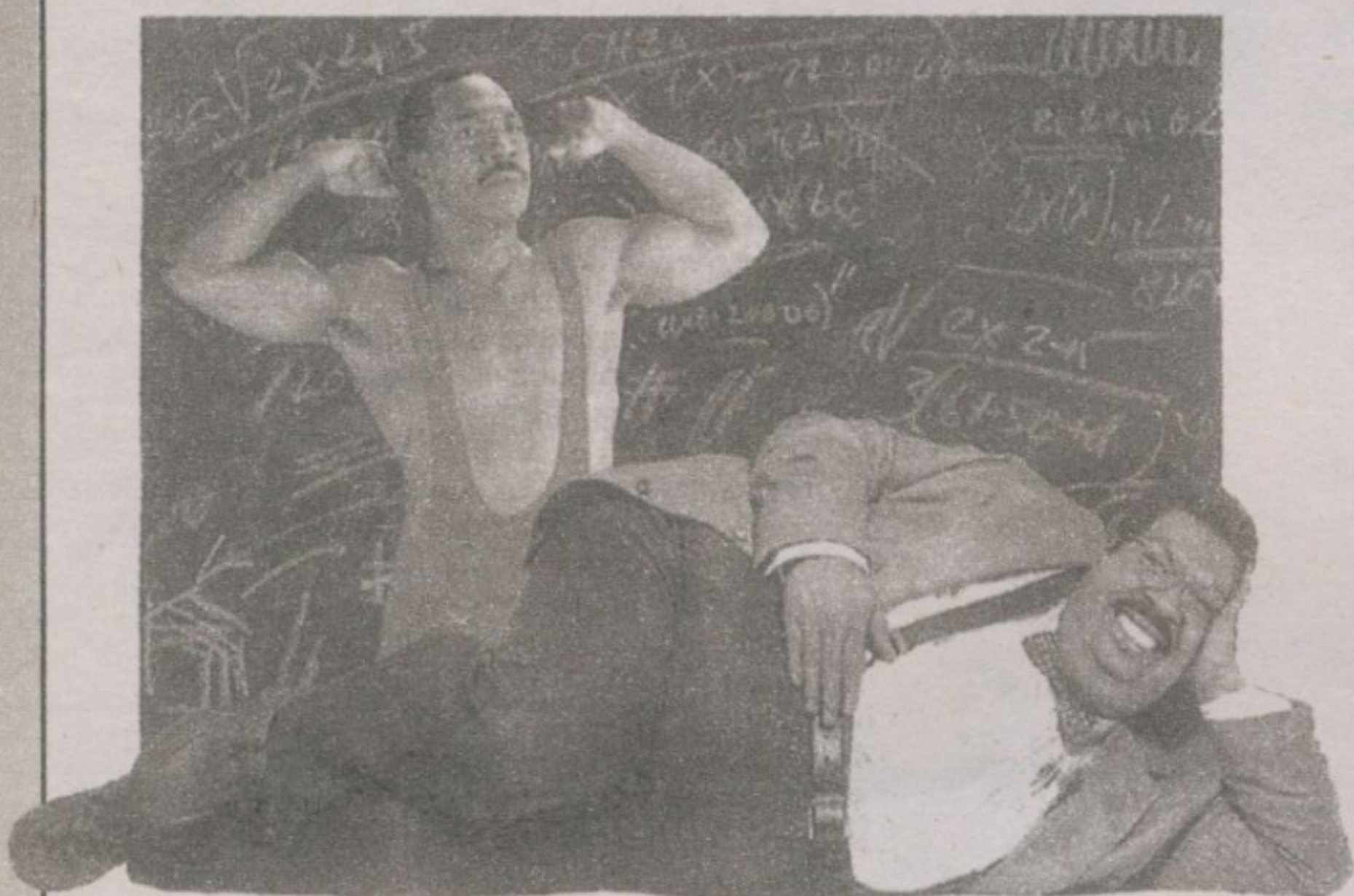
УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Познавалац стратегије – Гутљај – Град у Србији, 2. Острвска држава у Карипском мору, 3. Нада у повољан исход нечега – Племићка титула, 4. Хемијски (скр.) – Одобравати без поговора, 5. Град у Енглеској, на Темзи – Име музичара Соса – Руски адмирал и књижевник, Иван, 6. 14. и 10. слово азбуке – Порицати, оспоравати – Шарени папагај, 7. Прво слово – Племићка титула – Припадник индијанског племена у Северној Америци –

Драж, шарм, 8. Поклон – Главни град Италије – Пркошење, 9. Мирисна материја из жлезда китова, служи за производњу парфема – Касапи – 7. и 30. слово азбуке.

УСПРАВНО: 1. Шестоцифрен број, 2. Мучити се, подносити тешкоће – Симбол америцијума, 3. У типографији калиграфски обликован полугротеск (анаграм: ТРОМИ) – Амблем, симбол, знак, 4. Име глумице Жирардо – Народноослободилачки рат (скр.) – Ознака за разред, 5. Ти-

мотије одмила – Женско име, Доротеја, 6. Име и презиме америчког глумца („Откачени професор“), 7. Ступати по нечему ногама – Иста слова, 8. Име глумице Максимовић – Ознака за енергију, 9. Име писца Матавуља – Египатски свети бик, 10. Избочина копна у море – Женско име, Витомира, Витосава, 11. Произвођач кобасица, 12. Надимак глумца Велимира Живојиновића – Упишите: Ћ. И., 13. Жене које наричу, 14. Француски писац, Виктор – Обрађивање земље плугом, 15. Име глумца Конерија – Рударски град у средњој Босни ■

Решења на страни 49

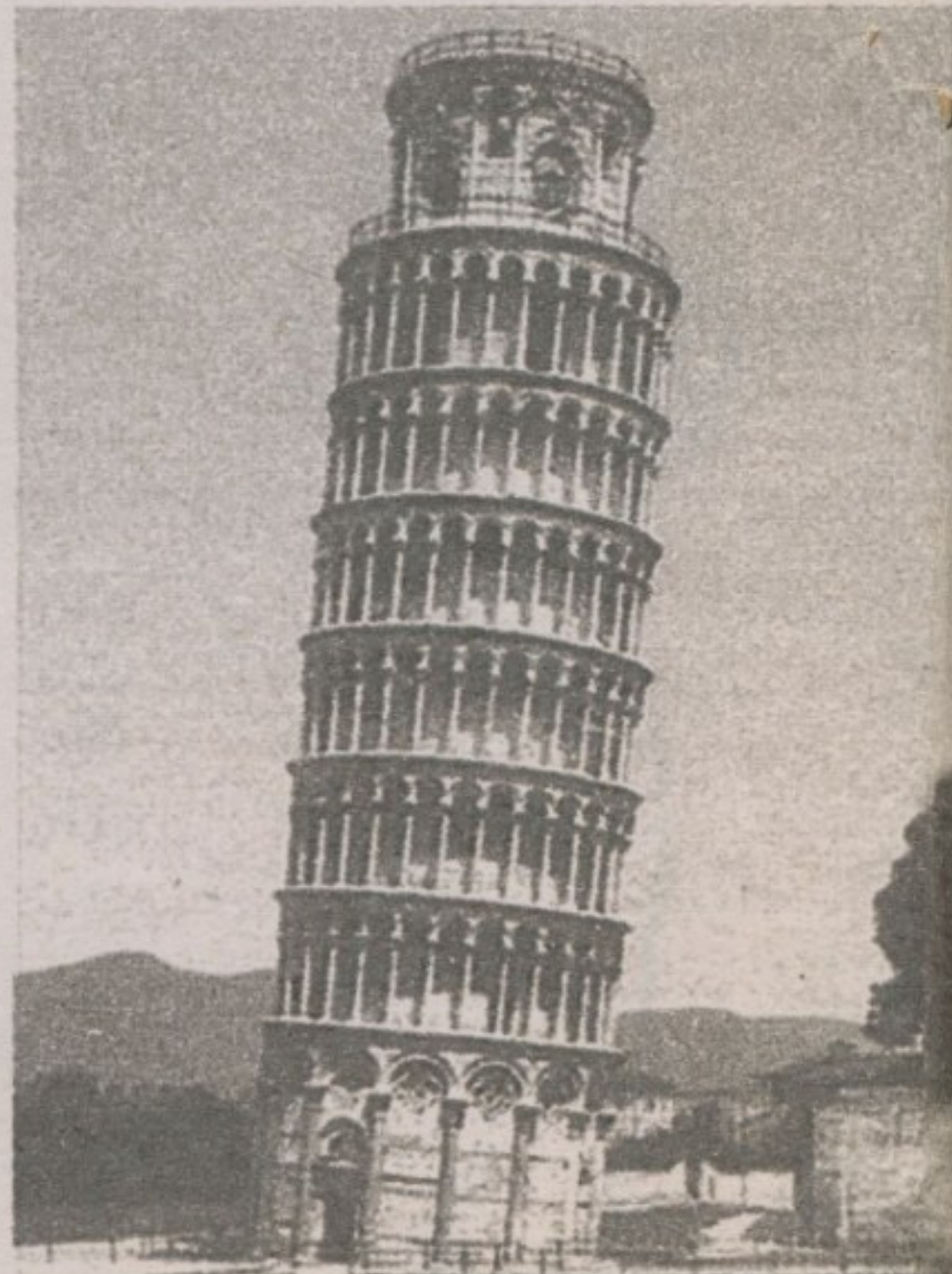
КРИПТОГРАМ

„Плави чуперак“
„Сумњиво лице“
„Страдија“
„Горски цар“
„Васа Решпект“
„Време смрти“

АНАГРАМ

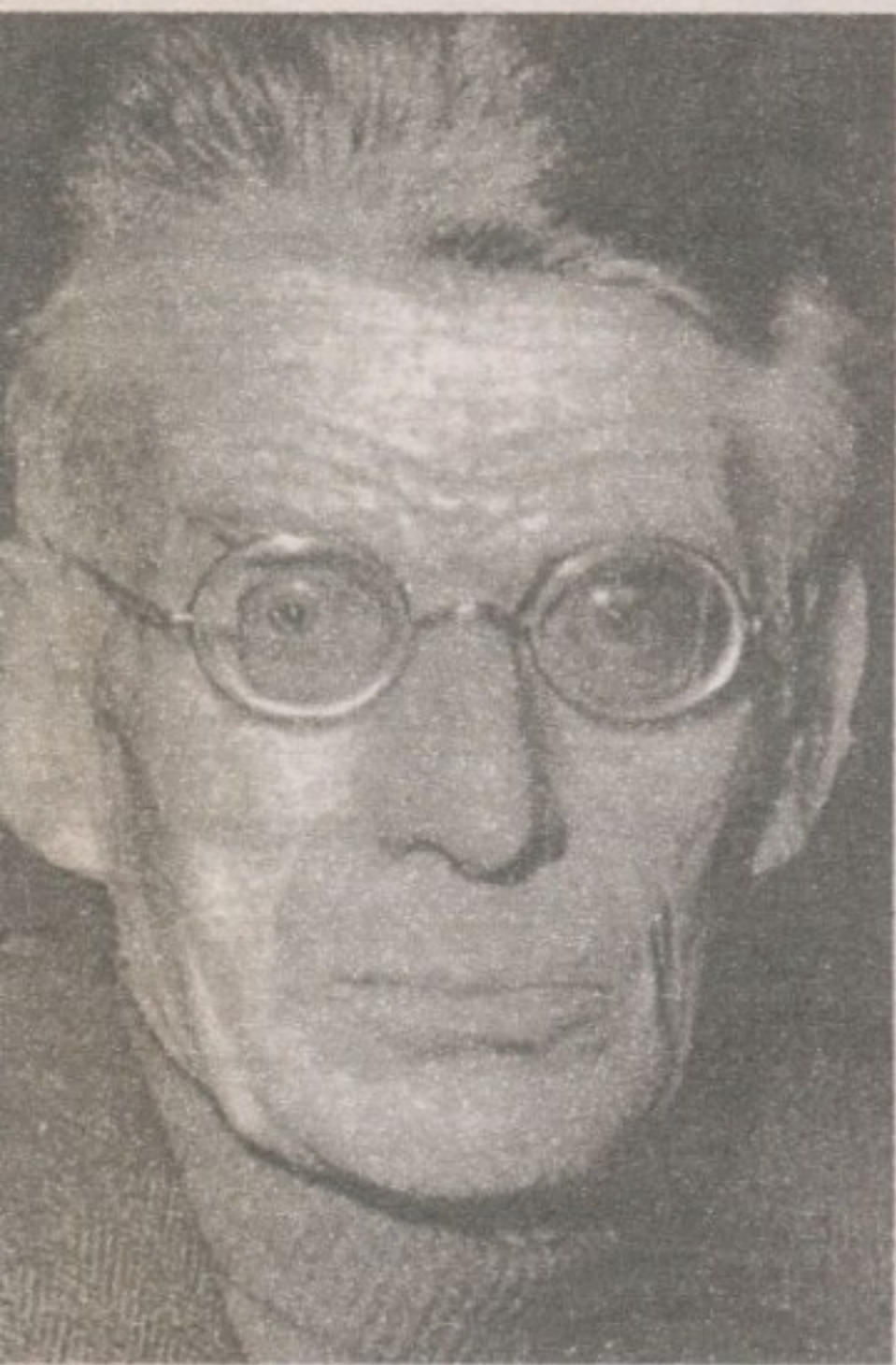
(С = И)

ПРКОСИ И ИЗВРТАЊУ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1								■				■			
2									■						
3										■					
4				■										■	■
5					■				■						
6			■									■			
7		■					■					■			
8				■				■							
9						■							■		

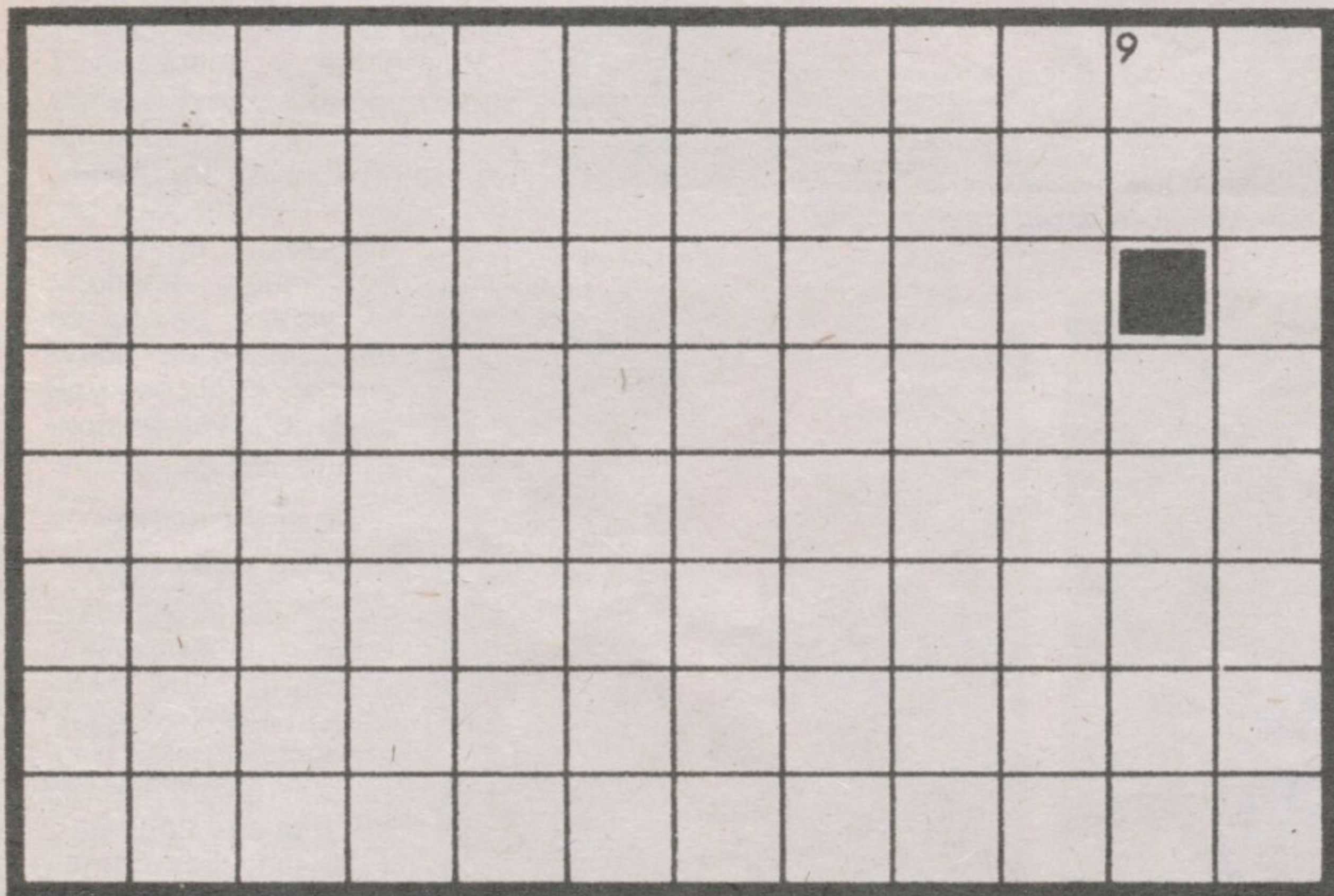
СКРИВЕНА УКРШТЕНИЦА

Решавајући укрштеницу у којој је уцртано једно црно поље и број 9, откријте положај осталих црних поља и бројева.

ВОДОРАВНО: 1. Сазвежђе северног неба, 6. Женско име, Арсенија, 11. Возачи такси аутомобила, 13. Артиљеријско оруђе, 14. Кинеско мушко име, 15. Људи који својим животом гарантују испуњавање захтева отмицара, 17. Име и презиме ирског књижевника са слике, 20. Чешка афирмација, 21. Четвртина године, тромесечје (мн.), 22. Име глумца Марвина, 23. Рано устајање, 24. Ауто-ознака за Анкону, 25. Бројем изражен степен знања у школи, 27. Врста тканине, 29. Град у Русији у Томској области, 30. Старогрчка покрајина.

УСПРАВНО: 1. Основна тарифа (скр.), 2. Горњи део руке који прелази у раме, 3. Било камо, 4. Место на брду окренуто од сунца, 5. Симбол никла, 6. Фудбалски клуб из Бергама, 7. Филм Џона Вејна, 8. Наука о моралу, 9. Симбол нобелијума, 10. Становница градића у Бачкој, 12. Мушко име, Стеван, 16. Немачка револуционарка, Клара, 17. Соба за пријеме, 18. Накит, 19. Име певачице Фицџералд, 23. Притока Саве, 26. Јуначки спев, 28. Дрвна индустрија (скр.).

Називе седам градова помакните лево-десно како бисте у две узастопне усправне колоне добили називе још два града у Србији.

**ЦРВЕНКА
СОМБОР
ЛАЗАРЕВАЦ
АРИЉЕ
СЕНТА
НОВА ВАРОШ
КЛАДОВО**

ПОМИЦАЉКА

Радио
ПОЛИТИКА

(У сарадњи са IPS-ом и Round Records-ом)
Бр. 39/12
ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
(23-30.3.2002.)

1. (1) → **THE DANDY WARHOLS**
– Get Off (4)
2. (5) → **MICK JAGGER**
– Visions Of Paradise (3)
3. (8) → **AEROSMITH** – Sunshine (4)
4. (3) → **THE CALLING**
– Wherever You Will Go (5)
5. (7) → **GEORGE MICHAEL** – Freeek! (2)
6. (10) → **HEATHER NOVA**
– Virus Of The Mind (3)
7. (2) → **NICKELBACK**
– How You Remind Me (5)
8. (13) → **JEWEL** – Standing Still (2)
9. (9) → **JAMIROQUAI** – Love Foolosophy (4)
10. (12) → **PUDDLE OF MUDD** – Blurry (3)
11. (4) → **KYLIE MINOGUE** – In Your Eyes (6)
12. (–) → **MARILYN MANSON**
– Tainted Love (1)
13. (6) → **ALANIS MORISSETTE**
– Hands Clean (6)
14. (11) → **STAINED** – For You (5)
15. (16) → **SYSTEM OF A DOWN** – Toxicity (2)
16. (–) → **PET SHOP BOYS** – Home & Dry (1)
17. (14) → **GORILLAZ**
– Tomorrow Comes Today (5)
18. (20) → **THE CHARLATANS**
– You're So Pretty, We're So Pretty (2)
19. (–) → **ANASTACIA** – 1 Day In Your Life (1)
20. (19) → **A** – Nothing (3)
21. (15) → **THE CRANBERRIES**
– Time Is Ticking Out (6)
22. (–) → **SUM 41** – Motivation (1)
23. (17) → **STEREO MC'S** – Running (6)
23. (18) → **LENNY KRAVITZ**
– Stillness Of My Heart (7)

Испали:
STEREOPHONICS – Handbags And Gladbags
ALIEN ANT FARM – Movies
LINKIN PARK – In The End
AFROMAN – Crazy Rap

Листу уређује и води Ах-Неша.
Тонски реализатор Данијел Гичков.

ЛИСТА СИНГЛОВА ДОМАЋИХ

1. (1) → **EYESBURN** – Foundation (5)
2. (–) → **ОБОЈЕНИ ПРОГРАМ**
– Кад се неко... (1)
3. (2) → **Б. ДАВИД & FUZZBOX** – Јутро (7)
4. (3) → **БАЈАГА И ИНСТРУКТОРИ** – Ала (5)
5. (4) → **DOGHOUSE** – Lil' Anne (9)
6. (6) → **ДЕЈАН ЦУКИЋ** – Слатка Ива (3)
7. (6) → **КРИСТАЛИ** – Мењам се (8)

Испали:
БГ СИНДИКАТ – Долази синдикат

Листу уређују и воде:
Давид Вартабедијан и Зорица Бајић.

Мини топ-листе на 105,2 и 91,5 MHz
сваког дана од 18.30 до 19.00

ОБУЦИ СЕ
ЛЕПО!КО СЕ ЛЕПО УМИЈЕ,
ОПЕРЕ ТЕЛО И
ОДЕЛО, НЕЋЕ
ОСТАТИ НЕОЖЕЊЕН

За свако окупљање на бари или језерцету у парку мужјаци мандаринске патке удесе се као за бал: очисте шарено перје, оперу у води своје црвене кљунове и жуте ноге, блиставочелична крила и наранџаста леђа.

Кад се жапци жене

И мужјаци осталих врста патака воде рачуна о свом изгледу. Јер, ко је од њих најлепши, ако му разнобојно перје блиста, има највише изгледа да придобије наклоност пробирљивих пловки.

У животињском свету, нарочито птичјем, одора не

служи само да би заштитила од хладноће или превелике топлоте, она је често и

знак снаге и љубавног расположења. Што је одело лепше и шареније, успех је сигурнији. То не важи само

за пловане, већ и за папагаје, паунове, чешљугаре, па и лептирове.

И мале барске жабе не само што крекећу гласније кад пођу у потрагу за невестама, него се и лепо одену навлачећи на себе небескоплаве свечане одоре. Мајмуни уакари из амазонских џунгли током читаве године трчкарају показујући своје упадљиво црвено лице веома привлачно за младе мајмунце.

Удварање и освајање у животињском свету мучно је и не увек једноставно. Код многих животиња то на-

личи трговачким пословима: прво се проучавају изгледи на успех, затим се бира најбоља понуда, а на крају се нуди сама „роба“ у најпривлачнијем паковању.

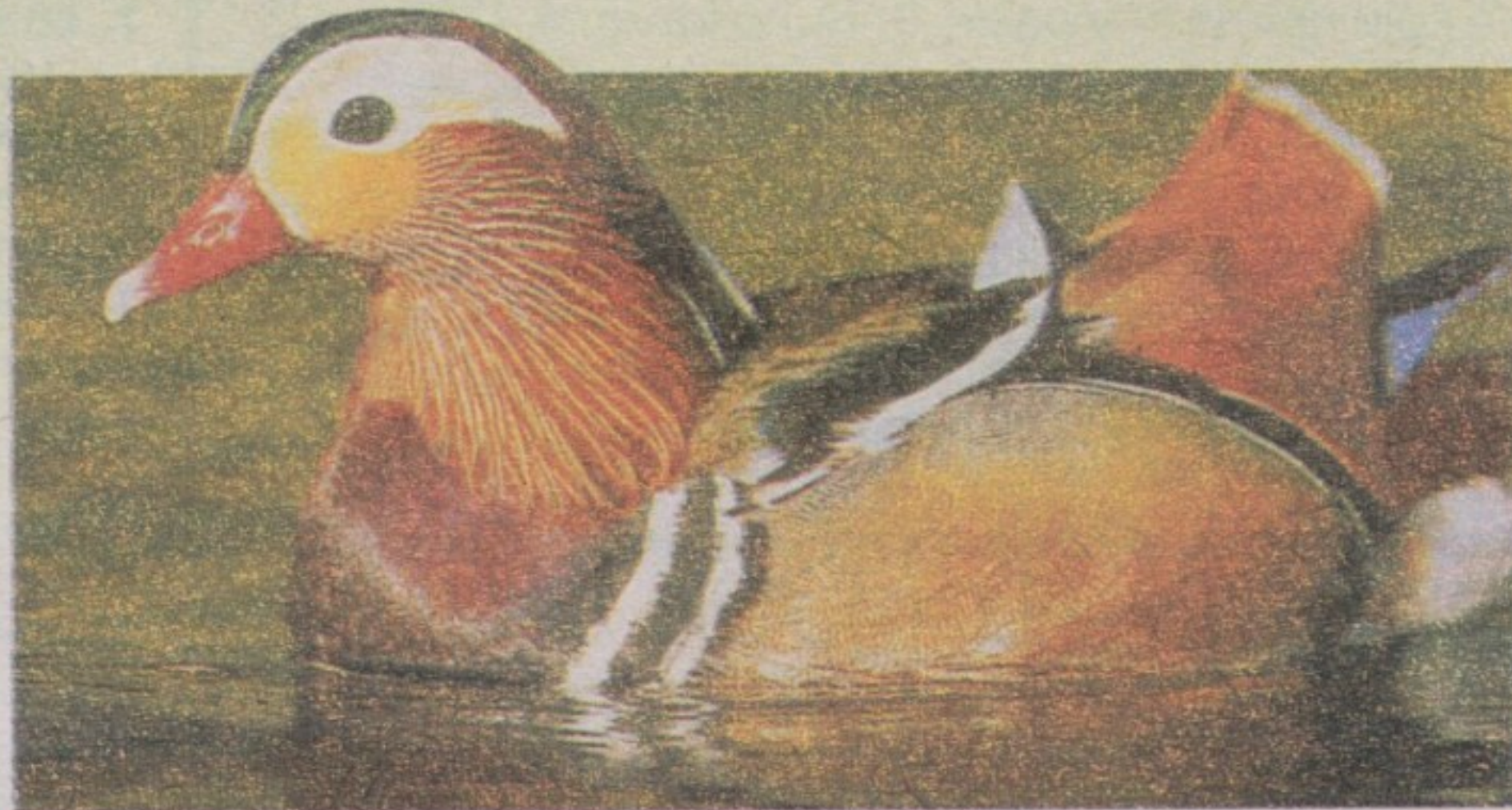
Једно одело –
две невесте

Док неки припадници животињског царства током читаве године носе своју најлепшу одећу, многи се дотерују тек пред време парења.

Мандарински патак добија своје свадбарско рухо већ у априлу. Тада заиста изгледа заводљиво и

он то као да зна јер се у њему шепури од зоре до мрака. Пошто освоји једну патку и она снесе јаја на којима ће лежати да би из њих излегла заједничко потомство, он хита да освоји наклоност друге док је ново шарено одело још на њему.

Али, чим се пачићи излегу, почиње митарење и свадбена одора претвара се у неупадљиво летње одело. Тек идуће године он почиње да се припрема за тражење нове невесте и мења своју једноличну боју у ватромет различитих ■

Мандарински патак у пуном сјају

Уакари осваја својим црвеним лицем

Зумбул-аре: папагаји воле упадљиве боје

Мужјаци једне врсте барских жаба у небескоплавом оделу крећу да траже невесту

Мужјак плавоглаве царске рибице лако ће освојити даму у оваквој одећи

Шамбо је бесан: један дрски млади слон усудио се да продре на његову територију. И то баш кад се младе слонице налазе у свадбеном расположењу. Снажни велики слон кренуо је према младом дрзнику бесно машући ушима које јасно опомињу: „Губи се, иначе ћеш лоше проћи!“ Млади слон, ни упола снажан као господар територије, разумео је опомену и – не стао.

Многим животињама уши не служе само за слушање већ и за споразумевање. Афрички слоновци савршено владају говором ушима и одлично га разумеју. Слоница која је вођа слоновског крда – слонове увек предводи старија женка – своја упутства и наредбе саопштава целом крду само покретима ушију.

Радозналост, пријатељство, страх...

Насупрот људима већина сисара може да покреће једно своје уво потпуно независно од другог подижући га, спуштајући и окрећући у разним правцима. На тај начин животиње могу савршено тачно да одреде откуд долазе шумови који наговештавају опасност. Многим сисарима, нарочито дивљим, уши служе да припадницима не само свог рода изразе и врсту као и јачину осећања.

Најважније „речи“ у говору ушима безмало су исте код већине животиња без обзира „разговарају“ ли антилопе, биволи, дивљи магарци, велике мачке или жирафе: оне се, и

Шта ли ова сова својим чупавим ушима и полузатвореним оком намерава да каже?

НИСУ УШИ САМО ЗА СЛУШАЊЕ

МНОГИМ СИСАРИМА, НАРОЧИТО ДИВЉИМ, УШИ СЛУЖЕ ДА ПРИПАДНИЦИМА НЕ САМО СВОГ РОДА ИЗРАЗЕ И ВРСТУ И ЈАЧИНУ ОСЕЋАЊА

без тумача који су нама двоношцима неопходни у разговору с припадницима другог језичког подручја, одлично споразумевају.

Подигнуте и наћуљене уши, како бисмо казали, знак су радозналости и пријатељског става. Уши приљубљене уз главу означавају страх, понизност, али и спремност да се крене у напад. Само слоновци имају свој сопствени „дијалект“. Код њих претњу и намеру да нападну не изражавају уши приљубљене уз главу, већ подигнуте које као да говоре: „Сад је доста! Нападам!“

Разумљиво је да животињама уши првенствено служе да слушају и да чују. Најоштрији слух међу свим сисарима има рис захваљујући томе што на врховима ушију има „четкице“ дугачке до 40 центиметара. Рис, наиме, може да чује и разликује шумове и са удаљености од 1000 метара.

Зоолози који много времена проводе у дивљини запазили

су да слоновци у одређеним тренуцима подигну једну ногу, држе је тако извесно време, а онда крену галопом. Могући разлог: у том положају, стојећи на само три ноге, они могу да чују ход и топот и своје удаљене сабраће и разне друге звуке.

Три ноге – антена

О овој појави биолог Кетлин О'Конор Родвел са Стенфордског универзитета износи занимљиву теорију. Она сматра да слоновци на „табанима“ имају рецепторе какви се налазе и при врху њихових сурли. Подижући једну ногу слон са остале три, с обзиром на телесну масу, снажније притиска тло тако да његови рецептори у већој мери примају подрхтавање земље изазвано звучним таласима наста-

лим-од топота удаљених животиња или каквог другог јаког звука.

Три ноге које почивају на тлу играју улогу антена које хватају звуке кретања или топота. „Сезимичка комуникација“, верује ова научница, може да премости и растојање од 50 километара.

Ако се претпоставка ове научнице покаже оправданом, то би било објашњење за једну појаву запажену код слоновца који из Намибије, после стајања на три ноге, трком крећу према Анголи јер су својим табанима осетили да тамо пљушти киша и да ће тамо утолити жеђ ■

К. В.

Усправи ли слон своје велике уши, биће окршаја!

И антилопа импала тешко би се у савани сналазила без говора ушима

Наћуљене уши: жирафа је пријатељски расположена и радознала

ЛОШ УТИЦАЈ

НИКОЛА СМОЛЕНСКИ

Лијеијвијелијер је гледао Вијелијеијевијену како се купа у потоцићу насталом после олује. Мада је знао да то не би требало да ради, приказ зрака светлости које шаље пролећно сунце кроз младо зелено лишће како осветљавају њено савршено тело покривено огромним капљама воде које су клизиле низ њу и које је распршивала крилима био је прелеп да би му се одупро. Лијеијвијелијер је био заљубљен у Вијелијеијевијену, али десило се нешто што га је мучило и више није био сигуран у своју љубав.

Древни, исти ванземаљци који су генетским инжењерингом направили људе, направили су и виле*. Почеле су свој живот као играчка, шала – али су завршиле као уметничко дело, један од радова Древних на који су били најпоноснији.

Вековима, мада су се криле из очигледних разлога, виле су биле учитељи људима – много млађој и незрелијој, мада грубој и жестокој раси. Ватра, точак, астрономија... вакцина, пеницилин... били су поклони једне расе другој. Али, сада је ученик прерастао учитеља и – виле су уобичајиле да узму људску технологију и прилагоде је својим циљевима и начину живљења, чак је понекад и побољшавајући. На срећу, биле су довољно паметне да не прихвате ужасавајући начин људског живљења мада је било гласина да неке гледају телевизи-

ју или чак сурфују Интернетом!

Пре извесног времена, док је Вијелијеијевијена помагала јеленку, он јој је случајно одгризао руку. И мада је она могла да усредсреди своју биоенергију у израстање нове руке, одлучила је да носи вештачку. То је била врхунска електромеханичка рука чији је дизајн узет од људи и унапређен. Црна као ноћ, с природним, мада – било је видљиво – механичким покретима, била је јача од праве руке, али мање прецизна. Вијелијеијевијена је тврдила да се с њом осећа моћније и више секси – али Лијеијвијелијерова осећања сада су била помућена. Још је волео њен изглед и нарав, само... та неприродна рука ипак га је мучила.

Технологија је добра за побољшање живота, али замењивати нешто што неко већ има истим таквим или горим само зато што је то дело технологије нема смисла. Људи су то радили – замењивали друштвена окупљања телевизијом, концерте компакт-дискovima, ноге аутобусима и тако редом, али то једноставно није било природно. И Лијеијвијелијер је осећао да би то требало да буде објашњено његовој љубави.

„Нешто мора да се уради с том девојком. Причаћу с неким из њене породице да је убеди да се отараси те црне наказе. Ми, виле, никада нисмо били робови технологије као људи, и

Тужно али истинито

У протекле четрнаест година због лоше материјалне ситуације нисам био у могућности да купим „Забавник“, па сам на њега уписао у међувремену факултет, скоро потпуно заборавио.

Гледајући ову данашњу новину које су се појавиле по књижи схватио сам да ни једна од њих није у чему није била од места који сам читао од како сам научио да читам. На одлучио да поново почнем да купујем „Забавник“. Прво се обрадовах чему – крајње је прихватљива – а затим и сазналим чланцима, студијама, новим идејама и илустрацијама, одличним графичким решењима... Прелестио га тако до краја, а не напосреду на једну од омиљених рубрика. Схватио сам своједни број и опет ништа! Нема фантастичне приче!

Не знам мада и због чега је издана, нити какве су биле реакције читалаца (и да ли их је уопште било), али места за њу сваким је морало да буде! Ако га и нема, нико неће ни приметити уопште, на пример, енциклопедику севасти на једну страну (и онако излази знаменитим енциклопедијским листовима). Публикације у којима се јављају приче налазе се редом су ми скупе ван Београда. Зато би било чудно да се јављају ван Београда. Због тога би било чудно да се јављају ван Београда. Због тога би било чудно да се јављају ван Београда.

Можда пријатељи и да имамо велики позарав редакцији, ОГРОМАН позарав Београ и препоруку да нам „Забавник“ врати фантастичну причу!

Снежана Југаровић

Предраг Младеновић
Смедеро

Милана

Лазар Кривошевић
Кривошевић

Аријана Бабић

Јан Милосавић

Смедеро

Милосавић

никада нећемо бити“, одлучио је Лијеијвијелијер док је летео до свог хеликоптера.

* виле у овој причи су виле високе петнаестак центиметара са крилима (faeries) а не виле људске величине (elves)

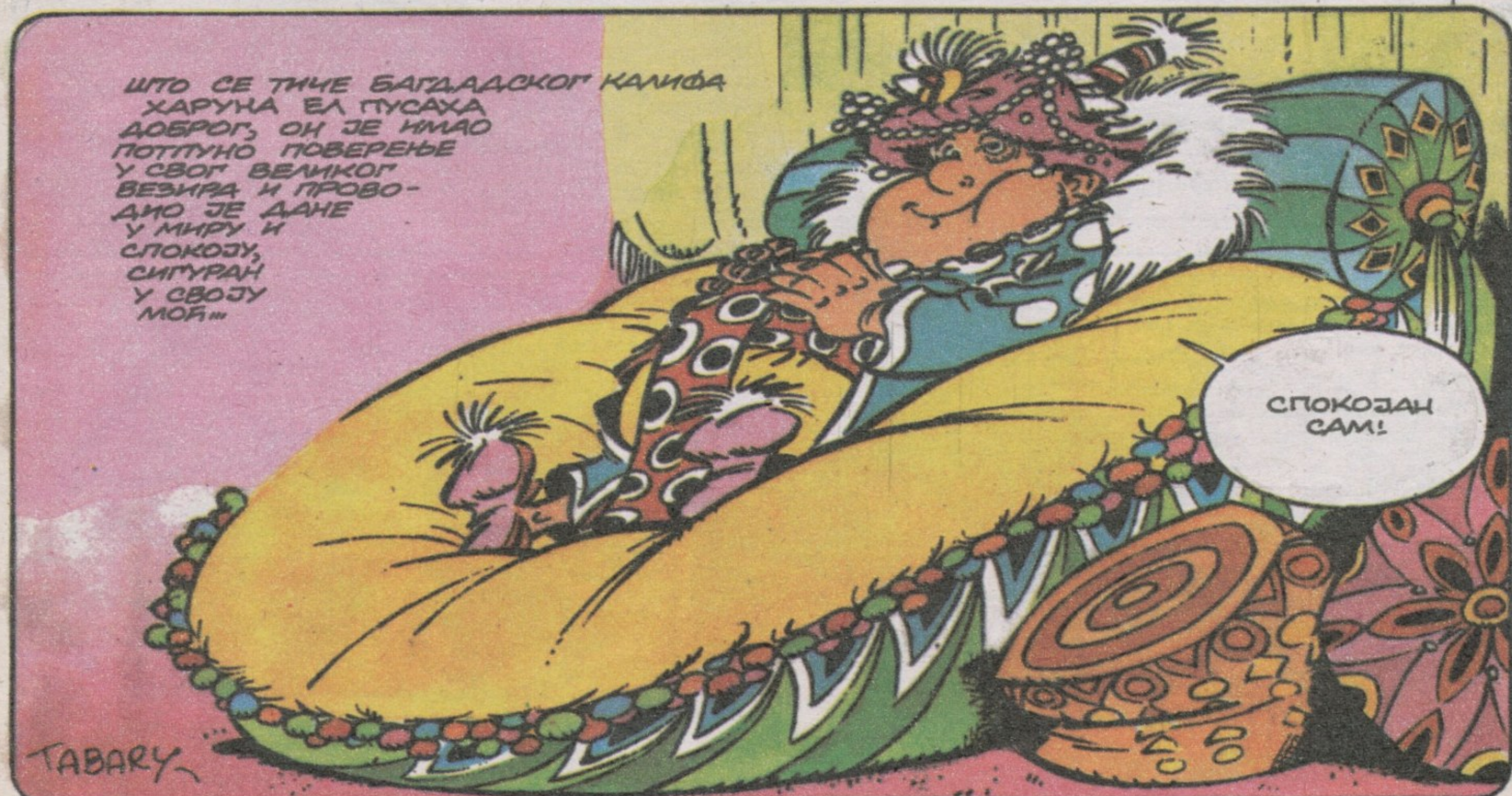
ИЗНОГУДА ХОЋУ ДА БУДЕМ КАЛИФ УМЕСТО КАЛИФА

НАПИСАО ГОСИНИ
НАЦРТАО ТАВАРИ

У ГРАДУ БАГДАДУ ДИВНОМ ЖИВЕО ЈЕ
ВЕЛИКИ ВЕЗИР ПО ИМЕНУ ИЗНОГУДА КОЈИ ЈЕ
БИО ВЕОМА ЗАО И ТЕЖИО ЈЕ ЈЕДНОМ
ЈЕДИНОМ ЦИЉУ...

ХОЋУ ДА
БУДЕМ КАЛИФ
УМЕСТО КАЛИФА!

ХОЋУ ДА
БУДЕМ КАЛИФ
УМЕСТО КАЛИФА!

ТАВАРИ

ИЗНОГУД

Лов на тигрове

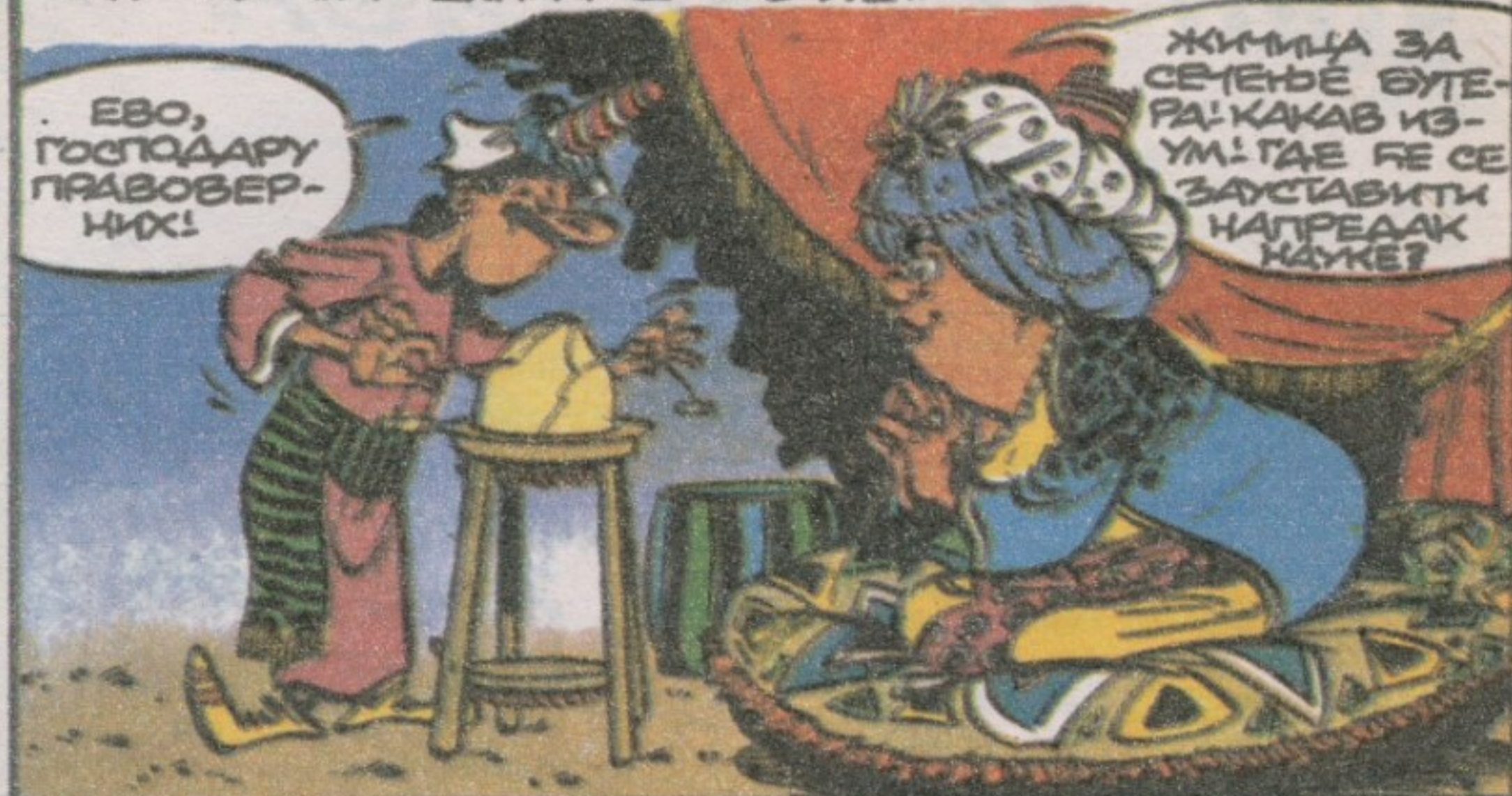
НАПИСАО
ГОСИНИ

НАЦРТАО
ТАБАРИ

ДОК СЕ ДОБРИ И ПЛЕМЕНИТИ БАГАДСКИ КАЛИФ
ЗАНИМАО ЗА ТЕХНИЧКЕ НОВИНЕ...

ЕВО,
ГОСПОДАРУ
ПРАВОВЕР-
НИК!

ЖИМЦА ЗА
СЕЋЕЊЕ БУТЕ-
РА! КАКАВ ИЗ-
УМ! ГДЕ СЕ СЕ
ЗАСТАВИТИ
НАПРЕДАК
НАУКЕ?

„ЗИ И ВЛАСТОЉУБИВИ БЕ-
ЛИКИ ВЕЗИР ИЗНОГУД
ЈЕ ПАТНО“

БУАА! БУАА! 'ОРУ ДА БУДЕМ
КАЛИФ УМЕСТО КАЛИФА!
'ОРУ! 'ОРУ! БАШ 'ОРУ!

А ТИ, АМАТЕ ЛА-
РАТЕ, СМО МОЈ
ВЕРНИ, РЕЦИ КАКО
ДА ЗЕАЦМО КАЛИ-
ФА ПА ДА ЈА ЗАУЗ-
МЕМ ЊЕГОВО МЕСТО?

ЗАНЕМЕО САМ...
К'О ДА МИ ЈЕ
МАЦА ПОЈЕ-
ЛА ЈЕ-
ЗНИК...

МАЦА... МАЦА ЈЕ МА-
ЧКА... И ТИГАР ЈЕ
МАЧКА... ТИГАР ЈЕ-
ДЕ ЈУДЕ... А КАЛИФ
ЈЕ ЧОВЕК... ЗНАЧИ,
ТИГАР ЈЕДЕ И
КАЛИФЕ...

СЛАДНО СИ ТО
СМИСЛИО... ПА,
ИДЕМО У ЛОВ
НА ТИГРО-
ВЕ!

СМИСЛИО... ДА?
НА ТИГРОВЕ?

ГДЕ... КОЈИ ТЕ ДОБАР ВЕТАР
ДОНЕСЕ МЕНИ У ПОСЕТУ, ДО-
БРИ МОЈ ИЗНОГУДЕ?

САМО САД ДА
УБЕДИМ КАЛИФА
ДА ПОЈЕ У ЛОВ!
МОРАМ ДА НА-
ЗЕМ ДОБАР
РАЗЛОГ...

ШТО ЈЕ СТРАШНА!
ШТО ЈЕ РУКНА!
ОХ! ОХ!

КОЈ ШТА?
НЕ ВИДИМ...

ПРОСТРЧИЦА ПОРЕД
ТВОЈ КРЕВЕТА!
ДОЊИ... НАБАВИТЕМО
ЛЕПШУ!

ПА ТИ ЗНАШ ДА
ЈА РЕТКО СИЛАЗИМ
С КРЕВЕТА...

САТ КАСНИЈЕ...

ЗА ТО ВРЕМЕ...

4

5

НИКАКО СЕ НЕ МОЖЕ
ДО ОНОГ * * *
МАСНОГ
ЗАЛОГАЈА!

ХРРРРРК!
ЗЗЗЗЗЗ!
ХРРР!

САД ЈОШ САМО ДА СЕ УБЕРИМО ДА ЈЕ
ТИГАР СМАЗАО КЛОПУ КОЈУ СМО МУ ПО-
НУДИЛИ!

КО ЗНА ДА ЛИ ЈЕ
И ДОЛАЗИО, ГОСПО-
ДАРУ!

ЈЕСТЕ! И
ТО НЕ
ЈЕДАН!
ПОГЛЕ-
ДАЈ
ОВЕ
СЛИКЕ
ТРАГО-
ВЕ!

НИЈЕ ТИ УПАДИО,
ДОВРИ МОЈ ИЗНО-
ГУАЕ! НИСАМ ВИ-
ДЕО НИ ЈЕДНОГ
ЈЕДИНОГ ТИ-
ГРА!

ДОСТА МИ ЈЕ ЛОВА...
ИШАО БИХ ДА МАЛО
ДРЕМНЕМ...

НИ ГОВОРА!
НЕ МОЖЕШ У
СВОЈ КРЕВЕТ
ДОК НЕ НАБАВИ-
МО ПРАВУ ПРО-
СТИРКУ! ХЕЈ,
ДИЛА-
ТЕ ЛАРА-
ТЕ!

БСССССССССС...

ИСКРЕНО
РЕЧЕНО, ГОСПО-
ДАРУ, НЕГЕ
НИ ТО ДА УПА-
ЛИ!

МАЛО КАСНИ-
ЈЕ...

ЕВО, ГОСПОДАРУ!

ПРЕСРЕО САМ НЕКОГ
КОВАСИЧАРА
И...

ОДЛИЧНО!
ТО ЋЕ БИ-
ТИ ПРАВИ
МАМАЦ!

ШИНКА, МОРТАДЕЛА,
КОВАСИЦЕ, ПА-
ШТЕТЕ, СА-
ЛАМЕ...

И
СВЕ ЋЕМО
ТО ПОЈЕ-
СТИ?

НЕ! ОВА ХРАНА ТРЕ-
БА ДА ПРИМАМИ
ТИГРОВЕ! ТИ ТРЕБА
САМО ДА СЕДНЕШ
НА ТУ ГОМИЛУ И
ДА ЧЕКАШ!

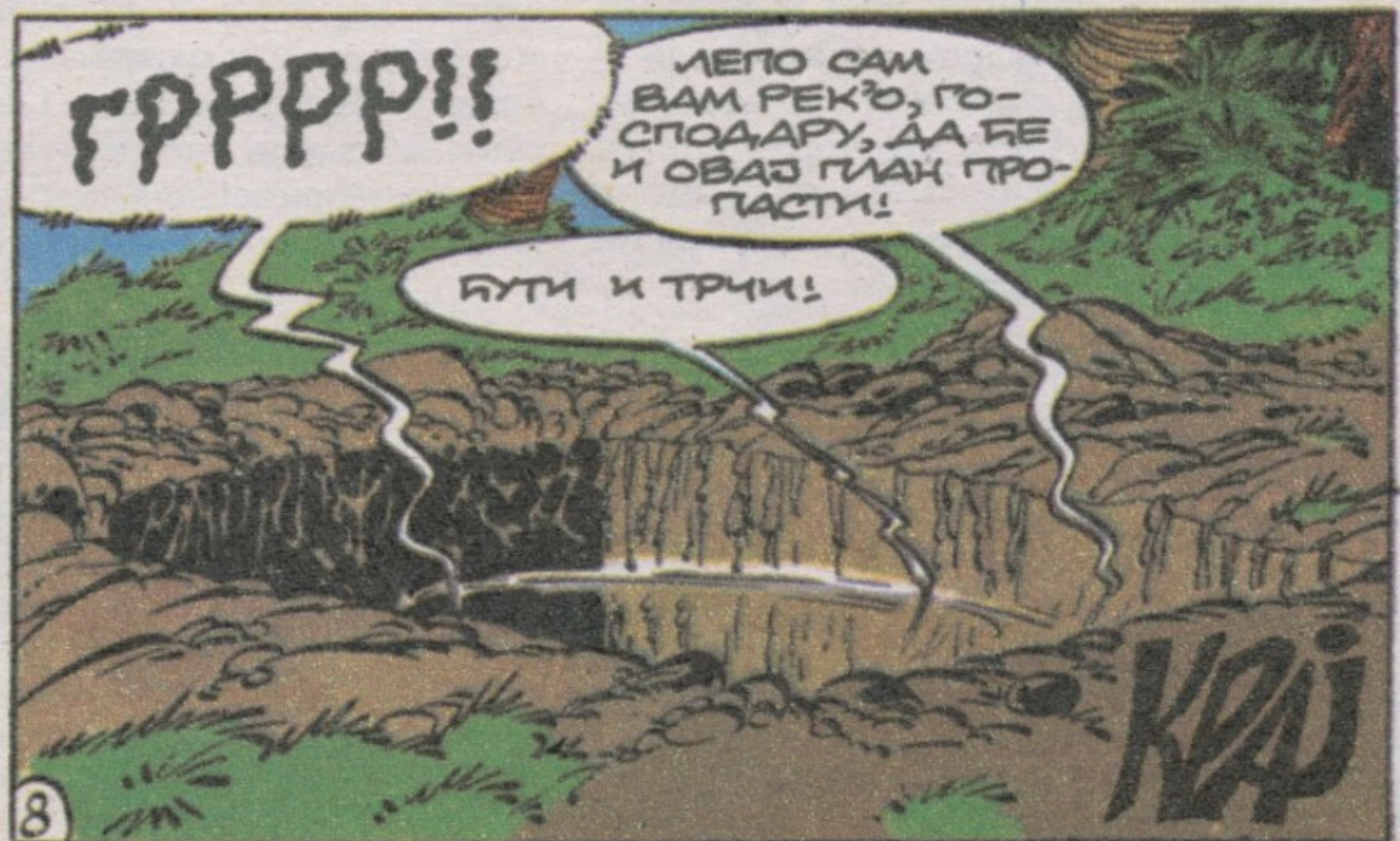

И НИШТА НЕ ДИРАЈ!

И ТО ЋЕ
ОМАНУТИ!

АЛИ...

ПРИПРЕМА
ЈОВА
РАДОВАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАО
ДОБРОСАВ
БОБ
ЖИВКОВИЋ

ЧУВАР
ПОРОДИЧНОГ
БЛАГА

Како је дошло
до тога да је мно-
гима и даље зна-
чајно да им на-
следник буде му-
шког рода?

ПЕТАР
Подгорица

СТОЛИЦА ЗА КНЕЗА

Волим да идем у позо-
риште и жеља ми је да бу-
дем глумац. Можете ли да
напишете када је код нас
почело да ради прво стал-
но позориште?

САВА
Ваљево

Наше прво стално позориште, као
државна установа, основано је пре
скоро 170 година у Крагујевцу. Отво-
рено је 2. (15) фебруара 1835. године
под именом „Књажевско-србски теа-
тар“ у посебно преуређеној згради
штампарије (типографије) на обали
Лепенице. На премијери је изведена

Јоаким Вујић

Жан
Батист
Лили

У првобитној заједници изгледа да
није било издвајања: људи су с под-
једнаком радошћу очекивали и поди-
зали децу било да су девојчице или
дечаци. Заједно са осталима, потомци
су имали задатак да брину о читавој
заједници. Па ипак, и тада су постоја-
ле разлике међу половима када је реч
о послу, о задацима које је требало
извршити: мушкарци су одлазили у
лов, а жене су се бавиле сакупљањем
плодова. С појавом пољопривреде то
се променило: власник земљишта поста-
је породица, а иметак прелази са оца на

сина. Мушкарци су бранили земљу и
остајали у својој кући и после венчања.
Њихов задатак био је и да се брину о ста-
рим родитељима. Зато су родитељи једва
чекали да добију сина док су они који су
имали кћерке бринули како да својим
наследницама обезбеде што бољи мираз.
Овакво породично устројство чинило је
основу друштва. У појединим друштви-
ма обичаји су се одржали и до данас, нај-
више у Индији и Кини (али и у европ-
ским земљама) где се мушкарац и даље
сматра неприкосновеним, главним у по-
родици, односно „главом“ породице ■

КОМПОЗИТОР НА ВРХОВИМА ПРСТИЈУ

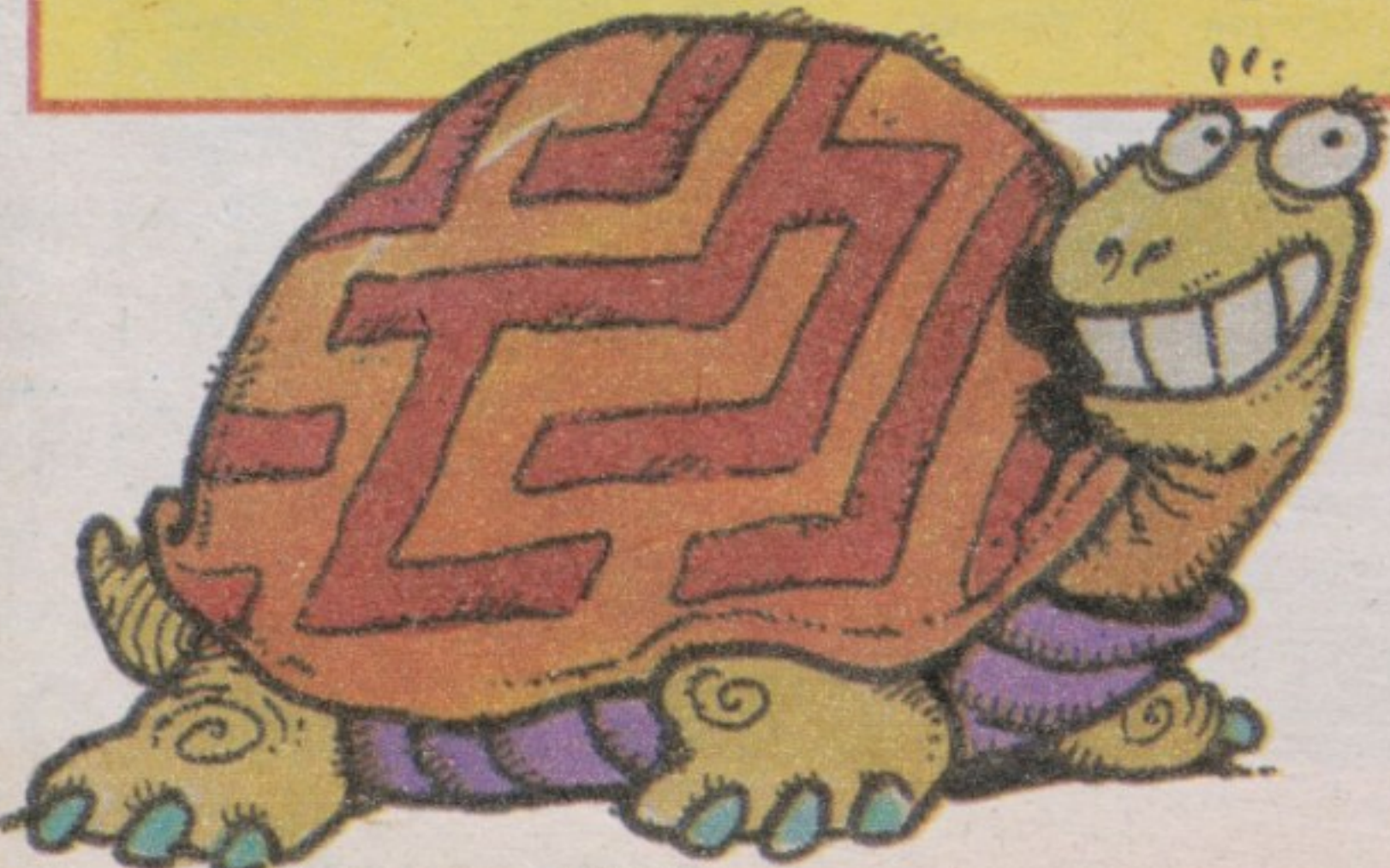
Недавно сам чула
да је француски ком-
позитор Жан Батист
Лили био и балетан.
Да ли је то тачно?

ТАМАРА
РАНКОВИЋ
Београд

Тачно
је, чувени
француски ком-
позитор Жан Батист Лили (1632-1687),
осим што се сматра утемељивачем
француске опере, био је и играч на
великом гласу. Занимљиво је да Ли-
ли заправо уопште није био Фран-
цуз. Рођен је у Италији, и то у Фи-
ренци, као Ђовани Батиста Лули, а
као петнаестогодишњак стигао је у
Париз. Ту почиње његова велика жи-
вотна пустиловина која је прекинута на
врхунцу славе у 55. години када је умро
од последица гангрене.

На двору Луја XIV, који је обожавао
балет, истицао се као виолиниста, вођа
оркестра виолина, а пре свега као бале-
тан. Несумњиво обдарен, Лили је почео
најпре да пише музику за балетске тач-
ке, затим за комаде славног драмског
писца и глумца Молијера и напоследку
балете и опере. Био је краљев врховни
музички надзорник и оснивач Краљев-
ске академије за музику – париске опе-
ре. Током Лилијевог живота, а и после
смрти, његове су опере доживљавале
велики успех. Међу њима су и „Тезеј“,
„Изис“, „Амадис“, „Персеј“ и друге ■

ПОДНИКИ
ЗАБАВНИК
29. 3. 2002.

четрдесет шест

мелодрама Јоакима Вујића (1772-1847) „Фернандо и Јарика“. Тако је мали Крагујевац, са нешто више од 300 домаћинстава, тада био не само престоница Србије, већ је постао и позоришно средиште целе земље.

Пошто је истог дана одржана и Сртењска скупштина, на којој је усвојен први српски устав, свечаности су присуствовали и виђенији учесници скупштине, сам кнез Милош, као и чланови Двора и кнежева родбина. Остало је забележено и да је на представи једино кнез седео док су сви остали стајали.

Глумци су били ђаци крагујевачке гимназије, све будући знаменити људи: Сретен Ј. Поповић, Филип Христић, Јован Мариновић, Милан Давидовић (син писца Сртењског устава, Димитрија Давидовића), као и професор Петар Радовановић, судски писар Теодор Розмировић и директор тек основаног театра и писац комада, Јоаким Вујић ■

ОД ТРИ ЗАСТАВЕ – ЈЕДНА

Пажљиво сам прочитао текст о заставама који сте недавно објавили, али нисам нашао одговор на питање које ме одавно копка. А то је: зашто се британска застава толико разликује од барјачића које на својим дресовима носе фудбалски репрезентативци Енглеске односно Шкотске?

ЈОВИЦА
Панчево

Мајкл Овен
(Енглеска)

Енглеска

Шкотска

Та свима добро позната застава, на енглеском популарно звана Јунион Џек (Union Jack), настала је 1801. године као симбол годину дана раније створеног Уједињеног Краљевства Велике Британије и Ирске. Скоро читав век пре тога (1707. године) ујединиле су се Шкотска и Енглеска (претходно, 1536. присајединила Велс), а њихова заједница названа је Краљевина Велика Британија.

Овако створена краљевина добила је обележје које је означавало спој знамења Енглеске и Шкотске. Реч је о енглеској застави светог Ђорђа (St. George's flag) – црвеном крсту чији крајеви спајају средине наспрамних страна белог правоугаоника, и шкотском барјаку светог Андреје (St. Andrew's flag) – белој путачи која повезује супротне углове плавог правоугаоника (ова знамења својих земаља и данас на мајицама носе репрезентативци Енглеске и Шкотске).

Када је тој заједници придодато и суседно острво, застава Велике Британије, а сада Уједињене Краљевине, добила је малу допуну црвене боје. Био је то стилизовани крст са заставе светог Патрика (St. Patrick's flag), традиционалног заштитника Ирске чије се знамење састоји од црвене путаче преко белог правоугаоника. Тако створен Јунион Џек није се више мењао иако је од 1921. године у саставу Уједињене Краљевине поред Велике Британије, само Северна Ирска ■

Грб
Фудбалског
савеза Велса

Гари Спид
и Рајан
Гигс (Велс)

Данкан Фергусон (Шкотска)

ПАО ЗАБАВНИЧЕ!

ЗОВЕМ СЕ МИЛИЦА ИМАМ 10

ГОДИНА. МОЈ ХОБИ ЈЕ ДА

КУПУЈАМ МАРКИЦЕ. ВОЛИМ

ДА СЕ ДОПИСУЈЕМ СА

ЗАБАВНИКОМ. НА ПИСМА

ОДГОВАРАМ 100%. ПИШИТЕ

МИ А МОЈА АДРЕСА ЈЕ:

НОВО НАСЕЉЕ АТЕНИЦА

УЛ. 9. КИТАЉА.

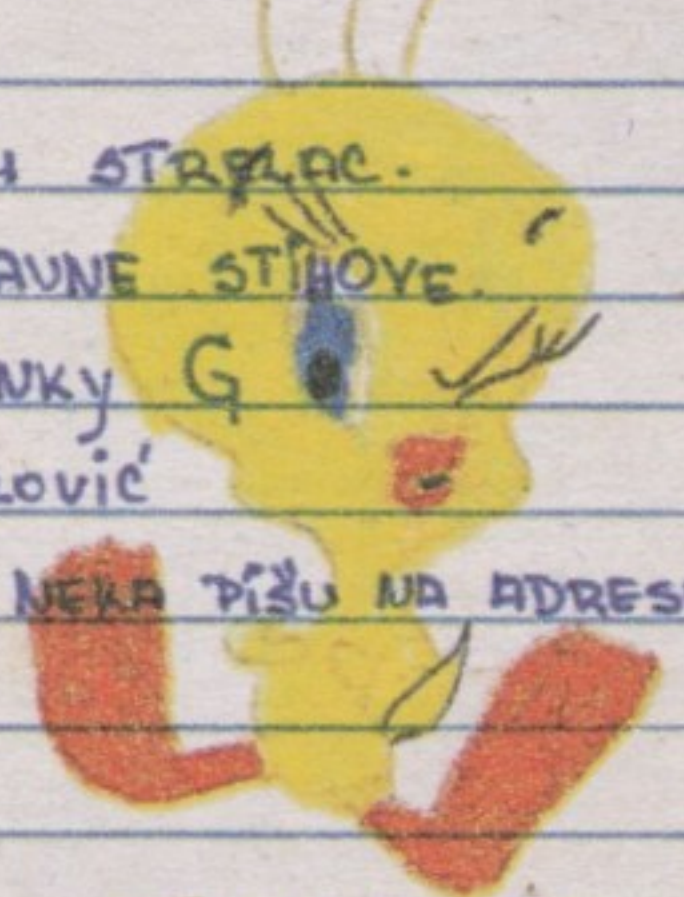
32000 ЦАЧАК

МИЛИЦА КАСТРАТОВИЋ

1/3

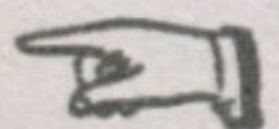

ZOVEM SE Marija.
IZ AZANJE SAM IZ ŠKOLE RADOMIR LAZIĆ.
88 SAM GODIŠTE
U HOROSKOPSKOM ZNAKU SAM STRJELAC.
VOLIM DA SAKUPLJAM LJUBAVNE STIHOVE.
OMILJENA GRUPA MI JE Funky G
SPORTISTA SINIŠA MIHAILOVIĆ
Svi koji HOĆE DA MI PIŠU NEKA PIŠU NA ADRESU:
SOLUNSKIH BORACA 20
11423 AZANJA
ZA REDAKCIJU!
I MOJA MAMA JE ČITALA VAŠ LIST PA JE
PRENELA NA MENE TO. VAŠIM LISTOM SAM MNOGO
ODUŠEVLENA I NIJEDAN BROJ ME PROČITAN.
NAJBOLJI STE!
IMAM MOLBU
DA MI DIŠNO STAVITE U RUBRIKU:
piši mi, piši
I ŽELELA BIH JEDNU KAPU SA NAZNAKOM (AKO MOŽE)

POŠTAKIN LUBAVNIK

THE
SIMPSONS

ВИШАК ПНЕУМЕ

Због обољења од кога пати годи-
нама, мојој мајци саветују да иде на
акупунктуру, па бих же-
лела да сазнам како је и
на основу којих старих
схватања у Кини наста-
ла акупунктура?

ТАЊА
Земун

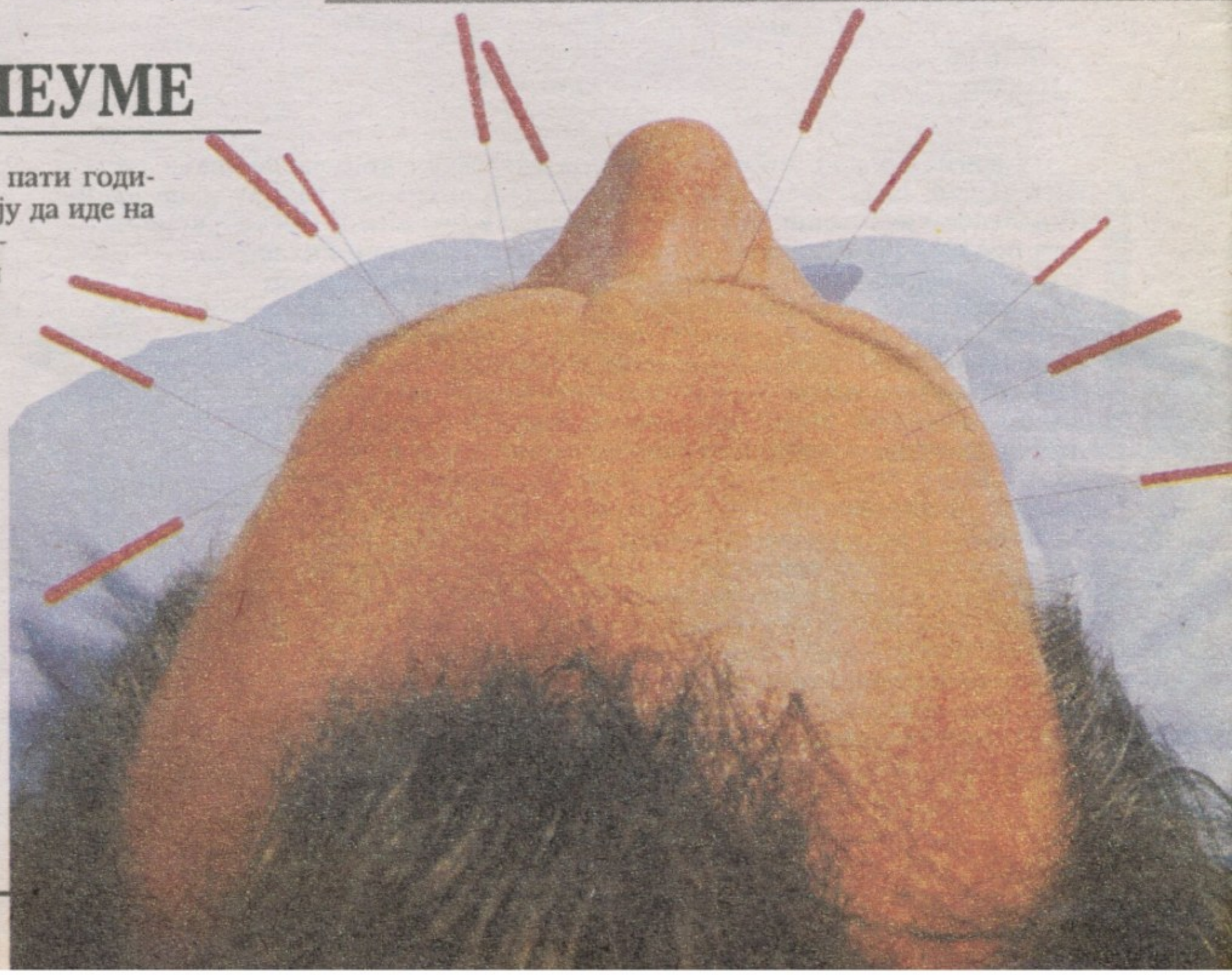
тридесет осам

ИГРА
ЛАЖНИХ
БИСЕРА

Занима ме како се праве
лажни бисери.
ТИЈАНА
Смедерево

Лажни бисери су различите врсте индустријских производа, изгледом сличних бисерима, који по саставу са правима немају никакве сличности. Њихова производња је врло распрострањена, а неке имитације чак имају велику вредност. Прављење лажних бисера почело је још у 15. веку, а зна се да је то радио неки Жакен, француски фабрикант бројаница.

Поступак производње оваквих бисера заснива се на изради шупљих куглица или капљица од оловног стакла, са врло фином опном, које се потом на различите начине испуњавају разноврсним материјалом. Такви бисери познати су као „париски“ или „дувани бисери“. За пуњење су коришћени и бели восак или парафин. Средиште производње оваквих бисера некада је био Париз, а данас је то шпанско острво Мајорка.

Познати су и „римски бисери“, с чврстим лоптастим језгром од финог гипса алабастера. Ово језгро је облагано потапањем у смесу риблиг туткала, белих крљушти, праха седефа и алкохола. Можда си чула и за „венецијанске бисере“ или, боље речено, „муранске бисере“ (острво Мурано – средиште производње чувеног венецијанског стакла). То су стаклене куглице у које се током топљења додају различити састојци како би изгледале попут седефа.

Постоје и „турски ружини бисери“, имитације познате у Турској. Црне су и миришу зато што им се током производње додаје прах или паста од туцаних латица руже. Познате су и многе друге имитације, у основи од стакла и седефа, као: „бисери Такара“, „бисери Микомо“...■

На кинеским универзитетима медицина се студира као и на одговарајућим факултетима у Европи, али, поред тога, прастари начини лечења одржали су се до данас. Међу њима је и акупунктура.

Ништа слично не постоји ни у једној медицини других народа, а акупунктура се састоји у убдању тачно одређених места на површини тела и то златним, сребрним или челичним иглама. Користи се у лечењу великог броја унутрашњих болести, а њена техника веома је сложена и изискује дуготрајно учење и вежбање.

Акупунктура се, у ствари, заснива на прастаром кинеском учењу о важности пнеуме (грчка реч пнеума значи дах, животну снагу...). Према том учењу, пнеума је потребна за живот, али њен вишак може да проузрокује болести. У том случају, према схватању старе кинеске медицине, потребно је да се вишак одстрани кроз ситне отворе који настају од убода иглица ■

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

29. 3. 2002.

РЕШЕЊА

ЗВЕЗДА

Просперитет, депилатор, бели бор, карабинка, баритонално.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Стратег, срк, Ниш, Тринидад и Тобаго, оптимизам, барон, хем, аминовати, Итон, Ати, Исаков, љи, одрицати, ара, а, гроф, Апач, чар, дар, Рим, инађење, амбра, месари, еш.

КРИПТОГРАМ

Андрић (узима се прво слово презимена аутора књижевних дела: Антић, Нушић, Домановић, Ранковић, Игњатовић, Ћосић).

АНАГРАМ

Криви торањ у Пизи

СКРИВЕНА УКРШТЕНИЦА

Орион, Арсена, таксисти, топ, Мао, таоци, а, Семјуел Бекет, ано, квартали, Ли, уранак, АН, оцена, твид, к, Напас, Аонија.

ПОМИЦАЉКА

Нови Сад, Краљево

РЕШЕЊЕ КВИЗА

КО ЧИТА ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК ТАЈ И ЗНА

1. Б, 2. В, 3. Б, 4. А, 5. А, 6. В, 7. В, 8. Б, 9. А, 10. В, 11. А, 12. А, 13. В, 14. А, 15. Б, 16. А, 17. В, 18. В, 19. В, 20. В.

РЕЗУЛТАТ:

0-9: Набавите енциклопедије или уџбенике!
10-14: ДОБРО
15-17: ОДЛИЧНО
18-20: ИЗУЗЕТНО

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ 2616

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Издаје и штампа ПОЛИТИКА
Newspapers and Magazines (PNM) d.o.o.

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стилија Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрногић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција Слободанка Вујић
Зоран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3224-471
Техничка редакција 3226-620

централа 3224-191 и 3225-761
претплата 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/1,
тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
На основу мишљења Републичког секретаријата
за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. 1
1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
1 месец 156,00 дин. 3 месеца 468,00 дин. 6 месеци 936,00 дин.
Претплата на жиро рачуне број: 40801-603-4-3054128
и 40801-603-1-2054128 уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност
осталих валута. Полугодишња/авионом: I група –
Европа: 96 EUR. II група – Азија – Африка: 102
EUR. III група – Америка – Аустралија: 108 EUR
или противвредност осталих валута.

ПРЕТПЛАТА СЕ ВРШИ ПРЕКО:
девизног рачуна код Комерцијалне банке:
540100-17372424
и девизног рачуна код Raiffeisen bank:
540100-4117372424.

Као сврха уплате ОБАВЕЗНО навести
ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

Копију уплате обавезно послати на адресу
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“,
11000 Београд, Македонска 29, Yugoslavia

• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун,
а копију уплате на факс:
++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293
Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

УПОЗНАЈ СВЕТ У ПОНОЋ И ПЕТ

Најбољи светски документарни програм

на телевизији ПОЛИТИКА

РЕПРИЗЕ наредног дана 10³⁰ - * СУБОТОМ у 17⁰⁵

ПОНЕДЕЉАК
ГЕОПОЛИТИКА

УТОРАК
СТИЛ ЖИВОТА

СРЕДА
КУЛТУРА, ЦИВИЛИЗАЦИЈА

ЧЕТВРТАК
У ДИВЉИНИ

ПЕТАК
ИСТРАЖИВАЧ

КАКО ПРЕСЕЛИТИ ЖИВОТИЊЕ?

Због развоја пољопривреде и индустрије готово по правилу са тог подручја потребно је преместити животиње уколико желимо да опстану. Хватање и премештање дивљачи данас је једини начин на који можемо да им помогнемо да преживе.

Пре неколико деценија животиње су хватане и премештане појединачно, обично с разметљивом храброшћу и пушкама са стрелама. Али, средином шездесетих Јан Оелофс, заљубљеник у природу, дошао је до занимљивог открића које је постало познато као Оелофсов пластични крал – ограда – за хватање.

Овај изум преко ноћи је донео промене у премештању животиња. У Јужној Африци број пресељених животиња изненада се са 600

повећао на 6000 годишње. Оелофсово ремек-дело је велики „левак“ који се лако поставља у природи, а начињен је од челичних жица, стубова и пластичног материјала полипропилена. Камуфлажа је неопходна и ограда се обично поставља тако да се не види. Шипражје и жбуње сакрива зидове где год је то могуће. „Левак“ води у низ пролаза и оградањених простора, а када се тор једном затвори, у помоћ прискаче хеликоптер. Пре него што он полети, пилот тачно зна које је стадо мета. Он зна његово кретање и добро познаје терен. И зна све могуће путеве којима би животиње могле да побегну. Пошто је све познато, подухват може да почне.

Неуспешни покушаји животиња да побегну често се завршавају повредама. Нарочиту пажњу зато треба обратити на мужјаке када се стадо сатера у тор. Животиње које су под стресом могу брзо да се опораве ако се предузму прописане мере. Одмах морају да се дају интравенозне дозе соде бикарбоне да би се спречила оштећења мишића. Ако се то не обезбеди, последице великог напора животиња ће осећати док је жива.

О дозвољеним и недозвољеним премештањима животиња гледаоци РТВ „Политика“ сазнаће више у једној од епизода документарног програма

Ана-Марија Симоновић

НЕКУ УЗАЛУД ДА ТРОШИМ КРЕДУ.
 НЕКУ ДА БУДЕМ РЕВОЛУЦИОНАР.
 НИСАМ ВИДЕО ЕЛВИСА.
 НЕКУ ДА ЗОВЕМ УЧИТЕЉИЦУ „КОЛАЧИКУ!“
 ЖВАКАКА ГУМА ОД БЕЛОГ ЛУКА НИЈЕ ЗАБАВНА.
 ОНИ СЕ СМЕЈУ МЕНИ, А НЕ СА МНОМ!
 НЕКУ ДА ОХРАБРУЈЕМ ДРУГЕ ДА ЛЕТЕ.
 КАТРАН НЕ СЛУЖИ ЗА ИГРАЊЕ.
 ЈА НИСАМ ТРИДЕСЕТДВОГОДИШЊА ЖЕНА.
 НЕКУ ВИШЕ НИКАД ДА ВОЗИМ ДИРЕКТОРОВ АУТОМОБИЛ.
 НЕКУ ДА ПРОДАЈЕМ ШКОЛСКУ ИМОВИНУ.
 НЕКУ ДРУГИМ ЋАЦИМА ДА ПРОДАЈЕМ ПЛАЦЕВЕ НА ФЛОРИДИ.
 ЈА НИСАМ ЗУБАР.
 ЈАКИ ЕКСПЛОЗИВИ И ШКОЛА НЕ МОГУ ДА СЕ МЕШАЈУ.
 ЗАВРШИКУ ОНО ШТО САМ ПОЧЕО.
 ГАКЕ СЕ НЕ НОСЕ ПРЕКО ПАНТАЛОНА.
 НЕКУ ДА ЈЕДЕМ СТВАРИ ЗА НОВАЦ!
 НЕМАМ ДИПЛОМАТСКИ ИМУНИТЕТ.
 ПРЕСАЂИВАЊЕ ОРГАНА ПРЕПУСТИКУ ПРОФЕСИОНАЛЦИМА.
 НИСАМ НАДЛЕЖАН ДА ОТПУСТИМ НАСТАВНИКА.
 НЕКУ ДА КАЖЕМ „СПРИНГФИЛД“ САМО ДА БИХ ДОБИО АПЛАУЗ.
 ОВА КАЗНА НИЈЕ ДОСАДНА И БЕСМИСЛЕНА!

НЕКУ ВИШЕ НИКАДА НИШТА ЛОШЕ ДА
 УРАДИМ!

РЕКЛИ СУ БАРТ
 SIMPSON

(РЕЧЕНИЦЕ СА ТАБЛЕ)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД

GARFIELD

GARFIELD

GARFIELD

